

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.)

วิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน

ชุด สัตว์น่ารู้

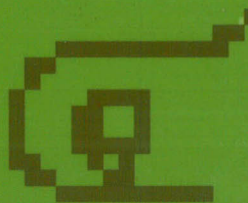
สัตว์ป่า

5/6-053.7:591.9

สัตว

ฉ.4, ฉ.2

วิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน

ชุด สัตว์น่ารู้

สัตว์ป่า

วิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน

ISBN : 974-7360-36-5

สงวนลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ 1

จัดพิมพ์โดย

ธันวาคม 2543 จำนวน 6,300 เล่ม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งประเทศไทย (วท.)

196 พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 579-1121-30 , 579-5515

โทรสาร. 561-4771

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

46/87-90 ชั้นที่ 19 อาคารเนชั่นทาวเวอร์

ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา เขตบางนา
กรุงเทพฯ 10260

โทร. 325-1111 , 751-5888

โทรสาร. 751-5051

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุรวัฒน์

83/35-39 ซอยข้างวัดตรีศกเทพ

ถนนประชาธิปไตย แขวงบ้านพานถม
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 281-8907 โทรสาร. 281-4700

ราคา

70 บาท

010119

5/6-053.7:591.9

สคต

ค.4, ค.2

29 ส.ค. 2544

คำนำ

ขีดความสามารถในการแข่งขันทางวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีของไทยในปี 2542 ของ IMD เป็นลำดับที่ 46 จากทั้งหมด 47 ประเทศ และในปี 2543 เป็นลำดับที่ 47 จาก 47 ประเทศ !

สาเหตุหลัก 2-ประการในการด้อยพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยนั้นมึรากลยั้งลึกลงโดยที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมไทย ยไม่ได้พุดถึงกันมากนัก และได้รับการละเลยมาโดยตลอดก็คือ Critical Mass ของบุคลากรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยมีน้อยกว่าน้อยนักประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งวงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทยมีลักษณะ Inbreeding และ Incest อย่างมาก จึงขาดความหลากหลายในการที่จะพัฒนา เข้าสู่สากล

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดตั้งให้เป็นองค์กรเพื่อทำวิจัยและพัฒนาเป็นแห่งแรกของประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 มีเกียรติประวัติอันยาวนานในการรับใช้ประเทศของเราด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีหน้าที่รองอันหนึ่งที่จะเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานให้กับประเทศ เริ่มจากความ จำเป็นที่จะต้องสร้างสังคมไทยให้เริ่มก้าวสู่ความเป็นสังคมวิทยาศาสตร์สากลกระจายองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ ถูกต้องให้กับสังคมไทยโดยรวม

เยาวชนเป็นเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่จะสามารถเติบโตยิ่งใหญ่ สร้างสรรสังคมและประเทศของเราในอนาคต การปลูกฝังองค์ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เยาวชนไทยของเรามีราก ฐานที่มั่นคง และ

หันมาสนใจในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรอบๆ ตัวเอง จะเป็นภาระภูมิคุ้มกันต่อความอ่อนแอ โง่เขลาและการถูกชักจูงให้มี ความเชื่อตามความรู้สึกหรือตามตัวบุคคล ไม่เพ้อฝันในสิ่งที่เป็นไปได้ อันเป็นบุคลิกปกติที่เป็นอยู่ทั่วไปในประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย และมักนำไปสู่ความขัดแย้งในกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมที่ถูกชักจูง หรือ มีองค์ความรู้พื้นฐานเบื้องต้นทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่ทัดเทียมกัน อยู่เนื่องๆ

ประเทศชาติของเราจะเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนได้ในอนาคตนั้น คุณภาพของคนในชาติจะเป็นสิ่งชี้เป็นชี้ตายเป็นอันดับแรก และนอกเหนือขึ้นไปจากนั้นขีดความสามารถในด้านการแข่งขันด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอีกสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ซึ่งหน้าที่ในการปูพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ถูกต้องนั้นเป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคนที่ต้องร่วมมือร่วมใจในการสร้างรากฐานอันนี้ให้แก่สังคมไทย อันเป็นที่รักของพวกเรา หนังสือชุด “ วิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน ” ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ที่จะทยอยผลิตออกมาสู่สังคมจะเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งในการต่อสู้อันยิ่งใหญ่ และอาจจุดประกายความหวังให้แก่สังคมไทยในอนาคต

ด้วยความปรารถนาดี

ดร.พิรศักดิ์ วรสุนทรโรสถ

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

สารบัญ

	หน้า
กระจง	1
กระแต	4
กระรอกบิน	6
กระเล็น	9
กวางชะมด	11
กวางผา	14
กวางเรนเดียร์	16
กูปรี	18
แก้งหม้อหรือแก้งดำ	20
ควายป่า	24
ค่าง	27
ค่างแว่น	30
ค่างหงอกและค่างดำ	33
ค่างห้าสี	35
ชะนีมือขาว	37
ชะมดเขียด	40
ช้างไทย	43
บ่างแท้	46
พญากระรอก	48
พังพอน	50
เพียงพอน	52
แพนด้าแดง	55

	หน้า
เม่น	58
แมวลายหินอ่อน	61
ละออง ละมั่ง	63
ลิงชิมแปนซี	65
ลิงลม	67
ลิงเวอร์เวต	69
ลิงแสม	72
ลิงอุรังอุตัง	75
วอเตอรืบัก	77
สมันหรือเนื้อสมันสัตว์สงวนที่ไม่เหลือให้สงวนอีกแล้ว	82
สมเสรีจ	80
เสือโคร่ง	85
เสือดาว เสือด้า	88
หมาใน	90
หมาหรีง	93
หมีขอ	95
หมีควาย	97
หมีแพนด้า	99
หมีหมา	101
หมูป่า	103
หมูหรีง	107
หนูเหม็น	109
อันเล็ก	111
อีเห็นข้างลาย	113
ฮิปโปโปเตมัส	116

กระจง

สุรชิต แวงโสธรณ์

กระจงเป็นสัตว์กีบขนาดเล็กที่สุดในประเทศไทย ลักษณะโดยทั่วไป คล้ายกับพวกกวางแต่มีขนาดเล็กเท่ากบกระต่ายหรือหนูขนาดใหญ่เท่านั้น จึงมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า mouse deer แต่ตามสายวิวัฒนาการกระจงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสัตว์ในกลุ่มหมูป่าและอูมากกว่าพวกกวาง กระจงมีหัวค่อนข้างเล็ก ไม่มีเขา จะงอยหน้า (snout) แหลมและแคบ จมูกไม่มีขน ไม่มีทั้งต่อมที่โบหน้าและต่อมกีบ ขายาวเรียวและเล็ก ตัวผู้ที่โตเต็มวัยมีเขี้ยวออกจากขากรรไกรบนยาวยื่นออกมาใช้สำหรับป้องกันตัว ส่วนตัวเมียมีเขี้ยวเหมือนกับตัวผู้ แต่มีขนาดเล็กมาก

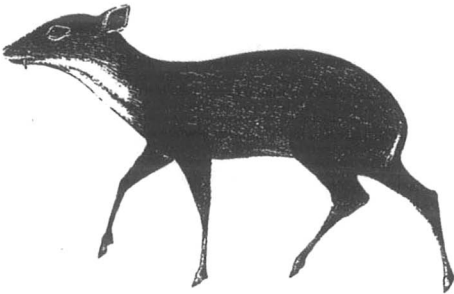
นักอนุกรมวิธานได้จัดกระจงให้อยู่ในวงศ์ Tragulidae ทั่วโลกมีอยู่ 2 สกุลคือ สกุล *Hyemoschus* มีอยู่ 1 ชนิด พบทางตอนกลางของทวีป

แอฟริกา และสกุล *Tragulus* มีอยู่ 3 ชนิด พบทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยมีกระจง 2 ชนิด คือ กระจงควาย (greater mouse deer, *T.napu*) เป็นกระจงขนาดใหญ่มีความยาวของลำตัว 50-60 เซนติเมตร พบตั้งแต่บริเวณจังหวัดเพชรบุรีลงไปทางตอนใต้สุดของประเทศ นอกจากนี้ยังพบบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของไทย เขมร เวียดนาม มาเลเซีย เกาะบอร์เนียว และเกาะชวา อีกชนิดหนึ่งคือ กระจงเล็ก (*lesser mouse deer, T. javanicus*) มีขนาดลำตัวยาว 20-40 เซนติเมตร พบทุกภาคของประเทศ นอกจากนี้ยังพบในลาว เขมร เวียดนาม มาเลเซีย เกาะสุมาตรา และเกาะชวา

กระจงเป็นสัตว์ที่ออกหากินในตอนกลางคืน โดยปกติแล้วจะออกหากินเพียงตัวเดียว แต่ในช่วงฤดูผสมพันธุ์จะพบออกหากินเป็นคู่ เป็นสัตว์ที่มีการระวังภัยได้ดีและตื่นตกใจได้ง่าย เมื่อพบศัตรูจะวิ่งหนีได้เร็วมาก กระจงมักอาศัยอยู่ตามป่าทึบ แม้ว่าจะเป็นสัตว์ที่มีประชากรอยู่ค่อนข้างมาก แต่มักจะพบเห็นตัวได้น้อย เพราะเป็นสัตว์ขี้อายและมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับคน อาหารของกระจงได้แก่ ยอดอ่อนของหญ้า ไม้พุ่ม หรือผลไม้ที่หล่นอยู่ตามพื้นป่า กระจงมีทางเดินหาอาหารเป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นทางเดินประจำ ทางเดินนี้จะไปตามบริเวณที่ค่อนข้างรกทึบ จึงมีลักษณะคล้ายๆ อุโมงค์ขนาดเล็ก

กระจงตัวเมียจะส่งสัญญาณบางอย่างให้ตัวผู้จำได้ โดยจะใช้ขาหลังเคาะกับพื้นดินถี่ๆ ประมาณ 8 ครั้งใน 3 วินาที เมื่อตัวผู้ได้ยินเสียงจะรีบเข้ามาหาทันที จากพฤติกรรมดังกล่าวนี้ทำให้ชาวชนบทใช้ล่ากระจง

ได้โดยจะใช้มือหรือกิ่งไม้เคาะพื้นดินเช่นเดียวกับที่กระเจงตัวเมียทำ กระเจงตัวผู้จะเดินเข้ามาหาโดยไม่ระวังตัว ชาวบ้านสามารถใช้มีดฟันหรือใช้หอกแทงเอาได้ นอกจากมนุษย์แล้วยังมีสัตว์ชนิดอื่นๆ ที่ล่ากระเจงเป็นอาหารเช่น แมวดาว เสือปลา เสือดำ พังพอน งูเห่า

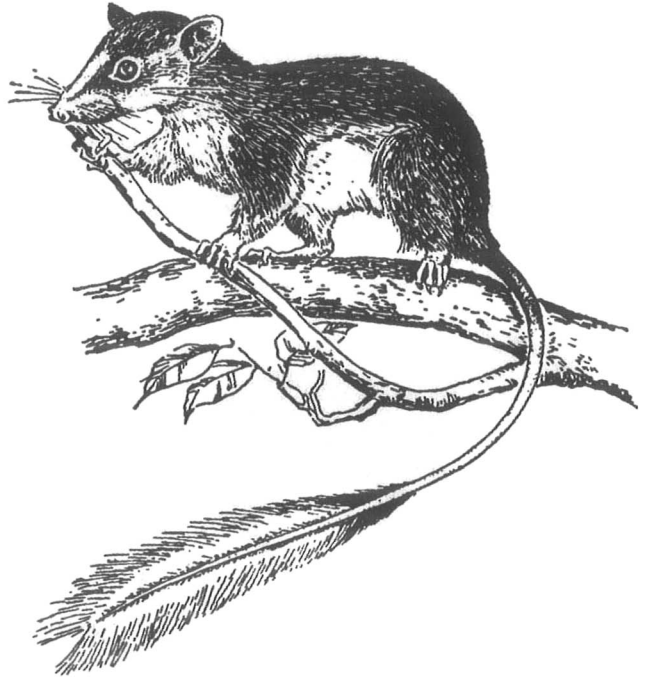

ช่วงฤดูผสมพันธุ์ของกระเจงไม่แน่นอนอาจอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคมหรืออาจผสมพันธุ์กันตลอดทั้งปี มีระยะตั้งท้องนานประมาณ 140 วัน ปกติแล้วจะตกลูกครั้งละ 1 ตัว ในช่วงปลายฤดูฝน เพราะมีพืชอาหารขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ลูกกระเจงที่เกิดใหม่จะมีขนปกคลุมลำตัว และสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว

กระแต

สุรชิต แวงโสธรณ์

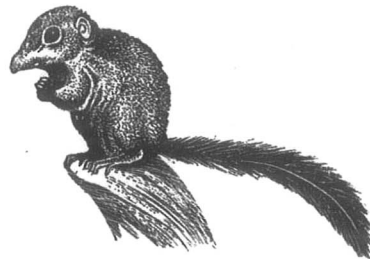
กระแตเป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่คนรู้จักค่อนข้างมาก และพบเห็นได้ทั่วไป มีรูปร่างคล้ายๆ กับพวกกระรอก แต่มีจะงอยหน้า (snout) ยาวและแหลมกว่า กระแตมีลักษณะระหว่างสัตว์จำพวกลิง (Order Primates) และสัตว์กินแมลง (Order Insectivora) ทำให้มีปัญหาในการจัดอันดับทางอนุกรมวิธาน ในปัจจุบันจึงได้จัดให้อยู่ในอันดับ Scandentia ในอันดับนี้มีอยู่วงศ์เดียว คือ Tupaiidae ในประเทศไทย พบกระแตอยู่ 4 ชนิด คือ กระแตธรรมดา (*Tupaia glis*) พบเห็นได้ตามป่าทั้งป่าดิบและป่าละเมาะทั่วประเทศ อีก 2 ชนิดพบเห็นได้น้อย และมีเฉพาะทางใต้สุดของประเทศ คือ กระแตเล็ก (*Tupaia minor*) กับกระแตหางขนนก (*Ptilocercus lowii*) และอีกชนิดหนึ่งพบเห็นได้น้อยกว่ามาก มีเฉพาะชายแดนด้านทิศตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชาเท่านั้น คือกระแตหางหนู (*Dendrogale murina*)

กระแตออกหากินในตอนกลางวัน อาศัยอยู่บนพื้นดินเกือบตลอดเวลา

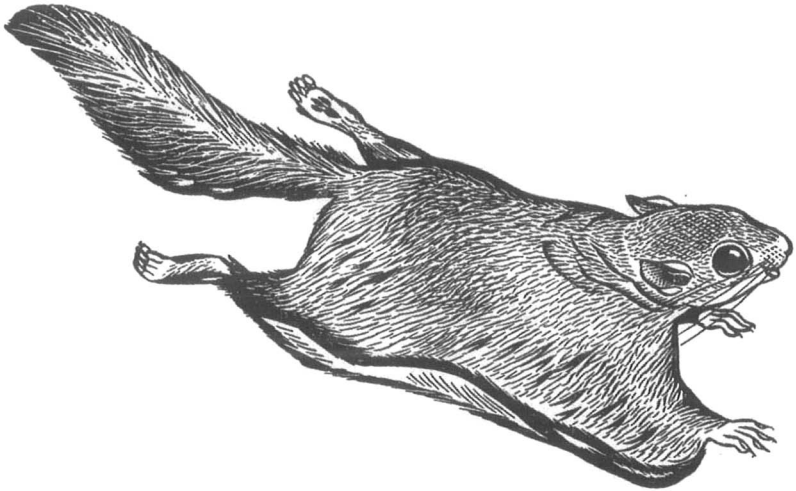
อาหารของกระแตได้แก่ มด ปลวก ตัวง แมงมุม เมล็ดพืช รวมทั้งผลไม้ที่หล่นอยู่ตามพื้นดิน กระแตสามารถปรับตัวให้อาศัยอยู่ได้ทั้งในป่าทุ่งหญ้า ป่าละเมาะ และพื้นที่เกษตรกรรม มีการเคลื่อนที่ได้ดีมาก มีจมูกับกลิ่นได้ดี และมีสายตาที่ละเอียด จึงสามารถมองเห็นศัตรูและหลบหนีได้อย่างว่องไว

กระแตผสมพันธุ์กันตลอดทั้งปี ตัวเมียตั้งท้องนาน 46-50 วัน ก่อนจะตกลูก 2-3 วัน ตัวผู้จะสร้างรังในโพรงไม้ที่โคนลำอยู่ตามป่า หลังจากสร้างรังเสร็จแล้วตัวผู้จะหนีไป ตัวเมียจะตกลูกในรังครั้งละ 2 ตัว ลูกกระแตที่เกิดใหม่จะไม่มีขนและยังไม่ลืมตา กระแตตัวเมียจะไม่ดูแลลูกเหมือนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นๆ จะให้นมลูกทุกๆ 2 วัน หลังจากให้นมเสร็จจะออกจากรังไปหาอาหารและจะกลับเข้ารังเมื่อถึงเวลาให้นมลูกอีกครั้ง ถ้ามีศัตรูเข้ามาใกล้ลูกกระแตที่อยู่ในรังจะส่งเสียงร้องดังแหบห้าว พร้อมทั้งขยับแขนขาทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของใบไม้แห้งภายในรัง ศัตรูจะตกใจกลัวและหนีไปจากบริเวณนั้น

กระรอกบิน

สุรชิต แวงโสธรณ์

กระรอกบิน (flying squirrel) เป็นสัตว์ในกลุ่มฟันแทะ (rodents) ที่มีแผ่นหนังเชื่อมระหว่างขาหน้าและขาหลัง ทำให้ร่อนอยู่ในอากาศได้ ชาวบ้านทางภาคเหนือและอีสาน มักเรียกว่า บ้าง เมื่อก่อนนักอนุกรมวิธานสัตว์ได้จัดให้อยู่วงศ์ Sciuridae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับกระรอก (squirrels) เพราะมีความเชื่อว่า มีสายวิวัฒนาการจากบรรพบุรุษร่วมกับกระรอกแต่ภายหลังได้จัดให้อยู่ในวงศ์ Pteromyidae เพราะว่ามีลักษณะข้อมือและการพยุงแผ่นหนังสำหรับร่อนเป็นจุด ที่ชี้ให้เห็นว่ามีสายวิวัฒนาการมาจากบรรพบุรุษที่ต่างจากกระรอก และไม่ได้มีความสัมพันธ์กับสัตว์ที่มีแผ่นหนังสำหรับร่อนในกลุ่มอื่นๆ เช่น บ้างแท้ ในประเทศไทยมีกระรอกบินทั้งหมด 6 สกุล 10 ชนิด

ลักษณะสำคัญของกระรอกบินคือ มีแผ่นหนังที่ปกคลุมด้วยขนที่อ่อนนุ่ม เชื่อมต่อระหว่างขาหน้ากับขาหลัง และบริเวณขาหลังกับโคนหางซึ่ง

แตกต่างจากบ่างแท้ (flying lemur) ตรงที่บ่างแท้มีแผ่นหนังสำหรับร่อนรอบตัว (ตังภาพ) ทำหน้าที่ของกระรอกบินมี 4 นิ้ว ทำหลังมี 5 นิ้ว แต่ละนิ้วมีเล็บที่โค้งและแข็งแรง ทำให้เกาะต้นไม้หรือกิ่งไม้ได้ดี มีขนนุ่มหนาทางเป็นพวงขนาดใหญ่ ตามีขนาดใหญ่ซึ่งเป็นลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็นสัตว์ที่ออกหากินในตอนกลางคืน แผ่นหนังสำหรับร่อนจะทำหน้าที่คล้ายร่มชูชีพ ส่วนหางทำหน้าที่บังคับทิศทางคล้ายกับหางเสือของเรือ ขณะที่กำลังร่อนอยู่ในอากาศ กระรอกบินสามารถเปลี่ยนทิศทางได้โดยการปรับมุมปะทะของแผ่นหนังและการเปลี่ยนตำแหน่งของหาง เมื่อจะลงเกาะจะยกขาหน้าและหางขึ้น ทำให้ลำตัวตั้งตรง ซึ่งจะช่วยลดแรงกระแทกขณะลงเกาะ

กระรอกบินอาศัยอยู่ในป่าดงดิบ หากินตามเรือนยอดไม้สูง ออกหากินในตอนกลางคืน ส่วนตอนกลางวันจะอาศัยอยู่ในรังตามโพรงไม้สูง ๆ อาหารของกระรอกบินส่วนมากเป็นส่วนต่างๆ ของต้นไม้ เช่นผลไม้ เมล็ดไม้ กิ่งอ่อน ดอกไม้ ใบไม้ และแมลง บางครั้งกระรอกบินก็กินไข่นกเป็นอาหารอีกด้วย

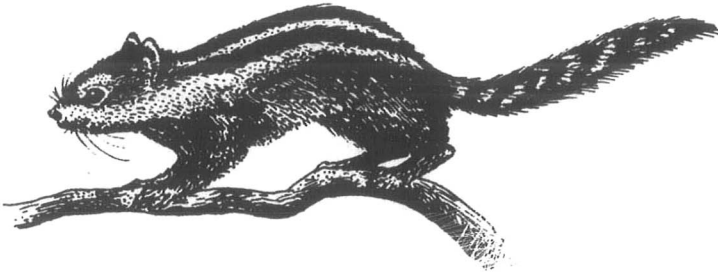
กระรอกบินผสมพันธุ์ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน และจะออกลูกในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม มีระยะเวลาตั้งท้องนาน 3-6 สัปดาห์ ตกลูกครั้งละ 1-2 ตัว ลูกอ่อน

ของกระรอกบินมีพัฒนาการที่ช้ามากเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นที่มีขนาดเท่ากัน ลูกอ่อนจะอยู่ภายใต้การดูแลของแม่ประมาณ 60-70 วัน เนื่องจากกระรอกบินอาศัยอยู่ในป่าที่มีเรือนยอดหนาทึบ และทำรังตามโพรงต้นไม้ ดังนั้นการบุกรุกทำลายป่าจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กระรอกบินมีประชากรลดลงอย่างรวดเร็วมากกว่าการถูกล่า ถ้าต้องการอนุรักษ์สัตว์ชนิดนี้แล้ว ก็ควรที่จะช่วยกันรักษาป่าไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ศัตรูธรรมชาติของกระรอกบินมีหลายชนิดเช่น หมาไม่ นกเค้าแมว นกเหยี่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตามการที่สามารถร่อนจากต้นไม้ต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่งได้ ทำให้กระรอกบินสามารถหลบหนีจากหมาไม่ได้อีก แต่แผ่นหนังสำหรับร่อนแม้ว่าจะช่วยให้ปลอดภัยจากศัตรูได้ แต่เมื่ออยู่บนพื้นดินแผ่นหนังนี้จะเป็นตัวถ่วงทำให้กระรอกบินเคลื่อนไหวได้ช้าลง อาจจะเป็นเหยื่อของสัตว์ผู้ล่าได้โดยง่ายเช่นกัน 🐾

กระเล็น

สุรชิต แวงโสธรณ์

มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กระถิกเป็นกระรอกที่มีขนาดเล็กที่สุดในกลุ่มกระรอกที่ร่อนไปในอากาศไม่ได้ มีความยาวของลำตัวตั้งแต่หัวถึงหาง 21-22 เซนติเมตร หางยาวพองๆ กับลำตัว กระเล็นจัดอยู่ในวงศ์ Sciuridae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับกระรอกชนิดอื่นๆ และอยู่ในสกุล *Tamiops* ทั่วโลก มีกระเล็นอยู่ 4 ชนิด คือ กระเล็นชนิด *Tamiops maritimus* พบตามแนวชายแดนภาคตะวันออกของจีน กระเล็นชนิด *T. swinhoei* พบในแคว้นยูนนานของจีน และอีก 2 ชนิดที่พบในประเทศไทย คือ กระเล็นขนปลายหูสั้น (*T. mcclllandii*) พบทางฝั่งตะวันตกของประเทศจากภาคเหนือลงไปทางใต้ของประเทศมาเลเซีย และกระเล็นขนปลายหูยาว (*T. rodolphii*) พบเฉพาะภาคตะวันออกและอีสานตอนใต้จนถึงประเทศเขมรและเวียดนาม

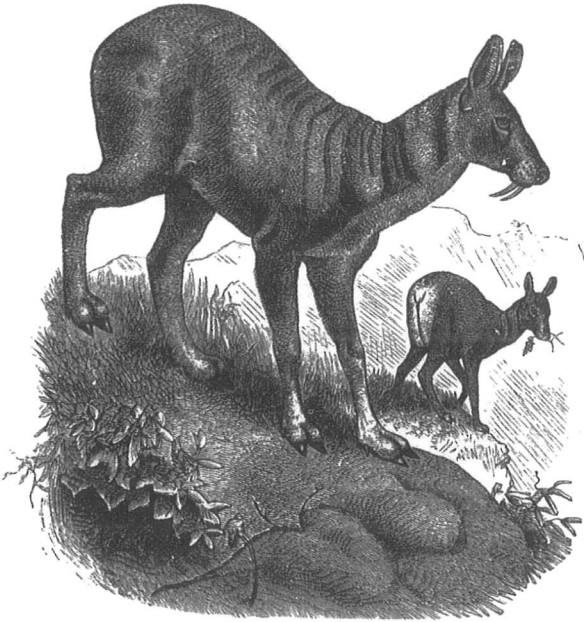
กระเล็นมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นกระรอกขนาดเล็กที่สุดที่มีแถบพาดไปตามความยาวของลำตัวด้านบน ประกอบด้วยแถบสีดำ 5 แถบ สลับกับแถบสีขาว 4 แถบ หางเรียวยาวไม่เป็นพวงเหมือนกระรอกชนิดอื่นๆ กระเล็นขนปลายหูสั้น (Burmese striped tree squirrel) แตกต่างจากกระเล็นขนปลายหูยาว (Cambodian striped tree squirrel) ตรงที่มีแถบสีขาวด้านบนสุดของลำตัวกว้างและยาวกว่าแถบสีขาวที่อยู่ถัด

เข้าไปด้านใน ขณะที่กระเล็นขนปลายหูยาวมีแถบสีขาวทั้ง 4 แถบ ขนาดเท่าๆกัน และมีสีคล้ายกันแต่ถ้าพบเห็นกระเล็นในธรรมชาติแล้ว การจำแนกชนิดจะทำได้ยาก เพราะกระเล็นมีขนาดเล็ก ดังนั้นการสังเกตขนาดของแถบสีจึงทำได้ไม่ถนัดนัก อย่างไรก็ตามธรรมชาติเมื่อสรรค์สร้างสิ่งๆที่เหมือนกันมากขึ้นมาแล้วย่อมสร้างความแตกต่างขึ้นมาด้วย เพื่อป้องกันการผสมพันธุ์และคงไว้ซึ่งลักษณะพันธุกรรมของชนิดของสัตว์นั้นๆ นั่นคือกระเล็นทั้งสองชนิดนี้มีพื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่ซ้อนทับกัน ดังนั้นจึงพอจะใช้เขตกระจายเป็นตัวจำแนกชนิดของกระเล็นได้

กระเล็นชอบอาศัยอยู่ตามป่าที่บริเวณถึงป่าโปร่ง มักจะพบเพียงตัวเดียว บางครั้งจะออกหากินอยู่เป็นคู่ ปกติแล้วจะออกหากินในตอนเช้าหยุดพักในช่วงเที่ยง และออกหากินในช่วงบ่ายจนกระทั่งพระอาทิตย์ตกดิน อาหารของกระเล็นส่วนมากเป็นผลไม้ น้ำหวานดอกไม้ และพวกแมลง ในป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ออกดอกและผลัดใบหมด เช่น ต้นจันทน์ป่ามักจะพบกระเล็นหากินร่วมกับนกชนิดต่างๆ เช่น นกแขวงแซว นกกินปลี นกปรอด เป็นต้น กระเล็นสามารถเคลื่อนที่ไปตามกิ่งไม้และกระโดดข้ามไปยังกิ่งอื่นๆ ได้อย่างคล่องแคล่วจากการสังเกตบางครั้งได้พบว่าในอาณาเขตหากินของกระเล็นตัวหนึ่งๆ ถ้ามีตัวอื่นเข้ามาหากิน เจ้าของพื้นที่จะพยายามขับไล่ผู้บุกรุกให้ออกไปจากบริเวณนั้นทันที จากการที่กระเล็นมีลายเป็นแถบทางด้านหลังของลำตัวเป็นการปรับตัวให้เข้ากับลักษณะของเปลือกไม้ ทำให้ศัตรูพบเห็นได้ยาก กระเล็นจะอาศัยพักผ่อนอยู่ตามโพรงไม้เพื่อหลบแดดลม ฝน และซ่อนตัวให้พ้นจากศัตรู

กวางชะมด

จารุจินต์ นภิตะภักดิ์

ในตำรายาแผนโบราณ จะปรากฏชื่อชะมดเชียง ซึ่งคือตัวยาสมุนไพรชนิดหนึ่ง ลักษณะคล้ายซีผึ้ง มีสีขาว มีสรรพคุณแก้โรคลม โรคเกี่ยวกับโลหิต โรคตา โรคทางเดินหายใจ และเป็นยาแรงในโรคใช้รากสดน้อย นอกจากนี้ยังใช้ในการตกแต่งกลิ่นเครื่องหอมต่างๆ

มีราคาสูงมากในปัจจุบัน คือ 1 หุน (0.375 กรัม) มีราคาถึง 180 บาท ชะมดเชียงนี้ได้จากต่อมกลิ่น หรือต่อมชะมดของกวางชะมดตัวผู้

กวางชะมด (musk deer) เป็นสัตว์กึ่งจำพวกเคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก จัดอยู่ในวงศ์เดียวกับพวกกวางและอีเก้ง แต่อยู่ในวงศ์ย่อยต่างหากออกมา บางตำรายังจัดให้อยู่ในวงศ์ Moschidae อีกด้วย เดิมเชื่อว่ามีกวางชะมดเพียงชนิดเดียวคือ *Moschus moschiferus* แต่ในระยะเวลาหลังได้ศึกษาพบว่ามีย่อยถึง 4 ชนิดดังนี้

1. กวางชะมดป่า (*M. berezovskii*) พบอาศัยอยู่ในประเทศจีนทางแคว้นทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศใต้ และในประเทศเวียดนาม

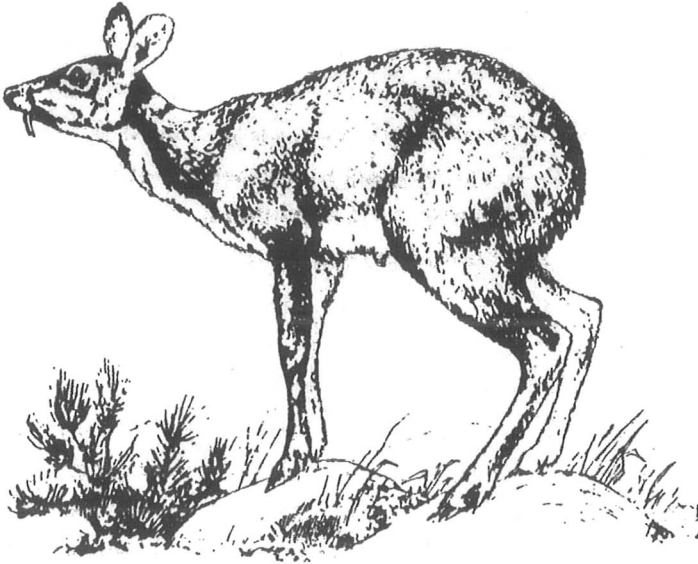
2. กวางชะมดดำ (*M. fuscus*) พบในประเทศจีนตอนใต้ และประเทศในเทือกเขาหิมาลัย เช่น เนปาล ลิกซิม และภูฏาน

3. กวางชะมดภูเขา (*M. chrysogaster*) พบในบริเวณเดียวกันกับกวางชะมดดำ

4. กวางชะมดไซบีเรีย (*M. moschiferus*) พบอยู่ทางตอนเหนือของทวีปเอเชียในประเทศรัสเซีย มองโกเลีย เกาหลี และประเทศจีนตอนเหนือ

กวางชะมดมีลำตัวยาวประมาณ 1 เมตร มีความสูงที่ไหล่ 50-60 เซนติเมตร แต่บริเวณตะโพกสูงกว่าไหล่อีก 5 เซนติเมตร น้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่ประมาณ 9-11 กิโลกรัม ลำตัวมีขนแข็งปกคลุมหนาแน่นเหมาะต่อการดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณยอดเขาที่มีอากาศหนาวจัดขนลำตัวมีหลายสีแตกต่างกันไปตามชนิด อายุ หรือฤดูกาล แต่ขนาดจะแตกต่างกันเห็นได้ชัดในแต่ละชนิดปกติสีขนด้านหลังจะออกน้ำตาลเข้มจนถึงดำได้คางด้านในใบหูด้านท้องสีจางกว่าด้านหลัง ทั้งสองเพศไม่มีเขา แต่มีเขี้ยวยาวมาก โดยเฉพาะตัวผู้มีเขี้ยวยาวถึง 7.5 เซนติเมตร กวางชะมดยังแตกต่างจากกวางชนิดอื่นๆ ตรงที่มีถุงน้ำดีอีกด้วย ตามธรรมชาติพบอาศัยอยู่โดดเดี่ยวในป่าพุ่มและป่าเตี้ยๆ บนภูเขาสูงในระดับ 2,600 - 3,600 เมตร ออกหากินในเวลาเช้าและเวลาเย็น พักนอนในตอนกลางวัน อาหารในฤดูร้อน ได้แก่ หญ้า ต้นมอสส์ และยอดอ่อนพืชหลายชนิด แต่ในฤดูหนาวกินแขนงไม้ ตาของพืชและไลเคนส์ ออกลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกมีจุดสีขาวบนลำตัว จะโตเต็มที่เมื่อมีอายุราว 1 ปี

ต่อมกลิ่นของกวางชะมดอยู่ใต้ท้องของตัวผู้ตรงตำแหน่งระหว่างสะดือกับอวัยวะสืบพันธุ์ ผลิตสารชะมดเพียงออกได้ตัวละประมาณ 28 กรัม ปกติ

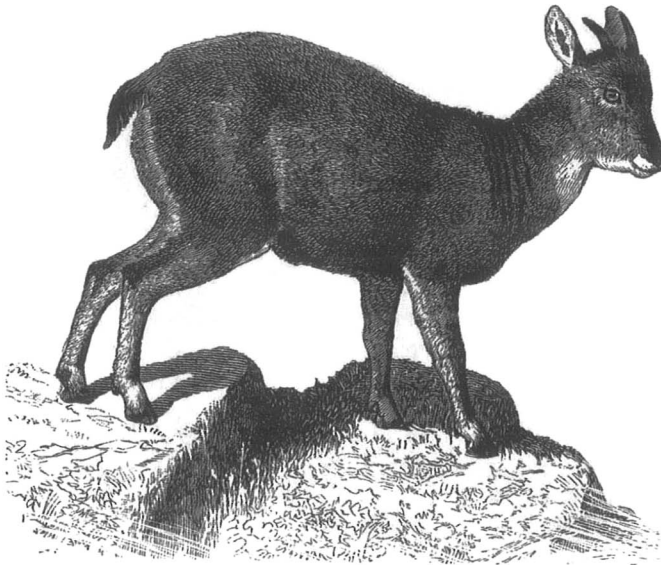

จะผลิตได้เมื่อตัวผู้ที่มีอายุ 3 ปีหรือมากกว่า

กวางชะมดเป็นสัตว์ที่รู้จักชีวิตกันค่อนข้างน้อยเนื่องจากอาศัยหลบซ่อนอยู่ตามป่าบนภูเขาสูง ทั้งยังถูกล่าเพื่อเอาชะมดเชียงอย่างหนักจนกว่าวิตกว่าจะสูญสิ้นไปก่อนที่จะได้รับการศึกษาอย่างจริงจัง

กวางผา

สุรชิต แวงโสธรณ์

กวางผา (goral) เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในจำพวกแพะที่อาศัยอยู่ตามหน้าผาสูงชัน อยู่ในวงศ์ Bovidae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกันกับกระทิง วัวแดง กูปรี ควายป่าและเสียงผา จัดอยู่ในสกุล *Naemorhedus* สัตว์ในสกุลนี้ทั่วโลกมีอยู่ 2 ชนิด คือ *N. cranbrooki* อาศัยอยู่ตั้งแต่ทางตอนเหนือของประเทศพม่าขึ้นไปทางแคว้นอัสสัมจนถึงทิเบต อีกชนิดหนึ่งคือ *N. goral* เป็นชนิดที่พบในประเทศไทยที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยม่อนจอง และเขตอนุรักษ์อื่นๆ อีกสองสามแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกระจายตั้งแต่ทางตอนเหนือของไทยและพม่าขึ้นไปจนถึงทางตอนใต้ของประเทศจีน นอกจากนี้ยังพบในแคว้นอัสสัม แคชเมียร์และทางตอนใต้ของเทือกเขาหิมาลัย

กวางผามีลักษณะคล้ายกับเสียงผา แต่มีขนาดเล็กกว่ามากมีน้ำหนักเพียง 22-30 กิโลกรัม ในขณะที่เสียงผามีน้ำหนัก 85-140 กิโลกรัม กวางผาไม่มีต่อมใต้ตาเหมือนกับเสียงผา บริเวณใต้คอกมีสีขาว เขาของกวางผาออกตรงบริเวณเหนือตา ยื่นไปข้างหลังเล็กน้อย เขาทั้งสองข้างขึ้นขนานกันและโค้งงอไปข้างหลังคล้ายกับเขาแพะ ตรงโคนเขามีรอยหยักเป็นวงแหวนล้อมรอบเห็นได้ชัดเจน

กวางผาเป็นสัตว์ที่มีการปรับตัวให้อาศัยอยู่ตามพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงชันสามารถเคลื่อนที่ไปตามชะง่อนหินได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว จึงปลอดภัยจากสัตว์ผู้ล่าชนิดอื่น กวางผาอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง ฝูงละ 4-12 ตัว หากอาหารซึ่งเป็นพืชและหญ้าที่ขึ้นอยู่ตามหน้าผาหรือซอกหิน ออกหาอาหารในตอนเช้าและตอนบ่าย ส่วนตอนกลางวันจะลงมาดื่มน้ำตามลำธารเชิงเขาหรือนอนพักตามซอกหินใกล้ๆกับบริเวณที่หาอาหาร เมื่อพบศัตรูกวางผาจะกระโดดหุและเกาะเข้ากับพื้น เพื่อเป็นสัญญาณให้ตัวอื่นๆ ได้รับความรู้พร้อมทั้งส่งเสียงร้อง กวางผาตัวอื่นๆจะร้องตาม หลังจากนั้นจึงรีบหลบหนีไป

กวางผาผสมพันธุ์ในช่วงเดือนตุลาคมมีระยะตั้งท้องนาน 6-8 เดือน ออกลูกครั้งละ 1-2 ตัว ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นช่วงต้นฤดูฝนและมีอาหารสมบูรณ์ กวางผาตัวเมียเริ่มให้ลูกครั้งแรกเมื่ออายุได้ 2-3 ปี ปัจจุบันกวางผาเป็นสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ (endangered species) และเป็นสัตว์ป่าสงวนหนึ่งใน 15 ชนิดของประเทศไทย 🌍

กวางเรนเดียร์

จารุจินต์ นภีตะภัก

ทุกปีในช่วงเทศกาลคริสต์มาสเราจะนึกถึงซานตาคลอสแต่งชุดแดง มีเครายาวสีขาว นั่งมาบนเลื่อนที่ลากโดยกวางเรนเดียร์ ซึ่งกวางเรนเดียร์นี้ พบอาศัยอยู่บนแผ่นดินรอบขั้วโลกเหนือ ในบริเวณทวีปยุโรปและเอเชียเรียก กวางชนิดนี้ว่า เรนเดียร์ (reindeer) แต่ในทวีปอเมริกาเหนือเรียกว่า คาริบู (caribou)

กวางเรนเดียร์มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Rangifer tarandus* จัดอยู่ในวงศ์ กวาง (Cervidae) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากกวางชนิดอื่นๆ หลายประการ ทั้ง กวางตัวผู้และกวางตัวเมียมีเขา แต่เขาของตัวเมียมีขนาดเล็กกว่าและมีกิ่ง

แขนงน้อยกว่า เขามีกิ่งที่มักแผ่เป็นแผ่นแบน และมีกิ่งเล็ก ๆ หลายกิ่ง ดิน ทั้งสี่มีกบกว้าง และมีขนาดใหญ่กว่าวงอื่น ทำให้สามารถเดินหรือวิ่งใน หิมะได้ดี

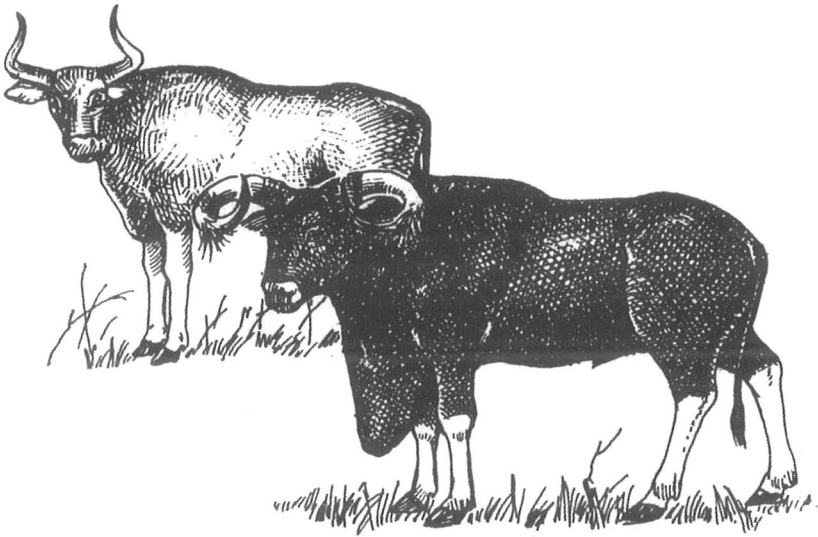
วงวนชนิดนี้ตัวผู้มีความยาวมากกว่าตัวเมียโดยตัวผู้มีความสูงที่ไหล่ 107-127 เซนติเมตร ตัวเมียมีความสูงที่ไหล่ 94-114 เซนติเมตร น้ำหนักตัว 91-272 กิโลกรัม ขนลำตัวมีสีน้ำตาลในฤดูร้อน แต่มีสีเทา ในฤดูหนาว บริเวณก้น หางและเหนือก็มีสีเทา หน้าอกและขาสีเข้มกว่า ลำตัว ในฤดูผสมพันธุ์วงวนตัวผู้มีขนแผงคอสีขาว และมีฤดูผลัดเขาในเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือนเมษายน ส่วนตัวเมียจะผลัดเขาในเดือน พฤษภาคมจนถึงเดือนมิถุนายน

ถิ่นอาศัยของวงวนเรนเดียร์แตกต่างกันไปตามชนิดย่อยต่างๆ ซึ่งมี อยู่ด้วยกัน 9 ชนิดย่อย บางชนิดย่อยอาศัยอยู่ในป่าไม้หรือชายป่าตลอด ทั้ปี บางชนิดย่อยมีการยกฝูงเดินทางขึ้นเหนือลงใต้ตามฤดูกาลนับเป็น พันตัว โดยไปยังเขตทุนดราของแถบอาร์กติกในฤดูร้อน แล้วเดินทางกลับ มาถิ่นเดิมในตอนปลายฤดูใบไม้ร่วง อาหารของวงวนชนิดนี้ได้แก่ ไลเคน หญ้า และใบไม้หลายชนิด ตัวเมียตั้งท้องนาน 210-240 วัน ออกลูกมา ครั้งละตัว ลูกวงวนเรนเดียร์ไม่มีจุดขาวบนลำตัวเหมือนวงวนชนิดอื่นๆ

วงวนเรนเดียร์ส่วนใหญ่ในทวีปยุโรป โดยเฉพาะแถบสแกนดิเนเวีย เป็นวงวนเลี้ยงเพื่อเอาเนื้อ หนัง และน้ำนม นอกจากนี้ยังใช้เป็นสัตว์ลาก เลื่อนเดินทางไปในหิมะได้ดีอีกด้วย ●

กูปรี

จารุจินต์ นภีตะภัก

ข่าวการค้นพบกูปรีวัวป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ยอดโดม จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อตอนปลายเดือนพฤศจิกายนของปี พ.ศ. 2534 นับได้ว่าเป็นครั้งที่สาม ตั้งแต่มีรายงานพบครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ.2518 และครั้งที่สองเมื่อปี พ.ศ. 2530 ข่าวนี้ก่อให้เกิดความยินดีและความหวัง ในการอนุรักษ์วัวป่าชนิดที่หายากอย่างยิ่งชนิดนี้ให้อยู่ระดับโลกได้ต่อไป

กูปรี หรือโคไพร (Indo-Chinese wild ox) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bos-sauveli* จัดเป็นสัตว์ป่าขนาดใหญ่ชนิดหนึ่งในจำนวนไม่กี่ชนิดที่เพิ่งค้นพบใน ศตวรรษนี้ โดยมีรายงานครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2480 กูปรีตัวผู้มีความสูง ที่ไหล่ ประมาณ 1.65 เมตร ตัวเมียมีขนาดเล็กกว่าตัวผู้มาก เมื่อโตเต็มที่ ตัวผู้มีลำตัวสีดำและมีเหนียงใต้คอห้อยยาวจนเกือบถึงดิน ตัวเมียและตัวผู้

อายุน้อยมีสีเทา ทั้งสองเพศมีเท้าโตเขาลงไปเป็นสีขาวดูคล้ายใส่ถุงเท้าสี
ขาว เขาของกูปรีมีลักษณะผิดไปจากกระทิงและวัวแดง ซึ่งเป็นวัวป่าอีกสอง
ชนิดของประเทศไทย ตัวผู้มีโคนเขาอยู่เกือบติดกัน ลำเขาเป็นวงโค้งใน
ระดับหน้าผาก แล้วปลายเขาตีวงซ้อนขึ้นด้านบน พอมีอายุได้ประมาณ 4 ปี
เปลือกปลายเขาจะแตกออกเป็นฝอย ดูเป็นพู่สั้นๆ ที่ปลายเขา ตัวเมียมี
เขาเรียวกว่าตัวผู้ แตกต่างกันตรงที่ปลายเขาตีวงเขิดขึ้นสูงกว่า จน
ปลายเขาทั้งสองข้างไปอยู่ใกล้กันและเปลือกปลายเขาไม่แตกเป็นฝอย

เมื่อประมาณ 60 ปีมาแล้ว กูปรีเคยพบมีชุกชุมในประเทศไทยตาม
แนวเขตติดต่อกับทิศเหนือและทิศตะวันตกของกัมพูชา ยังพบอาศัยอยู่ในป่า
จนถึงทิศใต้ของลาว และทิศตะวันตกของเวียดนาม กูปรีชอบหากินอยู่ในป่า
โปร่งหรือป่าเต็งรังเป็นฝูงๆ ฝูงละ 20-30 ตัว มีตัวผู้เป็นจ่าฝูงเพียงตัวเดียว
บางครั้งพบตัวผู้มาอยู่รวมกันเป็นฝูง เฉพาะตัวผู้ชอบอาศัยอยู่ร่วมกับวัว
แดง ต่อมาจำนวนกูปรีได้ลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงสงคราม
ภายในกัมพูชา ปัจจุบันพบว่ายังคงเหลืออยู่เป็นฝูงเล็กประมาณ 10-15 ตัว
ในป่ารอยต่อระหว่างลาวกับเวียดนาม และในจำนวนอีก 3-5 ตัว ปะปน
อยู่ในฝูงวัวแดงตามชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดศรีสะเกษ

ความพยายามในการอนุรักษ์โดยการจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าขึ้น
ตามแนวชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และสุรินทร์ เป็นผลดี
อย่างยิ่งในการคุ้มครองสภาพป่าธรรมชาติ บนเทือกเขาพนมดงรัก และ
ปกป้องสงวนพันธุ์กูปรีที่ยังคงเหลืออยู่ให้นานพอที่จะดำเนินการจับเป็น
เพื่อนำมาเพาะเลี้ยงต่อไป

แก้งหม้อหรือแก้งดำ

นิเวศ นาดี

ในบรรดาสัตว์ป่าสงวน 15 ชนิดของประเทศไทย ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่มีจำนวนน้อยในธรรมชาติ และมีแนวโน้มที่จะลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นใกล้จะสูญพันธุ์นั้น สัตว์ป่าสงวนชนิดหนึ่งซึ่งมีชีวิตที่น่าสนใจและหาชมได้ยากมากในธรรมชาติ คือ “แก้งหม้อ”

แก้งหม้อหรือแก้งดำ (Fea's barking deer) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Muntiacus feae* เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่อยู่ในอันดับของสัตว์กีบคู่ (Order Artiodactyla) ถูกจัดไว้ในวงศ์เดียวกับกวาง เนื้อสัตว์มีรสอร่อยและเนื้อทราย (Family Cervidae) พวกแก้งจัดเป็นสัตว์ป่าในตระกูลกวางที่มี

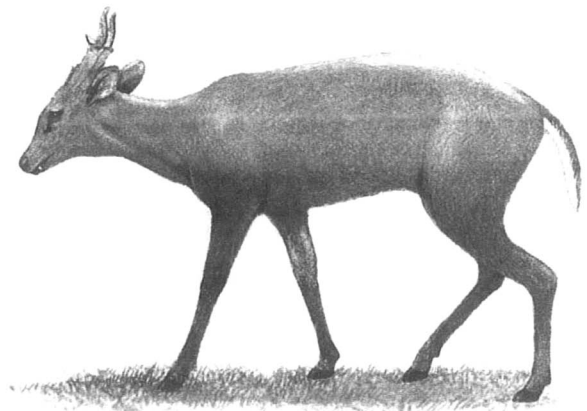
กีบทำเป็นคู่ขาละ 2 กีบ มีต่อมหน้าตาเป็นแองที่หัวตา ไม่มีถุงน้ำดี (gall bladder) ที่สำคัญคือมีเขาแบบเขากวาง (antlers) เป็นลักษณะของเพศผู้ที่มีเฉพาะในสัตว์พวกกวาง มีเขาต้น 2 ข้างเป็นคู่ขนานเท่าๆ กัน ตัวเขามีการแตกกิ่ง และมีการผลัดเขาทุกปี เขาที่งอกใหม่เรียก “เขาอ่อน” เพศเมียไม่มีเขา ปลายเขาของก้างไม่แตกกิ่งอย่างเขากวาง ปลายเขาโค้งเข้าข้างใน กระเพาะอาหารมี 4 ตอน รวมทั้งกระเพาะพักสำหรับย่อยอาหารจำพวกพืชที่มีกากและเส้นใยยากโดยเฉพาะ ทำให้สามารถสกัดอาหารจากส่วนพักที่ยังย่อยไม่ละเอียด ขึ้นมาเคี้ยวในช่องปากให้ละเอียดได้อีกทีหนึ่ง เรียกว่า “การเคี้ยวเอื้อง” ช่วยในการย่อยอาหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในประเทศไทยมีก้างอยู่ 2 ชนิด คือ ก้างหม้อกับก้างธรรมดาหรือพาน (common barking deer) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Muntiacus muntjak* รูปร่างลักษณะทั่วไปของก้างหม้อคล้ายกับก้างธรรมดา และมีขนาดเล็กเสียกัน มีขนตามลำตัวสั้นเกรียนและละเอียดนุ่ม โดยทั่วไปแล้วสีขนของก้างธรรมดาคือสีน้ำตาลหรือน้ำตาลแกมเหลืองสด แต่สีขนของก้างหม้อจะคล้ำกว่ามาก โดยเฉพาะบริเวณหลังและลำตัวเป็นสีน้ำตาลดำคล้ายหม้อดิน ชาวบ้านจึงนิยมเรียก “ก้างหม้อหรือก้างดำ” ขนใต้ท้องสีน้ำตาลแซมขาว ทำให้ดูออกขาวจางกว่ามาก หางมี 2 สี ตัดกันชัดเจน คือขนหางด้านบนสีดำแซมส่วนขนใต้หางสีขาว แตกต่างจากสีขนหางของก้างธรรมดา คือมีขนใต้หางสีขาว แต่ขนหางด้านบนจะมีสีแดงแซม ใบหน้าของก้างหม้อมีสีน้ำตาลแซม ยกเว้นที่บริเวณกระหม่อมและโคนขาเป็นสีเหลืองสด มีแถบดำพาดยาวตามแนวสันฐานเขาด้านในผ่านเหนือตาลงมาถึงโคนดั้งจมูก ทำให้มองเห็น

เป็นสัญญาณลงไปตามความยาวของใบหน้า ตรงโคนสอบแหลมเข้าหากันจรดกับโคนสันจมูกเป็นรูปตัว “V” ประกอบกับมีสีค่อนข้างดำตามสันนูนนั้นมากกว่าของแก้งธรรมดาจึงมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษอีกชื่อหนึ่งว่า “rib-faced deer” หรือกวางหน้าสัน แก้งตัวผู้จะมีเขี้ยวเป็นอาวุธสำคัญในการต่อสู้ แก้งหม้อมีความยาวลำตัวและหัวประมาณ 88 เซนติเมตร ช่วงขาหลังยาวประมาณ 23 เซนติเมตร น้ำหนักตัวประมาณ 22 กิโลกรัม

แก้งหม้อจัดว่าเป็นสัตว์ในตระกูลกวางที่หายากที่สุดชนิดหนึ่งของโลก เนื่องจากมีขอบเขตการกระจายพันธุ์ที่จำกัดอยู่แต่ตามป่าดิบที่ขี้ตามเขาสูงในแถบเทือกเขาตะนาวศรี บริเวณรอยต่อพรมแดน คือเฉพาะทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศพม่า และภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งแต่เขตจังหวัดตากลงมาไปถึงภาคใต้ตอนบนแถบจังหวัดสุราษฎร์ธานี ลงไปถึงจังหวัดกระบี่เท่านั้น

มักพบแก้งหม้ออาศัยอยู่ตามป่าที่มีความชื้น เช่น หุบเขาและป่าดิบชื้น โดยทั่วไปจะอาศัยอยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำ เพราะอดน้ำได้ไม่เก่งเท่ากับแก้งธรรมดา ไม่ค่อยชอบอยู่ป่าโปร่งหรือทุ่งโล่ง ชาวบ้านป่าบางคน

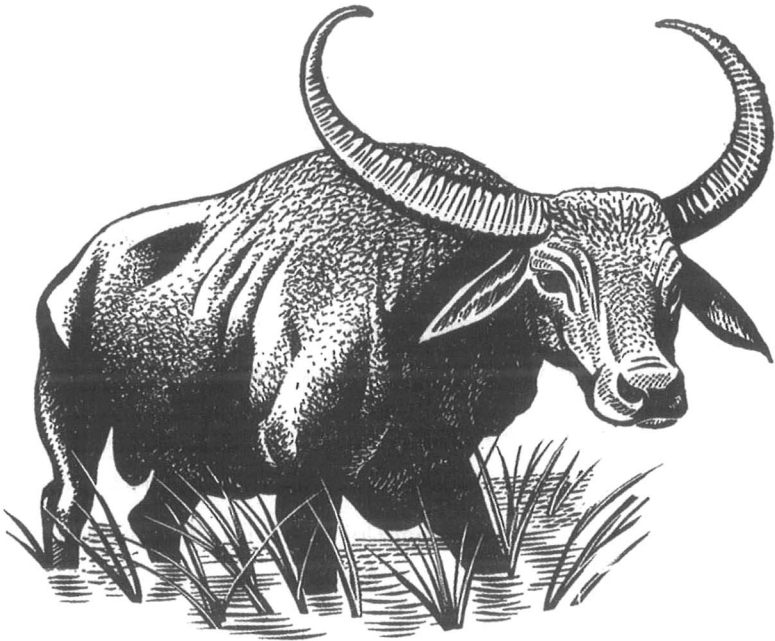
จึงเรียกว่าแก้งดำ ชอบกินใบไม้ หญ้าระบัด ผลไม้ตามพื้นป่า มักอาศัยและหากินตามลำพัง บางครั้งอาจพบเป็นคู่เช่นในช่วงฤดูผสมพันธุ์หรือมีลูกอ่อน ออกหากินในเวลาเย็นหรือพลบค่ำ แก้งหม้อผสมพันธุ์ในช่วงฤดูหนาว ใช้เวลาดังท้องประมาณ 6 เดือน ปกติออกลูกครั้งละ 1 ตัว

ที่มีชื่อเรียกว่า barking deer หรือ กวางเห่า ก็คือ เวลาตกใจมักจะวิ่งหนีไประยะหนึ่งแล้วส่งเสียงคล้ายสุนัขเห่า ดัง “เอ๊็บ-เอ๊็บ-เอ๊็บ” เป็นระยะๆ ไปทุกๆ 7-8 วินาที ทำให้นักนิยมนธรรมชาติรู้สึกตื่นเต้นและประทับใจในการเที่ยวป่าได้เป็นอย่างดีที่สุด

ปัจจุบันสหพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN) จัดให้แก้งหม้อเป็นสัตว์ป่าที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากมีเขตการกระจายพันธุ์จำกัดอยู่แต่ตามป่าดิบที่เปียกตามเขาสูง ไม่สามารถปรับตัวอาศัยอยู่ตามป่าประเภทอื่นที่เปลี่ยนไปได้ นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยยังถูกทำลายหมดไปเพราะการตัดไม้ทำลายป่า การเก็บกักน้ำเหนือเขื่อน และการถูกล่าเป็นอาหาร ดังนั้นทุกคนจึงควรร่วมมือช่วยกันอนุรักษ์แก้งหม้อด้วยการงดบริโภคเนื้อแก้งและสัตว์ป่าโดยทั่วไป เพื่อที่จะได้มีชีวิตอยู่คู่ป่าสืบไป 🐾

ควายป่า

สุรชิต แวงโสธรณ์

ประเทศไทยเราได้อาศัยแรงงานจากควายเลี้ยงในการไถนาปลูกข้าวมาเป็นเวลานานนับร้อยๆ ปี แต่บทบาทของควายกำลังลดลงเป็นผลมาจากการเข้ามาแทนที่ของเครื่องจักรกลการเกษตร ในทำนองเดียวกันสัตว์ที่เป็นต้นกำเนิดของควายเลี้ยงคือ ควายป่า ก็มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากการถูกไล่ล่าเพื่อเอาเขา หนัง เนื้อ การผสมพันธุ์กับควายเลี้ยง และการติดโรคระบาดจากควายเลี้ยงอีกด้วย

ควายป่า (wild water buffalo) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bubalus bubalis* หรือ *Bubalus amey* เช่นเดียวกับควายเลี้ยง จัดอยู่ในวงศ์ Bovidae เช่นเดียวกับวัวแดง กระตัง กูปรี จามรี ฯลฯ ทางด้านวิวัฒนาการจัดว่า

ควายเป็นสัตว์ที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในจำพวกวัวต่างๆ ลำตัวสีออกดำหรือสีเทาเข้มยาว 2.5-3.0 เมตร ความสูงที่ไหล่ 1.5-1.8 เมตรน้ำหนักตัวเกือบ 1,000 กิโลกรัม มีเขาทั้งตัวผู้และตัวเมียเขามีขนาดใหญ่โค้งไปทางด้านหลังเขา ด้านบนมีสันหนาเรียงเป็นแถวตามขวางและพื้นที่หน้าตัดของเขาเป็นรูปสามเหลี่ยม ขนตามลำตัวสั้นและขึ้นอยู่ห่างๆกัน ยกเว้นมีกระจุกขนยาวตรงหน้าผาก เหนือตาและที่ข้อเข่า ก็ยังมีขนาดใหญ่และแยกห่างจากกันได้มาก เพื่อให้สะดวกในการเดินไปบนดินเลน

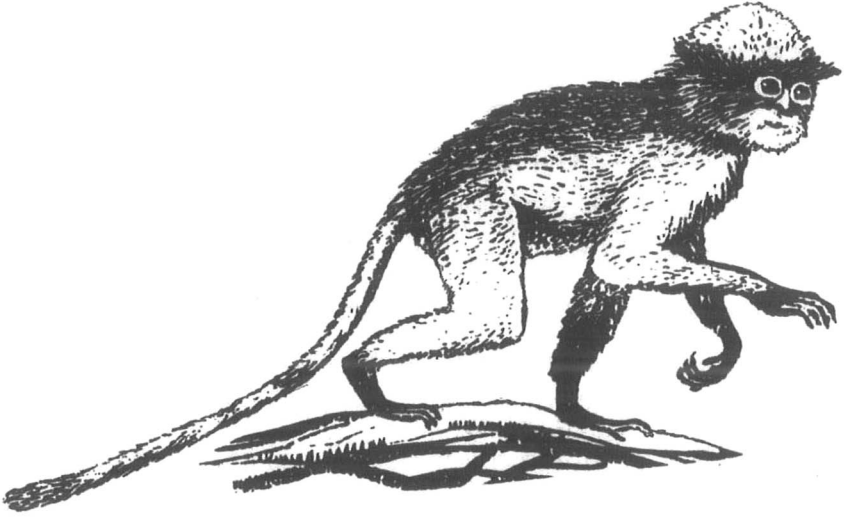
ในอดีตเคยพบมีควายป่าอาศัยอยู่ในประเทศอินเดียไปทางทิศตะวันออกจนถึงจีน และไปทางทิศตะวันตกถึงบริเวณแอฟริกาเหนือ และบางส่วนของทวีปยุโรป ปัจจุบันเหลืออยู่เป็นจำนวนไม่มากนักในอินเดียเนปาล บังกลาเทศ ไทย เขมร และเวียดนาม พบมีชุกชุมที่สุดในเขตสงวนคาสีริงกา (Kaziranga Game Reserve) ในแคว้นอัสสัม ในประเทศไทยพบเฉพาะในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งประมาณ 30 ตัวเท่านั้น

ควายป่าเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในที่ราบลุ่ม บริเวณบึง หนอง ทะเลสาบ และหุบเขาที่มีลำน้ำไหลผ่าน ไม่ชอบอยู่บนภูเขา หรือในป่าลึกไกลจากแหล่งน้ำ ออกหากินในเวลาากลางคืนและเช้านี้ กินพืชจำพวกหญ้า พืชล้มลุก และพืชน้ำตื้นต่างๆที่ขึ้นอยู่ตามริมแหล่งน้ำ บางครั้งนอนแช่ในปลักโคลนเกือบตลอดวัน โดยทั่วไปอยู่รวมกันเป็นฝูง 10-20 ตัว มีตัวผู้อายุมากเป็นจ่าฝูง ซึ่งจะยืนหากินอยู่ห่างจากฝูงมาก เวลาหนีภัยจ่าฝูงจะไล่ต้อนลูกฝูงให้ไปเป็นกลุ่มและกันลูกๆ ไว้ตรงกลางฝูง ทิศทางการหนีจะมุ่งเข้าป่าห้วยามากกว่าหนีลงในแหล่งน้ำ เมื่อวิ่งหนีไปได้ไกล 200-300

เมตร มักจะหยุดยั้งเป็นแถวรูปครึ่งวงกลม พร้อมเบี่ยงมองกลับมายังผู้บุกรุก ตัวผู้อายุมากมักแยกออกจากฝูงมาอยู่ลำพังตัวเดียว ศัตรูของควายป่ามีเพียงมนุษย์และเสือโคร่งซึ่งเสือโคร่งชอบกินลูกควายป่ามาก ฤดูผสมพันธุ์ของควายป่าไม่แน่นอน จึงพบมีลูกควายป่าอายุต่างๆกันอยู่ในฝูงตลอดปี ส่วนใหญ่จะอยู่ในราวเดือนตุลาคมจนถึงพฤศจิกายน ระยะตั้งท้องนาน 300-340 วัน ออกลูกครั้งละ 1-2 ตัว ลูกมีลำตัวสีน้ำตาลอมแดงหรือน้ำตาลอมเหลือง ลูกควายป่ากินนมแม่นาน 6-9 เดือน และโตเต็มที่เมื่อมีอายุย่างเข้าปีที่สาม ควายป่าโดยทั่วไปมีอายุยืน 20-25 ปี

ค่าง

สุรชิต แวงโสธรณ์

คนไทยสมัยก่อนมีความเชื่ออยู่อย่างหนึ่งว่า ถ้าเอาเลือดค่างสดๆ ผสมกับเหล้าแล้วจะเป็นยาชูกำลัง เพราะค่างเป็นสัตว์ที่กินยอดไม้เกือบทุกชนิดเป็นอาหาร และพืชหลายชนิดเป็นพืชสมุนไพร ความเชื่อดังกล่าวนี้นำมาทำให้มีการล่าค่างกันอย่างมาก ประกอบกับการทำลายป่าอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ทำให้ค่างเหลืออยู่น้อยจนมีสถานภาพปัจจุบันเป็นสัตว์ที่ถูคุกคาม (threatened species) และถ้าไม่มีมาตรการป้องกันที่ดีแล้วจะสูญพันธุ์ในอนาคตอันใกล้

ค่างเป็นสัตว์ที่อยู่ในวงศ์เดียวกับลิง คือ วงศ์ Cercopithecidae ทั่วโลกมีค่างอยู่ทั้งหมด 37 ชนิด ใน 6 สกุล ได้แก่ *Nasalis*, *Pygothrix*, *Semnopithecus*, *Presbytis*, *Colobus* และ *Procolobus* ค่างแตกต่างจากลิงตรงที่มีหางที่ยาวมาก มีขนปกคลุมลำตัวสีเทาเงินจนถึงสีเทาเข้มและกินใบไม้เป็น

อาหาร (leaf eaters) ส่วนลิงมีหางสั้น ขนปกคลุมลำตัวสีน้ำตาลแดง และกินผลไม้เป็นอาหาร (fruit eaters) ประเทศไทยมีค้างอยู่ 4 ชนิด ได้แก่ ค้างดำ (*Presbytis femoralis*) ค้างหงอก (*Semnopithecus cristatus*) ค้างแว่นถิ่นเหนือ (*S. phayrei*) และค้างแว่นถิ่นใต้ (*S. obscurus*)

ค้างอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงในป่าดงดิบ ซึ่งไม่ผลัดใบในฤดูแล้ง ค้างจึงหาอาหารได้ทั้งปี แต่ละฝูงของค้างมีตัวผู้ที่แข็งแรงที่สุดเป็นจ่าฝูง ทำหน้าที่นำฝูงออกหาอาหารป้องกันอาณาเขตของฝูงและที่สำคัญคือการผสมพันธุ์กับค้างตัวเมีย โดยที่ค้างจ่าฝูงจะกีดกันไม่ให้ค้างตัวผู้ตัวอื่นๆ ในฝูงได้ผสมพันธุ์ ดังนั้นลูกค้างที่เกิดขึ้น จึงมีความแข็งแรงและมีโอกาสสูงที่จะอยู่รอดได้ในธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการคัดเลือกตามธรรมชาติ ของชาร์ล ดาร์วิน ฝูงค้างจะอาศัยอยู่บนต้นไม้สูงเกือบตลอดเวลา แต่บางครั้งจะลงมาบนพื้นดินเพื่อกินน้ำ อาบแดดหรือกินดินโป่ง ค้างสามารถกระโดดจากต้นไม้ต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่งที่ห่างออกไปได้ 8-10 เมตร แต่ในพื้นที่ที่ค้างอาศัยอยู่และมีถนนตัดผ่าน ค้างไม่สามารถกระโดดข้ามได้ ค้างจึงต้องลงจากต้นไม้มายังพื้นดินเพื่อวิ่งข้ามไปยังฝั่งตรงข้าม จึงพบว่ามีการชนตายอยู่เสมอ

ฝูงค้างจะตื่นตั้งแต่เช้ามืดเพื่อออกหาอาหารซึ่งเป็นยอดไม้ ใบไม้ ดอกไม้ และผลไม้ที่มีอยู่ในบริเวณนั้น หลังจากกินอาหารเสร็จฝูงค้างจะมารวมกันบนต้นไม้ นั่งพักผ่อน ค้างขนาดเล็กจะชนเหมือนเด็กๆ ชอบกระโดดไปมาตามกิ่งไม้ และหยอกล้อกับเพื่อน ซึ่งเป็นค้างวัยเดียวกันอยู่ตลอดเวลา ตอนสายๆ ที่แดดเริ่มร้อน ค้างจ่าฝูงจะนำฝูงไปหาที่นอนบน

ต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีพุ่มใบหนาทึบ ขณะนอนหลับจะมีค้าง 1 ตัว ทำหน้าที่เป็นยามระวังภัยเมื่อพบคนจะรีบไปปลุกค้างจำฝูงให้มาดู หลังจากนั้นค้างจำฝูงจึงนำฝูงไปหาที่นอนแห่งใหม่ ค้างจะตื่นนอนอีกครั้งในตอนบ่ายแก่ๆ เพื่อหาอาหาร จนกระทั่งพระอาทิตย์ตกดินจึงหาที่นอนอีกครั้ง

ค้างเป็นสัตว์ที่ขี้อายตื่นตกใจง่ายและมีสายตาที่ดีเยี่ยม สามารถมองเห็นศัตรูได้ในระยะไกล และถ้าพบคนจะรีบกระโจนหนีไปตามกิ่งไม้หรือไต่ขึ้นหน้าผาหนีไปทันที เคยมีคนกล่าวไว้ว่า ถ้าค้างเจอเสือจะกลัวมาก ถึงกับลนลานลงมายังพื้นดินเพื่อวิ่งหนีไปขึ้นต้นไม้อื่น จึงมักถูกเสือจับกินโดยง่าย แต่โดยแท้จริงแล้ว พบว่า ค้างไม่กลัวสัตว์ผู้ล่าแต่อย่างใด การที่ค้างถูกจับกินนั้นเพราะว่าเมื่อพบสัตว์ผู้ล่า ค้างจะรีบลงจากต้นไม้มาหาทันที เพื่อต่อสู้และขับไล่ศัตรู แต่บ่อยครั้งที่ค้างตกเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำ

ค่างแว่น

สุรชิต แวงโสธรณ์

สัตว์จำพวกค่าง (สกุล *Semnopithecus* และ *Presbytis*) ของประเทศไทย ทั้ง 4 ชนิดนั้น สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อยๆ โดยใช้ลักษณะของวงรอบตาเป็นตัวจำแนก กลุ่มแรกคือ กลุ่มค่างที่มีวงกลมสีขาวรอบตาทั้งสองข้างมองเหมือนใส่แว่นตา จึงมีชื่อเรียกว่า ค่างแว่น มีอยู่ 2 ชนิดคือ ค่างแว่นถิ่นเหนือ และค่างแว่นถิ่นใต้ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มค่างที่ไม่มีวงล้อมรอบตา มี 2 ชนิดคือ ค่างหงอกและค่างดำ โดยมีรายละเอียดของค่างแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มค่างที่มีวงรอบตาสีขาว

ค่างแว่นถิ่นเหนือ (Phayre's langur) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Semnopithecus phayrei* มีการกระจายในเอเชียอาคเนย์ ตั้งแต่เส้นละติจูดที่ 14° เหนือขึ้นไป หรือตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรีขึ้นไป จนถึงทางตอนใต้ของประเทศจีน นอกจากนี้ยังพบในประเทศพม่า ทางตอนเหนือของลาว และบางส่วนของเวียดนาม ส่วนในประเทศไทยพบได้ที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น

ค่างแว่นถิ่นเหนือ มีขนาดของลำตัวยาว 52-62 เซนติเมตร

หางยาว 58-68 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 6-9 กิโลกรัม มีลักษณะทั่วไปคือ ค่างที่โตเต็มวัยมีขนปกคลุมลำตัวสีเทา ขนบริเวณด้านข้างใบหน้ามีสีเทาเข้ม ขนกระหม่อมมีสีเทาจาง ปลายมือและปลายเท้าสีดำ ลักษณะสำคัญที่ใช้จำแนกค่างชนิดนี้คือ เป็นค่างแวนที่มีสีขนหางเป็นสีเดียวกันกับสีขนบริเวณด้านหลังลำตัว

ค่างแวนถิ่นเหนืออาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง แต่ละฝูงมีจำนวน 6-30 ตัว ชอบอาศัยอยู่บนเรือนยอดไม้สูงๆ แต่บางครั้งพบว่าลงมากินดินโป่งหรือกินน้ำจากห้วยแต่ถ้าได้ยินเสียงผิดปกติหรือพบคนค่างจำฝูงจะรีบกระโดดขึ้นไปนั่งรอสมาชิกในฝูงบนยอดไม้ และค่างตัวอื่นๆ จะรีบตามมาในเส้นทางเดียวกัน ค่างแวนถิ่นเหนือจะผสมพันธุ์กันตลอดทั้งปี ตัวผู้ที่โตเต็มวัยสามารถผสมพันธุ์กับค่างตัวเมียได้หลายๆ ตัว ตัวเมียมีระยะตั้งท้องนาน 140-150 วัน ให้ลูกครั้งละ 1 ตัว และจะดูแลลูกค่างจนกว่าจะถึงช่วงการให้ลูกใหม่

ค่างแวนถิ่นใต้ (spectacled langur) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Semnopithecus obscurus* มีการกระจายตั้งแต่เส้นละติจูดที่ 14° เหนือ (จังหวัดกาญจนบุรี) ลงมาทางทิศใต้ จนถึงประเทศมาเลเซีย ในประเทศพม่าพบบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีลงไปทางใต้ นอกจากนี้ยังพบตามเกาะต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย เช่น เกาะลังกาวิ เกาะปีนัง ส่วนในประเทศไทยพบได้ที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา จังหวัดสตูล เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

ค้างแวนถิ่นใต้ มีขนาดของลำตัวยาว 45-57 เซนติเมตร หางยาว 66-78 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 6-9 กิโลกรัม มีลักษณะทั่วไปคือ ค้างโตเต็มวัยมีขนบริเวณด้านหลังสีเทาเข้มเกือบดำ ขนบริเวณด้านข้างใบหน้า บริเวณปลายมือและปลายเท้ามีสีเทาเข้ม โคนขาและโคนแขนด้านนอกเป็นสีเทาจาง ลักษณะสำคัญที่ใช้จำแนกค้างชนิดนี้ คือสีขนหางสีดำ แตกต่างกับสีขนบริเวณด้านหลังที่เป็นสีเทาเข้ม

ค้างแวนถิ่นใต้ชอบอาศัยอยู่ตามป่าเขาหินปูนที่มีโขดหินสูงชัน นอกจากนี้ยังอาศัยอยู่ตามป่าดงดิบหรือสวนยางพารา มักจะทำความเสียหายแก่บ้านและสวนยางพารา แต่ละฝูงมีจำนวน 4-17 ตัว บางครั้งพบว่า มีตัวโตเต็มวัยหากินตามลำพัง ฝูงค้างเมื่อพบคน ค้างจำฝูงจะส่งเสียงร้องเตือนให้ค้างตัวอื่นๆ รู้และหลบหนีไปก่อนแล้วค้างจำฝูงจะตามไปเป็นตัวสุดท้าย ค้างแวนถิ่นใต้ผสมพันธุ์กันตลอดทั้งปี เช่นเดียวกับค้างแวนถิ่นเหนือ ระยะตั้งท้องและการให้ลูกเช่นเดียวกับค้างแวนถิ่นเหนือ

ค่างหงอกและค่างดำ

สุรชิต แวงโสธรณ์

ค่างหงอก (silvered langur) เคยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Presbytis cristata* ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น *Semnopithecus cristatus* มีการกระจายอยู่ในประเทศกัมพูชา ทางตอนใต้ของเวียดนาม ในประเทศพม่าพบตั้งแต่บริเวณเทือกเขาตะนาวศรีลงไปทางใต้ ทางตะวันตกของมาเลเซีย เกาะสุมาตรา เกาะบอร์เนียว เกาะชวา และหมู่เกาะใกล้เคียง ส่วนในประเทศไทยพบกระจายอยู่ทางภาคตะวันตก ภาคตะวันออกและตอนใต้ของประเทศ

ค่างหงอกมีขนาดของลำตัวยาว 49-57 เซนติเมตรหางยาว 72-84 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 6-8 กิโลกรัม มีลักษณะทั่วไปคือ ค่างที่โตเต็มวัยมีขนปกคลุมร่างกายสีเทาจางทั้งตัวคล้ายกับค่างแว่นถิ่นเหนือ แต่ไม่มีวงรอบตาสีขาว ขนบริเวณรอบๆ ใบหน้า ปลายมือและปลายเท้ามีสีดำ ลักษณะสำคัญที่ใช้จำแนกค่างชนิดนี้ คือ ขนบนกระหม่อมยาว และมีสีสีขาว

ค่างหงอกอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงค่อนข้างใหญ่มีจำนวน 10-40 ตัว แต่บางครั้งก็พบว่ามีการกินตามลำพังเพียงตัวเดียว ฝูงค่างหากินรวมกันบนยอดไม้ในป่าดงดิบที่มีสภาพสมบูรณ์ อาหารของค่างชนิดนี้เป็นพวกใบไม้ ยอดไม้หรือพวกแมลง ปกติแล้ว

ค่างตัวเมียในฝูงจะให้ลูกครั้งละ 1 ตัว ในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคม ค่างตัวเมียที่มีลูกอ่อนจะได้รับความสนใจจากค่างตัวเมียอื่น ๆ มากและยอมให้ค่างตัวเมียตัวอื่นอุ้มลูกของตัวเองได้ แต่ไม่ยอมให้ค่างตัวผู้อุ้มอย่างเด็ดขาด

ค่างดำ (banded langur) เดิมเคยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Presbytis melalophos* ปัจจุบันพบว่า เป็น *Presbytis femoralis* มีการกระจายอยู่ทางตอนใต้ของประเทศพม่าลงไปทางตอนใต้จนถึงประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังพบในเกาะสุมาตรา เกาะบอร์เนียวและหมู่เกาะเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ส่วนในประเทศไทยพบตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปจนถึงตอนใต้สุดของประเทศ

ค่างดำมีขนาดลำตัวยาว 47-58 เซนติเมตร หางยาว 72-84 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 5-7 กิโลกรัม ลักษณะทั่วไปคือ ค่างโตเต็มวัยมีขนปกคลุมลำตัวสีเทาเข้ม ตั้งแต่หัวจนถึงหาง ยกเว้นบริเวณโคนขาด้านในทั้งสองข้าง และบริเวณด้านท้อง ลักษณะที่สำคัญที่ใช้จำแนกค่างชนิดนี้ คือ เป็นค่างชนิดเดียวในประเทศที่ไม่มีขนสีขาวยาวบนหัวและมีหางดำ

ค่างดำอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูงมีสมาชิกในฝูงจำนวน 10-20 ตัวภายในฝูงมักจะหากินหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรอบวันอยู่ด้วยกันเสมอไม่เหมือนกับค่างชนิดอื่น ที่จะมีการแยกออกเป็นฝูงย่อยขณะหาอาหาร แต่ความสัมพันธ์ภายในฝูงของสมาชิกมีน้อยกว่าค่างชนิดอื่น ๆ ส่วนมากเกิดขึ้นระหว่างค่างตัวเมีย กับค่างขนาดเล็ก (juveniles) ค่างดำสามารถหาอาหารได้ตั้งแต่ระดับพื้นดินจนถึงระดับสูงสุดของต้นไม้ และมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับป่ารุ่นสอง (secondary forests) ได้

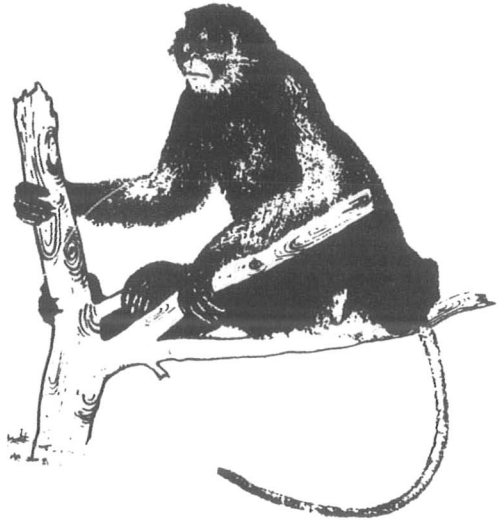
ค่างห้าสี

สุรชิต แวงโสธรณ์

เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งสำหรับ สวสนสัตว์ดุสิตและประชาชนไทยทั่วประเทศ เพราะว่ามีสัตว์ที่หายากชนิดหนึ่งของโลกในสวนสัตว์ดุสิตได้ให้กำเนิดลูกออกมา สัตว์ชนิดนี้ก็คือ ค่างห้าสี ซึ่งนับเป็นความสำเร็จของสวนสัตว์ดุสิตที่สามารถเลี้ยงและดูแลค่างชนิดนี้จนสามารถให้ลูกได้ เพราะค่างชนิดนี้ขยายพันธุ์ในที่เพาะเลี้ยงได้ค่อนข้างยาก

ค่างห้าสี มีชื่อสามัญว่า douc langur หรือ red-shanked douc monkey มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pygathrix nemaeus* ค่างในสกุล *Pygathrix* นี้มีอาศัยอยู่เฉพาะในแถบอินโดจีนเท่านั้น มีอยู่ทั้งหมด 5 ชนิด แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ประเทศไทยเราไม่มีค่างในสกุลนี้อาศัยอยู่ตามธรรมชาติเลย ค่างห้าสีมีการกระจายอยู่ทางตอนกลางของประเทศเวียดนามบริเวณติดกับชายแดนประเทศลาว บริเวณที่ราบสูงกลางเปี่ยนทางตอนกลางของประเทศเวียดนาม และบริเวณรอยต่อของประเทศเขมร ลาว และเวียดนาม

ขนาดลำตัวและหัวรวมกันของค่างห้าสียาวประมาณ 53-63 เซนติเมตร หางยาว 57-67 เซนติเมตร เป็นค่างที่มีความสวยงามและมีสี

จุดฉลาด คือบริเวณปาก แก้ม และคางมีสีขาวยึดกับสีดำที่อยู่ล้อมรอบ มีสีส้มแดงแทรกอยู่ระหว่างรอยต่อของสีขาวกับสีดำ จะเห็นได้ชัดเจนมาก บริเวณคอกับหน้าอก โคนขาด้านใน ก้น และหาง มีสีขาว บริเวณข้างมีสีส้มแดง ส่วนหู จมูก และรอบๆ ตาเป็นสีส้ม

ถิ่นที่อยู่อาศัยของค่างห้าสี เป็นป่าดงดิบชื้น หรือป่าที่อยู่ในเขตมรสุม อาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง มีขนาดของฝูงไม่แน่นอน เคยมีรายงานว่าพบจำนวนสมาชิกของฝูงมากถึง 40 ตัว อาหารที่ชอบส่วนใหญ่จะเป็นใบอ่อนของไม้ชนิดต่างๆ ที่ขึ้นอยู่ตามป่า นอกจากนี้ยังกินผลไม้ ดอกไม้ เมล็ดหน่อ รวมทั้งแมลงบางชนิด ประชากรของค่างห้าสีในปัจจุบันเหลืออยู่น้อยจนมีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ เนื่องจากการบุกรุกทำลายป่าดงดิบ การขาดข้อมูลทางด้านนิเวศวิทยาเพื่อใช้ในการจัดการ การล่า และบางส่วนอาจจะมิสาเหตุมาจากสงครามเวียดนาม

ช่วงฤดูผสมพันธุ์ของค่างชนิดนี้ในธรรมชาติ ยังไม่มีรายงานที่แน่ชัด แต่พบว่าตกลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกที่เกิดใหม่จะลืมตาและสามารถเกาะติดกับตัวแม่ได้อย่างมั่นคง ปกติแล้วค่างโดยทั่วไปลูกที่เกิดใหม่จะมีสีบริเวณใบหน้าจางกว่าสีของพ่อแม่ แต่ค่างห้าสีจะมีสีเหมือนกับพ่อแม่

ชะนีมือขาว

สุรชิต แวงโสธรณ์

ในสมัยก่อนที่ประเทศไทยยังมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ตอนเช้ามีดักจะได้ยินชะนีส่งเสียงร้องประสานกันอย่างไพเราะ ก้องไปทั้งป่า ปัจจุบันป่าถูกทำลายลงเป็นอย่างมาก มีชะนีเหลืออยู่ในป่าอนุรักษ์ของประเทศไม่กี่แห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว เป็นต้น คนส่วนใหญ่จึงรู้จักชะนีค่อนข้างน้อย การปลูกฝังจิตสำนึกเพื่อการอนุรักษ์จึงเป็นไปได้ไม่มากนัก

ชะนีเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างคล้ายลิง แต่ไม่มีหางอย่างลิง มีแขนยาวมากเพื่อใช้ในการห้อยโหน ชะนีถูกจัดอยู่ในวงศ์ Hylobatidae มีลักษณะคล้ายคนมากกว่าลิง ประเทศไทยมีชะนีอยู่ 4 ชนิด ได้แก่ ชะนีมงกุฏ (*Hylobates pileatus*) พบทางภาคตะวันออกของประเทศไทยและในประเทศกัมพูชา ชะนีมือดำ (*Hylobates agilis*) ชะนีเซียมมั่ง (*Hylobates*

syndactylus) พบบริเวณชายแดนของไทยและมาเลเซียและชนิดสุดท้ายคือชะนีมือขาว (*Hylobates lar*) พบบริเวณทางภาคเหนือเฉียงออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงมาทางใต้ตามแนวเทือกเขาเพชรบูรณ์ และบริเวณภาคตะวันตกลงไปทางภาคใต้ จนถึงประเทศมาเลเซีย

ชะนีมือขาวอยู่รวมกันเป็นครอบครัว แต่ละครอบครัวประกอบด้วย พ่อแม่ และลูกอีก 2-4 ตัว มีลักษณะต่างกัน 2 แบบคือ ชะนีที่มีสีขาวยังมีสีตัวผู้ล่าที่เป็นอันตรายต่อชะนีคือ เขี้ยวขนาดใหญ่ งูเหลือม และงูหลาม ชะนีจะตื่นนอนตั้งแต่เช้ามีดพร้อมทั้งส่งเสียงร้องพร้อมกันทั้งตัวผู้และตัวเมีย เพื่อเป็นการประกาศอาณาเขตของครอบครัวเป็นการเตือนชะนีครอบครัวอื่นๆ ไม่ให้บุกรุกเข้ามาในอาณาเขตของตน อาหารของชะนีมือขาวส่วนมากเป็นพวกผลไม้ ที่เหลือจะเป็นยอดอ่อนหรือตาไม้ และสัตว์ขนาดเล็กๆ เวลาชะนีพบเห็นศัตรูจะรีบห้อยโหนตัวหนีไปจากบริเวณนั้นทันที โดยใช้มือทั้งสองข้างโหนกิ่งไม้สลัดกันไปมาอย่างระมัดระวัง ชะนีว่ายน้ำไม่เป็น และไม่ชอบว่ายน้ำเหมือนพวกลิง ดังนั้นเวลาสร้างเขื่อนจึงมักตกค้างอยู่ตามเกาะ ถ้าหากช่วยเหลือไม่ทันอาจอดอาหารตายได้

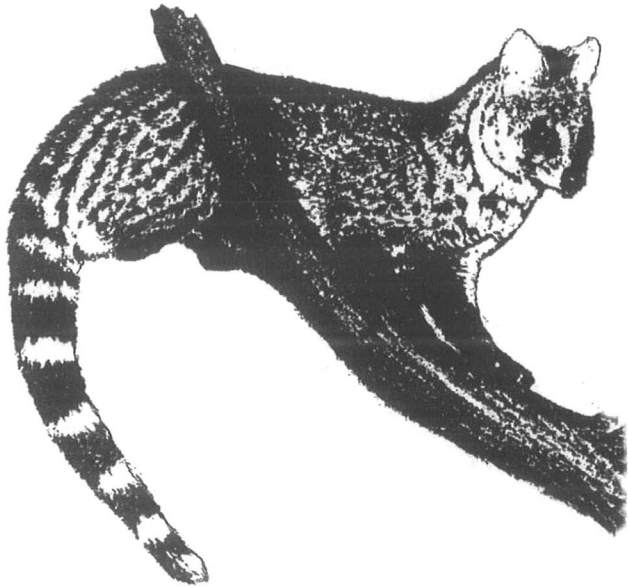
ชะนีมือขาวมีระยะตั้งท้องนาน 7-8 เดือน จะตกลูกครั้งละ 1 ตัว ตัวเมียจะให้ลูกทุก 2-3 ปี ลูกชะนีจะอาศัยอยู่กับแม่จนกว่าจะโตเต็มวัยเมื่ออายุราว 6-8 ปี แล้วจึงจะแยกออกไปอยู่ตามลำพัง เมื่อพบคู่ที่เหมาะสมกับตัวเองแล้วจึงจะเริ่มสร้างครอบครัวใหม่ เมื่อก่อนพวกแก้ว กะเหรี่ยง

และชาวเขา มีความเชื่อว่าเสียงเรียก
ของชะนีจะทำให้พืชผลทางการ
เกษตรเจริญงอกงาม ดังนั้นจึง
พยายามรักษาชะนีไว้ให้อยู่ใกล้ๆ
พื้นที่เกษตรของตน ปัจจุบันชาวเขา
รุ่นใหม่ได้ล้มความเชื่อเก่าๆนั้นแล้ว
ดังนั้นจึงไม่ค่อยพบชะนีอยู่ใกล้ชาว
เขาเหมือนเมื่อก่อน ชะนีถือได้ว่าเป็น
สัตว์ที่กำลังสูญพันธุ์ไปจากประเทศ
ไทยเพราะการล่าเพื่อนำเอาลูกชะนี
มาเลี้ยง และการบุกรุกทำลายป่า
โดยเฉพาะการทำป่าไม้เป็นการ
ทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของชะนีอย่าง
รุนแรง ●

ชะมดเซียะ

สุรชิต แวงโสธรณ์

คนส่วนใหญ่มักจะรู้ว่าน้ำหอมที่ใช้ปะพรมตามร่างกายนั้นทำมาจากน้ำมันหอมระเหยของดอกไม้ แต่ก็มีน้อยคนที่จะรู้ว่าต้นกำเนิดหรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำหอมก็ยังสามารถได้จากสัตว์อีกด้วย มนุษย์รู้จักนำเอาสารเคมีที่สัตว์ป่าผลิตขึ้นนำมาใช้เป็นหัวเชื้อน้ำหอม ตั้งแต่ 1,000 ปี ก่อนคริสตกักราช ในสมัยของจักรพรรดิโซโลมอนแห่งทวีปแอฟริกา โดยนำเอาน้ำมันที่ขับออกมาจากต่อมกลิ่นของสัตว์หลายชนิดในจำพวกชะมดและอีเห็นมาใช้ประโยชน์ดังกล่าว ในประเทศไทยที่จังหวัดเพชรบุรีมีการเลี้ยงชะมดเซียะไว้ เพื่อนำเอาน้ำมันไปทำน้ำหอมเช่นเดียวกัน

ชะมดเซียะ (small Indian civet) เป็นสัตว์ที่มีต่อมกลิ่นอยู่ที่บริเวณ

โคนหางใช้สำหรับติดต่อกับชะมดเขีตตัวอื่น ๆ รวมทั้งการทำหมายอาณาเขตของตัวเอง นักอนุกรมวิธานสัตว์ได้จัดให้อยู่ในวงศ์ Viverridae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Viverricula indica* มีการกระจายตั้งแต่บริเวณหุบเขาแม่น้ำสินธุในประเทศปากีสถานลงมาทางใต้จนถึงประเทศอินเดีย ศรีลังกาและจากทางตอนใต้ของประเทศจีนลงมาทางใต้ บริเวณคาบสมุทรอินโดจีน จนถึงมาเลเซีย และสิงคโปร์ ตลอดจนบริเวณเกาะใกล้เคียง เช่น เกาะสุมาตรา ชวา บาหลี เป็นต้น

ลักษณะทั่วไปของชะมดเขีตคล้ายกันกับพวกอีเห็น คือ มีลำตัวยาว ขาสั้น และหางยาว หน้าแหลม แต่ชะมดเขีตมีลักษณะที่แตกต่างจากอีเห็นก็คือ มีหางเป็นปล้อง ๆ สีดำสลับกับสีขาว บริเวณปลายหางส่วนมากจะเป็นสีขาว สีพื้นของลำตัวเป็นสีน้ำตาลแกมเหลือง บนหลังมีเส้นสีน้ำตาลเข้ม 5 เส้น เริ่มตั้งแต่บริเวณไหล่ไปจนถึงโคนหาง ด้านข้างลำตัวมีจุดสีเข้มเรียงเป็นแถวหลายแถวไปตลอดความยาวของลำตัว ใต้คอมีเส้นสีดำพาดขวาง 3 เส้น มองดูคล้ายใส่สร้อยคอ มีต่อมกลิ่นที่โคนหางซึ่งจะให้ น้ำมัน มีกลิ่นหอม

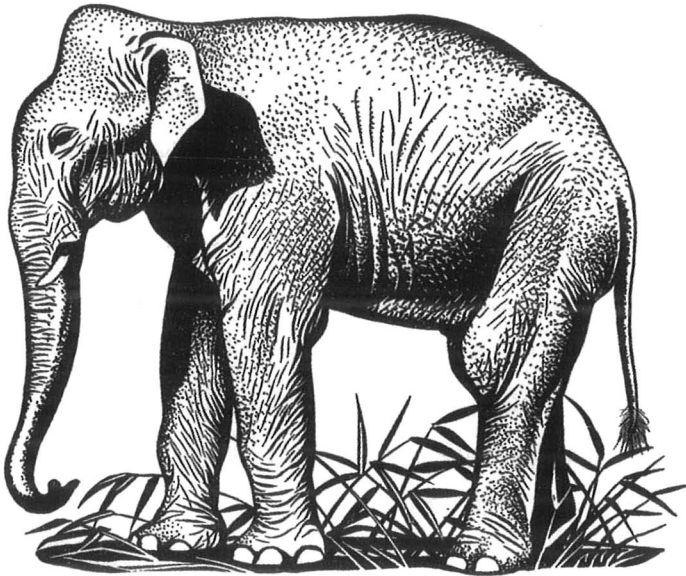
ชะมดเขีตเป็นสัตว์ที่ออกหากินตอนกลางคืน มักพบตามบริเวณทุ่งหญ้าหรือป่าโปร่ง แต่ก็สามารถปีนป่ายต้นไม้ได้ดี ตอนกลางวันจะนอนหลับอยู่ในโพรงไม้ ซอกหิน หรือพงหญ้ารกๆ บางตัวจะแอบไปอาศัยอยู่ตามยุงฉางของชาวบ้าน แล้วขโมยเปิดไก่อของชาวบ้านกิน ชะมดเขีตกินอาหารได้หลายๆ อย่าง ทั้งอาหารประเภทสัตว์และพืช เช่น หนู นก งู กิ้งกือ ผีเสื้อ ชะมดเขีตจะใช้กลิ่นจากต่อมที่โคนหางในการติดต่อกันซึ่งกันและกัน

โดยเฉพาะการจับคู่ผสมพันธุ์ ชะมดเขียดตัวเมียจะใช้น้ำมันจากต่อมโคนหางเขียดตามฟุ่มไม้ ก้อนหิน เพื่อเรียกร้องความสนใจจากตัวผู้ จากนิสัยดังกล่าวจึงมีชาวบ้านนำเอามาเลี้ยงไว้ในกรงแล้วทำเสาปักไว้ให้เขียดน้ำมันจากต่อมที่ก้น แล้วจึงขูดเอาน้ำมันนั้นไปขาย เพื่อทำน้ำหอมต่อไป

ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของชะมดเขียด พบว่า สืบพันธุ์ได้ตลอดทั้งปี ตกไข่ครั้งละ 3-5 ตัว ในโพรงใต้พื้นดินหรือตามซอกหินบนพื้นดิน ตัวเมียจะเป็นตัวที่ดูแลลูกจนกว่าจะโต มีอายุยืนประมาณ 8-9 ปี ปัจจุบันชะมดเขียดมีประชากรเหลืออยู่ในธรรมชาติมากพอสมควร ประชากรยังไม่อยู่ในขั้นวิกฤติ อย่างไรก็ตามน่าจะมีการส่งเสริมให้ราษฎรเพาะเลี้ยงสัตว์ชนิดนี้เพื่อเสริมรายได้จากการขายน้ำมันเพื่อทำน้ำหอม

ช้างไทย

จารุจินต์ นภีตะภัก

เมื่อก้าวถึงสัตว์บกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่มีชีวิตอยู่จนทุกวันนี้แล้วทุกคนย่อมจะต้องคำนึงถึงช้างเป็นอันดับแรกช้างเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนไทยมาตั้งแต่ครั้งโบราณจนปรากฏอย่างเด่นชัดในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ อย่างมากมาย แต่ชาวช้างป่าของไทยกำลังถูกทำลายจนลดจำนวนใกล้จะหมดไปจากประเทศ และชาวช้างป่าถูกพรานป่ายิงบาดเจ็บสาหัสจนสิ้นชีวิตไปแล้วที่จังหวัดบุรีรัมย์ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าเพื่อนที่เคยมีบทบาทอย่างสำคัญต่อชีวิตคนไทย มีส่วนร่วมในการทำศึกสงคราม ภูชาติมาแต่ครั้งอดีตกำลังจะจากไปอย่างไม่มีวันกลับ

ช้างไทย (*Elephas maximus*) เป็นช้างชนิดหนึ่งในสองชนิดที่ยังเหลืออยู่ในโลก พบทั่วไปในบริเวณเอเชียตอนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกชนิดหนึ่งคือช้างแอฟริกา (*Loxodonta africana*) ซึ่งแตกต่างจากช้างไทยตรงที่มีใบหูใหญ่ หัวกลม หลังแอ่น ปลายวงมีย้วยระคล้ายนิ้วมือเพียงอันเดียว มีงาทั้งตัวผู้และตัวเมีย ส่วนช้างไทยมีใบหูเล็ก หัวโหนกออกเป็นสองพู หลังโค้ง ปลายวงมีย้วยระคล้ายนิ้วสองอัน และมีงาเฉพาะในตัวผู้

ปริมาณประชากรของช้างในธรรมชาติในประเทศไทย ประมาณกันว่าอยู่ในราว 1,000-1,500 ตัวเท่านั้น โดยกระจายกันอาศัยอยู่ในป่าที่มีพื้นที่กว้างและมีแหล่งอาหารและน้ำอุดมสมบูรณ์ส่วนใหญ่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ เช่น เขาใหญ่ ห้วยสวางหลวง และแก่งกระจาน เป็นต้น และในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เช่น ห้วยใหญ่เรศวร ห้วยขาแข้ง เขาสอยดาว และคลองนาคา เป็นต้น

ช้างป่าจะอยู่รวมกันเป็นโขลง มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป โดยมีตัวเมียที่มีอายุมากที่สุดเป็นผู้นำฝูง ทำหน้าที่พาโขลงไปหากินตามแหล่งอาหารต่างๆ และคอยพาโขลงหนีภัย สำหรับช้างตัวผู้ที่มีอายุ 16-19 ปี จะมีลำตัว

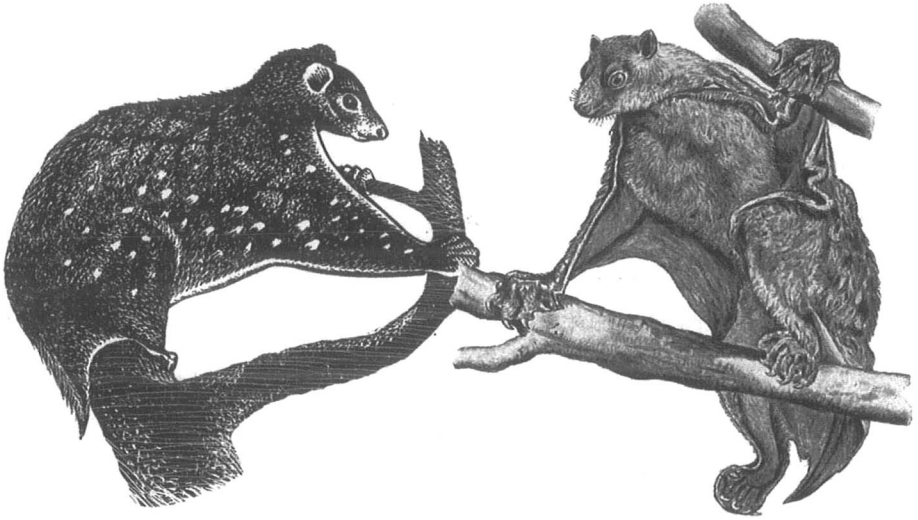
ขนาดใหญ่และงายาว มักชอบแยกตัวออกมาอยู่ตามลำพังและจะเข้าฝูงเพียงเพื่อการผสมพันธุ์เท่านั้น ช้างตั้งท้องนาน 22 เดือน หลังจากคลอดลูกแล้วช้างจะไม่ตั้งท้องอีกนานประมาณ 2 ปี เพราะฉะนั้นใน 4 ปี จะมีลูกช้างเกิดใหม่เพียง 1 ตัวต่อ 1 แม่เท่านั้น

ช้างจะใช้เวลาส่วนใหญ่ประมาณ 17-19 ชั่วโมงในการกินอาหาร ช้างเป็นสัตว์ที่กินจุมาก แต่ละตัวจะกินอาหารหนัก 150 กิโลกรัมต่อวัน และดื่มน้ำประมาณ 200 ลิตรต่อวัน อาหารของช้างได้แก่ หญ้า ไม้ หวาย ปาล์ม กกล้วยป่า และพืชล้มลุกหลายชนิด รวมทั้งเปลือกไม้ยืนต้นอีกหลายชนิด เนื่องจากเป็นสัตว์ที่กินจุนี้เอง ช้างโขลงหนึ่งๆ จะไม่อยู่ในป่าแห่งหนึ่งนานหลายวัน เส้นทางหากินของช้างมักจะมีลักษณะเป็นวงกลมย้อนกลับมาที่เดิมเสมอ

ปัจจุบันโขลงช้างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่จำกัดจึงขาดความเหมาะสมในการดำรงชีวิตและมีปริมาณอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภค ช้างป่าเริ่มลงมาหาข้าวและพืชไร่กินตามแนวเขตโดยรอบแหล่งอาศัยทำให้ถูกยิงตายและบาดเจ็บอยู่เนืองๆ นอกจากนี้ช้างยังถูกล่าเพื่อเอางาและอวัยวะเพศผู้ซึ่งมีราคาสูงมาก อีกทั้งช้างที่ถูกแยกให้อยู่เป็นกลุ่มเดียวจะมีการผสมพันธุ์กันเองภายในโขลง ทำให้ลักษณะทางพันธุกรรมด้อยลงเรื่อยๆ อาจได้พันธุ์ที่อ่อนแอซึ่งจะนำไปสู่การสูญพันธุ์ของโขลงช้างไปในอนาคต

บ้างแท้

สุรชิต แวงโสธรณ์

ลักษณะการปรับตัวของสัตว์ป่าหลายชนิด สร้างความประหลาดใจให้แก่มนุษย์เสมอโดยมากแล้วสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจะปรับตัวอาศัยอยู่บนพื้นดิน บางชนิดอาศัยอยู่ใต้ดิน บางชนิดอาศัยอยู่บนต้นไม้ บางชนิดอาศัยอยู่ในน้ำ บางชนิดบินได้ ในประเทศไทยมีสัตว์อยู่ชนิดหนึ่งที่อาศัยอยู่บนต้นไม้และสามารถร่อนจากต้นไม้ต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่งได้แต่บินไม่ได้เหมือนค้างคาว สัตว์ชนิดนี้มีชื่อเรียกว่า บ้างแท้ หรือ ฟุงจิง (Malayan flying lemur) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cynocephalus variegatus* อยู่ในวงศ์ Cynocephalidae พบเฉพาะทางภาคใต้และภาคตะวันออกของประเทศ มีขนาดเกือบเท่ากับแมว มีหางยาวประมาณ 25 เซนติเมตร น้ำหนักตัว 1-1.75 กิโลกรัม

บ้างมีลักษณะพิเศษคือมีแผ่นหนังบางๆ ซึ่งอยู่รอบตัวบริเวณด้านข้างคอไปยังขาหน้าทั้งสอง ซึ่งผ่านไปยังขาหลังจนสุดบริเวณหาง ระหว่างนิ้วมือและ

นิ้วเท้ามีพังผืดซึ่งเชื่อมกันคล้ายตีนเป็ด แผ่นหนังที่ซึ่งรอบตัวนี้คล้ายปีกหรือร่มชูชีพ ทำให้บ้างสามารถร่อนได้ไกลถึง 136 เมตร โดยมีระยะตกในแนวตั้ง 10-12 เมตรเท่านั้น เมื่อถึงต้นไม้ที่หมายตาไว้ บ้างจะไต่ขึ้นไปตามลำต้นจนได้ความสูงเป็นที่พอใจแล้วจะกางแขนขา และเหยียดหางตรงแล้วร่อนไปยังต้นไม้ต้นอื่นๆ ต่อไป นิ้วมือนิ้วเท้าของบ้างมีเล็บที่แข็งแรงสามารถเกาะต้นไม้หรือกิ่งไม้ได้แน่น

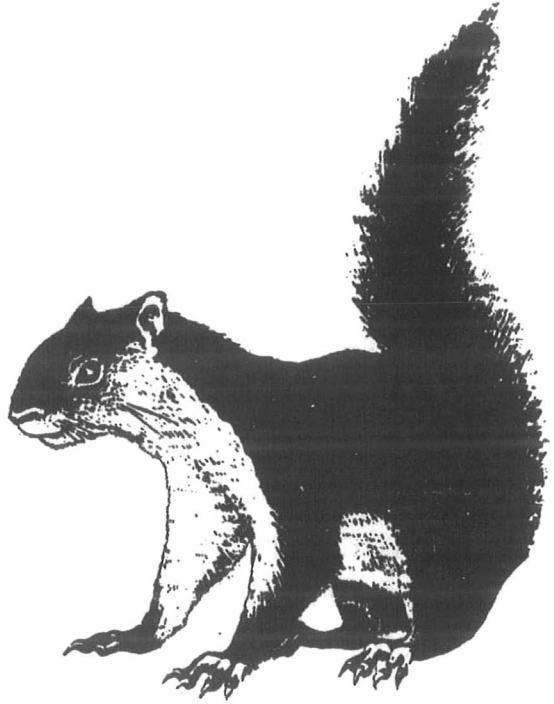
ปกติแล้ว มักจะไม่พบเห็นบ้างในเวลากลางวัน เนื่องจากเป็นสัตว์ที่หากินในตอนกลางคืน หลังจากพระอาทิตย์ตกดินแล้วบ้างจะออกจากโพรงไม้ไต่ขึ้นไปตามลำต้นแล้วร่อนไปยังต้นไม้ที่อยู่ใกล้เพื่อหาอาหาร ส่วนมากจะเป็นใบไม้ ตา ดอกหรือผลไม้บางชนิด และกินผลไม้ที่ชาวสวนปลูกไว้ด้วย เช่น กล้วย มะละกอ ส้ม มะม่วง เป็นต้น บ้างสามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งในป่าดงดิบ ป่ารุ่นสองหรือป่าที่ผ่านการทำไม้มาแล้ว รวมทั้งอาศัยอยู่ในสวนมะพร้าวหรือสวนยางพารา ขณะหาอาหารบ้างจะใช้ขาหลังยึดกิ่งไม้ไว้ แล้วใช้ขาหน้าจับกิ่งไม้ดึงเข้ามาหาแล้วใช้ปากกัดกิน บ้างสามารถใช้หางเกาะกิ่งไม้ได้เช่นเดียวกับขาหลัง

บ้างตกลูกครั้งละ 1 ตัว ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม มีระยะตั้งท้องนานประมาณ 60 วัน การเลี้ยงลูกของบ้างนี้มีลักษณะคล้ายกับสัตว์ที่มีถุงหน้าท้อง โดยแม่บ้างจะม้วนหางเข้ามาทำให้เป็นถุงคล้ายถุงหน้าท้องของพวกจิงโจ้ เพื่อให้ลูกอาศัยอยู่อย่างอบอุ่นและปลอดภัย และจะให้ลูกอาศัยอยู่ในถุงจนกว่าลูกจะโตพอที่จะเกาะหน้าอกแม่ได้

พญากระรอก

สุรชิต แวงโสธรณ์

สัตว์ในจำพวกกระรอก (squirrels) ของประเทศไทย ถ้าไม่นับจำพวกพญากระรอกบิน (flying squirrels) แล้ว พญากระรอกเป็นกระรอกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีหางเป็นพวงขนาดใหญ่และยาวมาก มีขนาดลำตัวเฉลี่ยยาว 45 เซนติเมตร หางยาวมากกว่าลำตัว นกอนุกรมวิธานสัตว์ได้จัดให้อยู่ในวงศ์ Sciuridae ประเทศไทยมี 2 ชนิดคือ

พญากระรอกดำ (black giant squirrel) และพญากระรอกเหลือง (cream-colored giant squirrel) **พญากระรอกดำ** มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ratufa bicolor* พบกระจายอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น พม่า ลาว เขมร มาเลเซีย เป็นต้น ส่วนในประเทศไทย พบได้ทั่วทุกภาคยกเว้นตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะสำคัญคือขนบริเวณด้านหลังของลำตัว รวมทั้งหางมีสีเทาเข้มหรือสีดำ บริเวณด้านท้องมีสีน้ำตาลแดง บริเวณแก้มและใต้คางมีสีเหลืองจางๆ

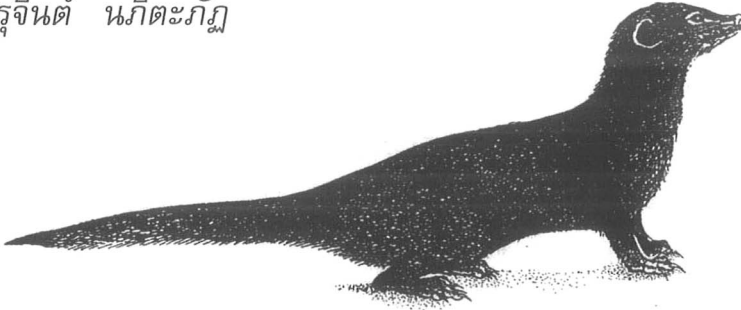
พญากระรอกเหลือง มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ratufa affinis* พบกระจายตั้งแต่คอคอดกระลงไปทางตอนใต้ของประเทศไทยจนถึงประเทศมาเลเซีย

และสิงคโปร์ นอกจากนี้ยังพบบริเวณเกาะชวา เกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียวมีลักษณะสำคัญคือ ขนบริเวณด้านหลังของลำตัวมีสีครีมหรือสีน้ำตาลแดงอ่อนๆ บริเวณด้านท้องมีสีขาว บริเวณแก้มสีเทาจางๆ

พญากระรอกเป็นสัตว์ที่หากินในเวลากลางวัน โดยจะออกหากินตลอดทั้งวัน แต่ถ้าวันไหนที่มีอากาศร้อนจัดจะหยุดหากิน อาศัยอยู่บนเรือนยอดไม้ตลอดเวลา การที่มีหางยาวมากจะช่วยให้การทรงตัวขณะเคลื่อนที่ไปตามกิ่งไม้ หรือขณะหาอาหาร เมื่อต้องการหนีบอาหารที่อยู่ปลายๆ กิ่ง จะใช้ขาหลังจับกิ่งไม้ไว้ให้มั่นคงปล่อยหางห้อยลงข้างล่างเพื่อถ่วงน้ำหนักกับลำตัวแล้วยึดลำตัวและเอื้อมมือไปหยิบอาหาร สามารถกระโดดจากไม้ต้นหนึ่งไปยังต้นอื่นๆ ที่อยู่ห่างออกไปได้มากกว่า 6 เมตร อาหารที่โปรดปรานคือ ผลไม้ที่มีอยู่ตามป่า เมล็ดพืช แต่บางครั้งจะกินแมลงและไข่นกบ้าง แต่ก็เป็นจำนวนน้อย พญากระรอกจะสร้างรังบนยอดสุดของต้นไม้บนกิ่งค่อนข้างเล็กเพื่อป้องกันศัตรูที่จะไต่มาตามกิ่ง มาทำอันตรายต่อรัง รังมีขนาดใหญ่เป็นรูปทรงกลมมีโพรงอยู่ข้างในสร้างจากใบไม้และกิ่งไม้ ปัจจุบันมีการบุกรุกทำลายป่าอย่างมาก ทำให้พญากระรอกที่อาศัยอยู่เฉพาะในป่ามีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว มีสถานภาพปัจจุบันเป็นสัตว์ที่ถูคุกคาม (threatened species) และถ้าไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างถูกต้องแล้วอาจสูญพันธุ์ได้ในอนาคตอันใกล้ 🐼

พังพอน

จารุจินต์ นภิตะภักดิ์

นิทานเรื่องเมาคีลือกหมาป่า และการแสดงปาตีของนักแสดง ทำให้เกิดความเชื่อที่ผิดว่า พังพอนและงูเห่าเป็นศัตรูคู่อาฆาตกัน และพังพอนชอบกินงูเห่าเป็นอาหาร นับได้ว่าเป็นความเชื่อที่ไม่ตรงกับความจริงเท่าใดนัก

พังพอน (mongoose) เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก จัดอยู่ในวงศ์ Viverridae หรือวงศ์ Herpestidae มีจำนวนทั้งสิ้น 31 ชนิด พบอาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกา ตะวันออกกลาง อินเดีย ศรีลังกา และบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พิจิและหมู่เกาะฮาวาย

พังพอนมีตั้งแต่ขนาดเล็ก ลำตัวยาว 43 เซนติเมตร น้ำหนักตัว 320 กรัม จนถึงขนาดใหญ่ ลำตัวยาว 102 เซนติเมตร และน้ำหนักตัว 5 กิโลกรัม ในประเทศไทยพบอาศัยอยู่ 2 ชนิด คือพังพอนเล็ก หรือพังพอนธรรมดา (*Herpestes javanicus*) ลำตัวยาว 65 เซนติเมตรหนัก 0.8 กิโลกรัม และพังพอนใหญ่ หรือพังพอนกินปู (*H. urva*) ลำตัวยาว 87 เซนติเมตรหนัก 3.4 กิโลกรัม ลำตัวของพังพอนมีขนยาวและหยาบปกคลุม ส่วนใหญ่เป็นขนสีน้ำตาลหรือสีเทา บางชนิดมีลายสีดำพาดขวางหรือพาดตามยาวของลำตัว สีขนของพังพอนจะแตกต่างกันไปตามชนิด และในชนิดเดียวกันยังแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของพื้นที่ที่อาศัย

ที่อยู่อาศัยของพังพอนมีตั้งแต่ป่าที่ชุ่มหญ้าพื้นที่แห้งแล้งกึ่งทะเลทราย

และในทะเลทราย ปกติฟังพอนจะหากินอยู่บนพื้นดิน ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่เดี่ยว หรือเป็นกลุ่ม แม่กับลูกๆ ชนิดที่อยู่เดี่ยวจะออกหากินในเวลากลางคืน บางชนิดอยู่รวมกันเป็นฝูง ซึ่งออกหากินในเวลากลางคืน เริ่มตั้งแต่เช้าฝูงจะออกหากินโดยมีตัวเมียอายุมากเป็นผู้นำฝูง ระหว่างหากินมีการติดต่อโดยการส่งเสียงเรียกกันอยู่ตลอดเวลา ในโพรงอาศัยมีตัวผู้อายุมาก 1-2 ตัว เป็นตัวคอยดูแลลูกอ่อน

เนื่องจากฟังพอนมีฟันที่แหลมคม 34-40 ซี่ จึงเหมาะต่อการจับเหยื่อ ซึ่งนอกจากจะเป็นชนิดต่างๆ แล้ว ยังรวมถึงสัตว์ขนาดเล็กทุกอย่างที่ทำได้ ตั้งแต่สัตว์มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก แมลง แมงมุม แมงป่อง ฯลฯ และแม้แต่ผลไม้ ฟังพอนอาศัยความว่องไวในการโจมตีผู้พิช โดยหลอกล่อจนเหยื่อยกก่อน แล้วจึงกระโจนเข้ากัดบริเวณลำคอ ถึงแม้ฟังพอนจะมีภูมิคุ้มกันพิษงูต่างๆ อยู่บ้าง แต่หากถูกกัดอย่างจังก็อาจถึงแก่ความตายได้

ฟังพอนโตถึงวัยเจริญพันธุ์เมื่อมีอายุได้ 2 ปี ยกเว้นฟังพอนเล็ก ตัวเมียจะตั้งท้องได้เมื่อมีอายุเพียง 9 เดือน ระยะเวลาของการตั้งท้องนาน 42-105 วัน ออกลูกครั้งละ 2-4 ตัว มีอายุยืนประมาณ 10 ปี เคยมีรายงานว่าฟังพอนที่เลี้ยงไว้มีอายุถึง 17 ปี

การนำฟังพอนเข้าไปปราบหนูที่กัดทำลายไร่อ้อยในหมู่เกาะอินดิสตะวันตกและหมู่เกาะฮาวายได้ทำให้สัตว์ป่าพื้นเมือง เช่น นก และสัตว์เลื้อยคลานถูกฟังพอนกัดกินจนใกล้สูญพันธุ์เป็นจำนวนหลายชนิด แต่ในพื้นที่บางแห่งฟังพอนยังเป็นสัตว์มีประโยชน์ที่ช่วยควบคุมจำนวนหนูซึ่งเป็นศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี

เพียงพอน

จารุจินต์ นกิตะภักดิ์

เพียงพอน (weasels) เป็นกลุ่มสัตว์กินเนื้อขนาดเล็ก 15 ชนิดที่จัดอยู่ในสกุล *Mustela* และในวงศ์ Mustelidae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับหมาไม้ (martens) นาก (otters) หมูหริ่ง (hog badgers) และหมาหริ่ง (ferret badgers) พบอาศัยอยู่ในป่าเขตร้อนจนถึงเขตหนาวในทุกทวีปของโลก ยกเว้นทวีปออสเตรเลีย ในประเทศไทยพบมีเพียงพอนอาศัยอยู่ในป่าดิบในทุกภาคของประเทศ 3 ชนิดได้แก่ เพียงพอนเหลือง (*M. sibirica*) เพียงพอนเส้นหลังขาว (*M. strigidorsa*) และเพียงพอนเล็กสีน้ำตาล (*M. nudipes*) ทุกชนิดจัดเป็นสัตว์ที่หายากมาก

เพียงพอนมีขนาดลำตัวแตกต่างกันมาก ตั้งแต่ชนิดเล็กที่มีขนาดลำตัว 15-20 เซนติเมตร และน้ำหนักตัว 30-70 กรัม ไปจนถึงชนิดใหญ่ที่มีขนาดลำตัว 47-55 เซนติเมตร และน้ำหนักตัว 1.4-3.2 กิโลกรัม รูปร่างลำตัวยาว ขาสั้น หัวเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มักแบนราบด้านบน กระหม่อม ปากแหลมมีฟันทั้งหมด 34 ซี่ เขี้ยวมี 5 คู่ ทุกคู่มีเล็บ

แหลมคม แต่พับเลียบเก็บไว้ไม่ได้ ทุกชนิดมีต่อมกลิ่นที่กัน ซึ่งสกัดสารเป็น น้ำมันสีเหลือง กลิ่นเหม็นรุนแรง ใช้ในการทำเครื่องหมายขอบเขตที่อาศัย และใช้ป้องกันตัวเอง ตัวผู้มักมีขนาดตัวโตกว่าตัวเมียมาก บางชนิดตัวเมียมีขนาดเพียงครึ่งหนึ่งของตัวผู้ ลำตัวส่วนใหญ่ด้านหลังมีสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลแดง ใต้ท้องสีขาวหรือสีเหลือง ชนิดที่อาศัยอยู่ในเขตหนาวมีสีขาวทั้งตัวในฤดูหนาว และชนิดที่อยู่ในป่าเขตร้อนมีสีเหลืองทั้งตัว

เนื่องจากเป็นสัตว์ที่มีนิสัยดุร้าย มักทำร้ายสัตว์อื่นๆ แม้กระทั่งเพียงพอนชนิดเดียวกัน บางชนิดเคยพบเข้าทำร้ายมนุษย์ในเวลาจวนตัวหรือหิวจัด ออกหากินในเวลากลางวันและกลางคืน มีความว่องไวเข้าจับเหยื่อโดยการกัดย่ำบริเวณลำคอ อาหารได้แก่ สัตว์อื่นๆ ที่หาพบ เช่น สัตว์ฟันแทะพวกกระรอก หนู กระต่าย รวมทั้งนก แมลง กิ้งกือ และกบ ลำตัวที่ยาวเรียวยาวช่วยให้สะดวกในการมุดเข้าไปกินพวกหนูในรูหรือในโพรงขนาดเล็กได้

เพียงพอนตัวผู้ผสมพันธุ์กับตัวเมียหลายตัว แต่มักจะอยู่กับตัวเมียเพียงตัวเดียว ฤดูผสมพันธุ์ตกอยู่ในราวเดือนกุมภาพันธ์และเดือนมีนาคม ระยะตั้งท้องนาน 35-45 วัน บางชนิดมีชีววิทยาการสืบพันธุ์นับว่าแปลก คือไข่ที่ได้รับการผสมแล้ว จะไม่มีการแบ่งตัวและฝังตัวในผนังมดลูกแต่จะลอยอยู่ในมดลูกเป็นเวลานาน อาจนานถึง 10 เดือนเมื่อพบสภาพที่เหมาะสม เช่น ตอนเริ่มฤดูใบไม้ผลิไข่จะฝังลงในผนังมดลูก แล้วเจริญเติบโตเป็นตัวอ่อนต่อไป ปกติเพียงพอนออกลูกครั้งละ 4-10 ตัวบางชนิดพบมีลูกจำนวนมากถึง 13 ตัว ออกลูกในโพรงของเหยื่อที่มันจับกินไปแล้ว

และใช้ขนของเหยื่อเป็นวัสดุรองรับ ลูกที่ออกมาใหม่ๆ ตาปิด และมีขนขึ้น
บางๆ ลืมตาเมื่อมีอายุได้ 3-4 อาทิตย์ หรือ 5-6 อาทิตย์ ขึ้นอยู่กับชนิด
และขนาดของเพียงพอน ลูกกินนมแม่ประมาณ 5-10 อาทิตย์ หลังจากนั้น
นี้จะอยู่กับแม่อีกระยะหนึ่ง จนโตเต็มวัยเมื่อมีอายุได้ 1 ปี

นิสัยที่ชอบกินสัตว์ฟันแทะต่างๆ ทำให้เพียงพอนมีประโยชน์ในการ
เป็นตัวควบคุมปริมาณประชากรหนูและกระต่ายในไร่นา และทุ่งหญ้า แต่
บางครั้งเพียงพอนก็แอบไปขโมยกินไก่ในเล้าบ้าง เพียงพอนบางชนิด เช่น
ตัวมิงค์ (mink) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *M. lutreola* มีขนที่สวยงาม
ใช้ทำเสื้อคลุมขนสัตว์ที่มีราคาแพงมาก เพียงพอนจึงถูกล่าปีละหลายๆ จน
ในปัจจุบันการล่าถูกควบคุมโดยการกำหนดฤดูล่าและกำหนดจำนวนโควตา
ที่อนุญาตให้ล่าในแต่ละปีเพื่อให้จำนวนเพียงพอนในธรรมชาติคงอยู่อย่าง
สมดุล ปัจจุบันเพียงพอนทั้ง 3 ชนิด จัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

แพนด้าแดง

จารุจินต์ นภีตะภัก

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอีกชนิดหนึ่งที่มีลักษณะและชื่อเรียกใกล้เคียงกับหมีแพนด้า จนบางครั้งจัดอยู่ในวงศ์เดียวกับหมีแพนด้า แต่รู้จักกันมาก่อนหมีแพนด้าเป็นเวลานานถึง 50 ปี คือ แพนด้าแดง หรือแพนด้าน้อย (red panda หรือ lesser panda) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ailurus fulgens* จัดอยู่ในวงศ์เดียวกับแรคคูน คือ วงศ์ Procyonidae จากหลักฐานทางสายเลือดพบว่ามีความใกล้ชิดกับพวกหมีมากกว่าพวกแรคคูน แต่ยังจัดไว้ในพวกแรคคูนเนื่องจากมีฟันและกะโหลก มีลายขาวบนหน้าและมีลายวงแหวนบนหางเหมือนกัน

แพนด้ามีรูปร่างดูคล้ายแมว หัวและลำตัวยาว 51-63 เซนติเมตร หางยาว 28-48 เซนติเมตร ซึ่งเป็นความยาวประมาณสองในสามของความยาวหัวและลำตัว น้ำหนัก 3.0-4.5 กิโลกรัม ขนลำตัวยาวหนาและอ่อนนุ่ม หัวค่อนข้างกลม มีหนวดยาว ใบหูใหญ่และปลายแหลม หางเป็นพวงและมีลายควั่นเป็นวงรอบสีจางๆ ด้านหลังสีน้ำตาลแดง สีคล้ำที่สุดตามแนวสันหลัง ใต้ท้องและขามีสีคล้ำกว่าจนเกือบดำ มีสีขาวเห็นเด่นชัดบริเวณปาก แก้ม และขอบใบหู มีแถบสีดำลากจากหางตาไปยังมุมปากอีกด้วย ฝ่าเท้ามีขนปกคลุมเล็บพับเก็บไว้ในปลอกเล็บได้เพียงบางส่วน นอกจากนี้แพนด้าแดงยังมีปุ่มแข็งตรงกระดูกข้อเท้าเหมือนกับหมีแพนด้า แต่มีขนาดเล็กกว่า

แพนด้าชนิดนี้อาศัยอยู่ในป่าไผ่ในระดับสูง 2,300-4,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล ในแคว้นยูนนานและเสฉวนของประเทศจีน ลิกซิม เนปาล และพม่าตอนเหนือ ชอบอากาศที่หนาวเย็นกว่าหมีแพนด้าใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่บนต้นไม้ พักนอนในโพรงไม้โดยการม้วนตัวนอนคล้ายแมวแล้วเอาหางคลุมหัวและตัว เวลาอยู่บนพื้นดินจะเคลื่อนไหวได้ช้าและงุ่มง่าม หากถูกรบกวนจะต่อสู้โดยการยืนบนขาหลัง ส่งเสียงขู่ฟ่อๆ คล้ายพวกแมว แล้วปล่อยกลิ่นเหม็นฉุนออกมาจากต่อมที่ก้น

ปกติออกหากินในเวลาากลางคืน ส่วนใหญ่อยู่บนพื้นดินมากกว่าบนต้นไม้ อาหารได้แก่ หน่อไม้ หญ้า รากไม้ ผลไม้และลูกต้นก่อ บางครั้งก็กินไข่นก นก และพวกสัตว์ฟันแทะอีกด้วย มักพบอยู่เป็นคู่หรือกลุ่มครอบครัว ตัวผู้ชอบอยู่โดดเดี่ยวในอาณาเขตของมัน มีการทำเครื่องหมาย

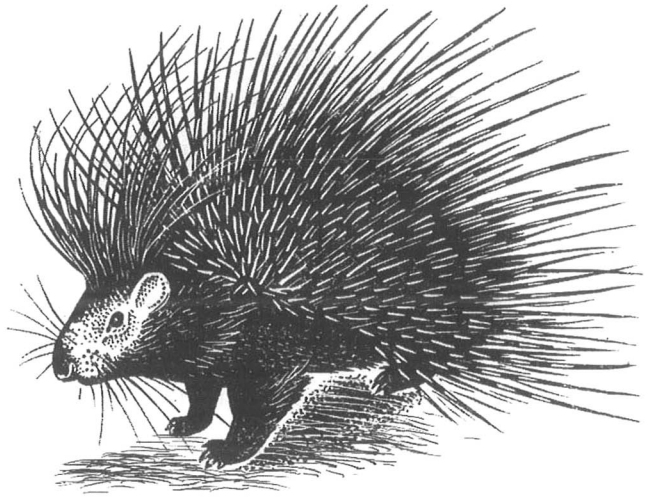
แสดงขอบเขตด้วยกลิ่นจากต่อม
ที่ก้นและด้วยกองมูลของมัน
พฤติกรรมนี้คล้ายกับหมีแพนด้า
ฤดูผสมพันธุ์อยู่ในฤดูใบ
ไม้ผลิ ออกลูกในช่วงเวลาตั้งแต่
กลางเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือน
กรกฎาคม ครึ่งละ 2 ตัว อาจ

พบมีลูกเพียงตัวเดียวหรือลูกมากถึง 4 ตัวก็ได้ ตัวเมียตั้งท้องนาน 90-
150 วัน ลูกมีสีลำตัวซีดกว่าพ่อแม่ และหางไม่มีลายควั่นสีดำ ระยะแรก
เกิดตาจะปิดอยู่นาน 21-30 วัน ลูกจะหย่านนมเมื่ออายุได้ 5 เดือนแต่
ยังอาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่นาน 1 ปี อายุเมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ได้ 18-20
เดือน ตัวเมียจะเลี้ยงดูลูกแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ในที่เลี้ยงแพนด้าแดงมี
อายุยืนราว 14 ปี ●

เม่น

สุรชิต แวงโสธรณ์

สัตว์ป่าทุกชนิดจะมีการพัฒนาตัวเองเพื่อให้ปลอดภัยจากสัตว์ผู้ล่า ศัตรู หรือภัยคุกคามต่างๆ บางชนิดจะมีเขี้ยวเล็บที่แหลมคม บางชนิดจะมีพิษ บางชนิดอาศัยในพื้นที่ที่ศัตรูเข้าถึงได้ยาก เช่น ตามหน้าผาสูงชัน เป็นต้น เม่นเป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่มีการปรับตัวเพื่อป้องกันตัวเองได้อย่าง

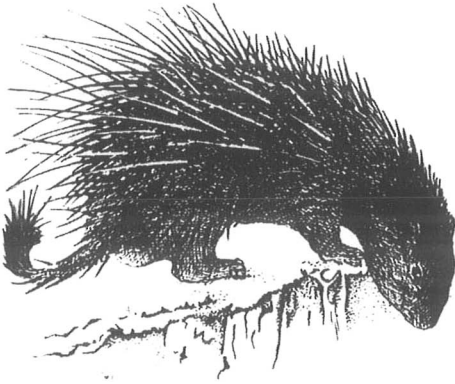
อัศจรรย์ โดยมีขนปกคลุมลำตัวที่มีขนาดใหญ่ แข็งและปลายแหลมคม คล้ายเข็มขนาดใหญ่ ทำให้สัตว์ผู้ล่าชนิดอื่นๆ ไม่กล้าเข้าทำอันตราย เพราะต้องเสี่ยงกับการทิ่มตำของขนเม่น

เม่นเป็นสัตว์ในอันดับสัตว์ฟันแทะ (Order Rodentia) เช่นเดียวกับพวกกระรอกและพวกหนู ทั่วโลกมีเม่นอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ เม่นโลกใหม่ (New World porcupines) เป็นเม่นที่ชอบอาศัยอยู่บนต้นไม้ พบบริเวณทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ และเม่นโลกเก่า (Old World porcupines) เป็นเม่นที่ชอบอาศัยอยู่บนพื้นดิน พบบริเวณทวีปแอฟริกาและทวีปเอเชีย ประเทศไทยมีเม่นอยู่ 2 ชนิด คือ เม่นธรรมดา (Malayan porcupine, *Hystrix brachyurus*) พบบริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้

ส่วนในประเทศอื่นๆ บริเวณตอนใต้ของจีน พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย บอร์เนียว อีกชนิดหนึ่งคือ เม่นหางพวง (*bush-tailed porcupine, Atherurus macrourus*) เป็นเม่นขนาดเล็กพบอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ยกเว้นภาคกลาง นอกจากนี้ยังพบในประเทศลาว เวียดนาม ชายแดนพม่า ต่อจีน และมาเลเซีย เม่นหางพวงมีชื่อเรียกแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ภาคเหนือจะเรียกว่า หอนหรือมัน ภาคใต้จะเรียกว่า อีแก๊ะ ภาคอีสานเรียก มีอก

เม่นมีลักษณะสำคัญคือ มีขนเป็นหนามแข็งปกคลุมลำตัว ขาทั้งสี่สั้นเท่าแต่ละข้างมีห้านิ้ว ขาคู่หน้ามีอุ้งเท้าและเล็บที่แข็งแรง หูมีขนาดเล็ก เคลื่อนไหวได้ค่อนข้างเชื่องช้า ออกหากินในเวลากลางคืน ส่วนตอนกลางวันจะนอนหลับอยู่ในโพรง อาหารของเม่นส่วนมากเป็นรากไม้ เปลือกไม้หรือผลไม้ที่หล่นอยู่ตามพื้น นอกจากนี้ยังชอบแทะกินกระดูกสัตว์เพื่อเพิ่มธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัส โดยปกติแล้วเม่นจะไม่ขุดโพรงเองเหมือนกับพวกอื่น แต่จะอาศัยอยู่ตามโพรงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ตามซอกหินหรือโพรงต้นไม้ที่ล้มอยู่ตามป่า มักอาศัยอยู่เป็นคู่

มักจะมีเรื่องเล่าขานกันอยู่เสมอว่า เม่นสามารถสะบัดขนเข้าใส่ศัตรูได้แต่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น เมื่อเม่นพบศัตรูจะรีบหันหลังให้แล้ววิ่งหนีไปพร้อมทั้งสั่นขนให้เกิดเสียงดังกราวๆ เป็นการเตือนไม่ให้ศัตรูเข้าใกล้ แต่ถ้าศัตรูยังวิ่งไล่อยู่เม่นจะรีบหยุดทันที พร้อมทั้งพองขนให้ตั้งชัน และวิ่งถอยหลังเข้าหา ศัตรูที่วิ่งตามไม่สามารถจะหยุดได้ทันจึงถูกขนเม่นที่มิดำ ขนเม่นจะหลุดจากตัวเม่นได้ง่ายมาก มักจะติดไปกับ

สัตว์ที่เข้ามาทำอันตรายเสมอและอาจทำให้ศัตรูเสียชีวิตได้ ตามชนบทพรานป่าที่เข้าไปล่าสัตว์มักจะนำสุนัขไปด้วยเพื่อช่วยดมกลิ่นและค้นหาสัตว์ป่าถ้าพบเห็นเม่นมันจะวิ่งไล่ทันที เมื่อเม่นหยุดวิ่ง สุนัขจะวิ่งชนเม่นทันที จึงมักได้รับบาดเจ็บและมีขนเม่น

ติดตามตัว เมื่อเจ้าของสุนัขพบเข้าจึงคิดว่าเม่นสะบัดขนเข้าใส่ ทำให้เกิดความเชื่อผิดๆ บอกเล่าต่อกันมา เม่นผสมพันธุ์ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายนมีระยะตั้งท้องนาน 6-8 สัปดาห์ ออกลูกครั้งละ 1-5 ตัว แต่ปกติแล้วจะออกลูกครั้งละ 2 ตัว ลูกที่เกิดใหม่จะลืมตาและมีขนที่อ่อนนุ่ม ขนลูกเม่นจะเริ่มแข็งหลังจากเวลาผ่านไปไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์ เม่นมีช่วงอายุ 12-15 ปี

แมวลายหินอ่อน

จารุจินต์ นภีตะภัก

ในบรรดาแมวป่าหรือเสือขนาดเล็กทั้ง 6 ชนิดในประเทศไทย แมวป่าชนิดที่จัดว่าหายากและอยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์ชนิดหนึ่งคือแมวลายหินอ่อน (marbled cat) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pardofelis marmorata* จัดอยู่ในวงศ์ Felidae ที่รวมแมวป่าและเสือทุกชนิดไว้ด้วยกันแมวลายหินอ่อนมีลำตัวขนาดเดียวกับแมวเลี้ยงแต่มีสีสันทึบและลวดลายคล้ายกับเสือลายเมฆขนาดเล็ก ขนาดหัวและลำตัวยาว 45-61 เซนติเมตรหางยาว 35-54 เซนติเมตร ความสูงที่ไหล่เพียง 30-40 เซนติเมตร และมีน้ำหนักตัว 4-8 กิโลกรัม ขนบนลำตัวนุ่มยาว และขึ้นเบียดกันแน่นสีมีตั้งแต่สีน้ำตาลเข้มเกือบเทาแมวแต่ละตัวมักมีสีและลวดลายบนลำตัวไม่เหมือนกัน พวกที่อยู่ทางทิศเหนือมักมีลายเลือนๆ สีไม่ชัดเจนแตกต่างจากพวกที่อยู่ทางทิศใต้ที่มีลายและสีชัดเจน

ลักษณะเด่นของแมวลายหินอ่อน ได้แก่ สีข้างมีลายเป็นปื้นใหญ่สีเข้มที่มีขอบดำต่อเนื่องกันไป โดยมีลายสีขาวแทรกอยู่ระหว่างลายปื้น ดูคล้ายลวดลายบนแผ่นหินอ่อน หางมีความยาวพอๆ กับลำตัวหรือยาวกว่าลำตัว และมีขนปกคลุมยาวไล่เลี่ยกันตามความยาวหาง อุ้งเท้ามีขนาดใหญ่ระหว่างนิ้วมีแผ่นหนังซึ่งยึดอยู่เต็มความยาวของนิ้ว ทำให้สามารถใช้อุ้งเท้ากำกิ่งไม้ได้เช่นเดียวกับมือคนหรือมือลิง

แมวลายหินอ่อนมีการกระจายพันธุ์กว้างขวาง ตั้งแต่เทือกเขาหิมาลัยในเขตประเทศเนปาล มาจนถึงแคว้นอัลสั้มและพม่าตอนเหนือทั้งประเทศไทย อินโดจีน ตลอดจนแหลมมลายู เกาะสุมาตรา บอร์เนียว และชวา ในประเทศไทยพบในภาคเหนือ ป่าทิศตะวันตกและตลอดภาคใต้ นอกจากนี้ยังพบในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้งป่าทิศตะวันออกของประเทศ เช่น ปราบจันบุรี และจันทบุรี โดยธรรมชาติแมวชนิดนี้อาศัยอาศัยอยู่บนต้นไม้ในป่าดงดิบ ป่าต้นไม้อคล่องแคล่ว บางครั้งพบลงมาล่าเหยื่อบนพื้นดิน เหยื่อได้แก่สัตว์เลื้อยคลานด้วยนมจำพวกหนู และกระรอก รวมทั้งนกขนาดเล็ก จนถึงนกกระทาตางและไก่ฟ้า

แมวลายหินอ่อนจัดเป็นสัตว์ป่าสงวนที่มีจำนวนในธรรมชาติน้อยมาก เนื่องจากถูกล่าเพื่อเอาหนังที่สวยงาม และสัตว์ที่เป็นอาหารบางประเภทลดจำนวนลงไปมาก แต่สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ การตัดต้นไม้ทำลายป่าทำให้หมดสิ้นแหล่งอาศัยและแหล่งอาหาร

ละอง ละมั่ง

สุรชิต แวงโสธรณ์

ความสำเร็จในการเพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์สัตว์ป่าของสวนสัตว์ดุสิต นอกจากกวางเตอรี่ปัดค่าง-ห้าสี และฮิปโปแล้ว ยังมีสัตว์จำพวกกวางอีกชนิดหนึ่ง คือ ละอง ละมั่ง ซึ่งเป็นกวางที่พบในประเทศไทย เป็นสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์และสัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิดอีกด้วย

ละอง ละมั่ง เป็นสัตว์กึ่งคู่ มีขนาดปานกลาง สูงประมาณ 1.2-1.3 เมตรมีน้ำหนัก 95-150 กิโลกรัม ละองเป็นชื่อเรียกตัวผู้

ละมั่งเป็นชื่อเรียกตัวเมีย เรียกรวมๆ กันว่า ละมั่ง มีชื่อสามัญว่า brow-antlered deer มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cervus eldii* มีประชากรกระจายอยู่ 3 แห่ง คือ บริเวณเมืองแมนิเพอร์ ในแคว้นอัสสัม บริเวณเกาะไหหลำ และบริเวณรอยต่อชายแดนไทย-ลาว-เขมร

เฉพาะละองเท่านั้นที่มีเขา เขาละองจะมีกิ่งรับหมาคือกิ่งที่อยู่ตรงโคนเขาแต่ละข้างทำมุมแหลมกับหน้าผาก ซึ่งต่างจากกวางป่าที่มีกิ่งรับหมาทำมุมป้านกับหน้าผาก เขาละองจะทอดยาวไปข้างหลังและแยกห่างออกจากกันทางตอนปลาย เขาแต่ละข้างจะโค้งงอมาทางข้างหน้า และบริเวณ

ปลายกิ่งแตกเป็นแขนงคล้ายนิ้วมือ ละอองจะผลัดเขาทุกๆ ปีเช่นเดียวกับ กวางป่า หลังจากนั้นเขาจะงอกใหม่ซึ่งเป็นเขาที่อ่อนนุ่ม มีขนปกคลุม มีเส้นเลือดและเส้นประสาทไปหล่อเลี้ยง เมื่อเขาเจริญเติบโตเต็มที่จะแข็งตัว หนักและขนที่คลุมเขาจะค่อยๆ หลุดไป เขาละอองจะแก่เต็มที่ในช่วงฤดูผสมพันธุ์พอดี

ละออง ละมั่ง จะหากินรวมกันเป็นฝูง บางทีพบมากถึง 50 ตัวหรือมากกว่านี้ ชอบอาศัยอยู่ตามทุ่งโล่ง ออกหากินในตอนเย็น จะหากินตลอดทั้งคืน และนอนพักในตอนกลางวัน ในวันที่มีอากาศร้อนจัดจะหลบอากาศร้อนอยู่ตามบริเวณชายป่า แต่มักจะหลีกเลี่ยงการเข้าไปอยู่ในป่าทึบ เนื่องจากมันมีเขาโค้งงอไปข้างหน้าทำให้กิ่งไม้หรือเถาวัลย์ เกี้ยวพันได้ง่าย อาจตกเป็นเหยื่อของศัตรูหรือสัตว์ผู้ล่าได้ง่ายยิ่งขึ้น อาหารของละออง ละมั่ง ส่วนมากเป็นหญ้าที่ขึ้นตามพื้นดิน รวมทั้งผลไม้ป่าซึ่งหล่นอยู่ตามพื้นของป่าผลัดใบ

ละออง ละมั่ง ผสมพันธุ์ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน มีระยะตั้งท้องนาน 8 เดือน ตกลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกอ่อนที่เกิดใหม่จะมีจุดสีขาวยาวตามลำตัวและสะโพก ปัจจุบันประชากรในธรรมชาติเหลืออยู่น้อยมาก เนื่องจากการล่า โดยเฉพาะการล่าที่เกิดจากมนุษย์ ในประเทศไทยคาดว่าประชากรในธรรมชาติหมดไปแล้ว เหลือเพียงที่อยู่ตามกรงเพาะเลี้ยงเท่านั้น ดังนั้นอนาคตข้างหน้าถ้าเราเพาะพันธุ์ได้ในปริมาณที่มากพอจะเป็นการชดเชยละออง ละมั่ง ที่มีมนุษย์ได้ทำลายไป แม้ว่าจะได้ประชากรไม่มากพอเท่ากับที่ธรรมชาติเคยสร้างไว้ก็ตามก็ยังคงดีกว่าไม่ทำอะไรเลย

ลิงชิมแปนซี

จารุจินต์ นฤตตะภักดิ์

ท่านที่ชื่นชอบภาพยนตร์เรื่อง “ทาร์ซาน” ก็จะมีถึงลิงที่เป็นผู้ช่วยทาร์ซานได้ ผู้ช่วยทาร์ซานนี้มีลำตัวแข็งแรง แขนและขาไม่ยาวมาก ใบหน้าดูคล้ายเด็ก ที่สำคัญคือ เวลาคลานไปตามพื้นดินจะกำมือและคว่ำลง ใช้หลังมือกดลงบนพื้น ไม่ใช่การตะแคงฝ่ามือแล้วกดพื้นอย่างลิงและเพราะผู้ช่วยทาร์ซานนี้เป็นลิงชิมแปนซี (chimpanzee) ซึ่ง

เป็นลิงประเภทไม่มีหาง จัดอยู่ในวงศ์ Pongidae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับลิงอูรังอุตัง (orangutan) และลิงกอริลลา (gorilla) มีอยู่ด้วยกัน 2 ชนิด คือ ลิงชิมแปนซีธรรมดา (*Pan troglodytes*) และลิงชิมแปนซีแคระ (*P. Paniscus*) ลิงชนิดแรกพบอาศัยอยู่ในป่าแถบร้อนของทวีปแอฟริกา ในประเทศกินี ซาอีร์ และยูกันดา ลงไปจนถึงทวีปเอเชียทางทิศตะวันออกของทะเลสาบแทนแกนยิกา ส่วนลิงชิมแปนซีแคระพบอาศัยอยู่ในบริเวณแคบๆ ทางตอนใต้ของแม่น้ำคองโกในประเทศซาอีร์เท่านั้น โดยทั่วไปลิงชิมแปนซีมีลำตัวสูง 1.5 เมตร น้ำหนักประมาณ 70 กิโลกรัม ขนทั้งตัวสีดำไม่มีขนบนใบหน้า หู มือและเท้า

ลิงชิมแปนซีจะออกหากินเป็นกลุ่มครอบครัวในเวลากลางวัน กินผลไม้ป่าและพืชที่อวบน้ำเป็นอาหารหลัก เวลานอนจะนอนบนต้นไม้สูง ปกติเป็นลิงที่รักสงบไม่ดุร้าย แต่เมื่อถูกรบกวนจะมีความดุร้ายเพิ่มขึ้นกว่าปกติมาก การติดต่อกันในเวลาหากินจะใช้วิธีกู่เรียกกันไปมา มีผู้ศึกษาเสียงของลิงชิมแปนซีที่เปล่งออกมานี้ พบว่ามีลักษณะแตกต่างกันแยกออกได้เป็น 32 เสียง เชื่อว่าอาจจะเป็นภาษาโบราณประเภทหนึ่ง

ลิงชิมแปนซีออกลูกได้ตลอดปีตัวเมียจะโตเต็มที่เมื่อมีอายุได้ 5-6 ปี แต่ตัวผู้จะใช้เวลานานกว่าคือ 8-9 ปี จึงจะโตเต็มที่ ลิงตัวเมียใช้เวลาตั้งท้องนาน 210-278 วัน ออกลูกครั้งละ 1 ตัว ปกติลิงชิมแปนซีมีอายุยืนได้นานถึง 37 ปี

เนื่องจากลิงชิมแปนซีมีความเฉลียวฉลาด ฝึกให้ทำงานต่างๆ ได้ง่าย ทั้งยังมีลักษณะที่น่าเอ็นดูกว่าลิงชนิดอื่นๆ จึงเป็นลิงชนิดที่นิยมนำเอามาเลี้ยงตามสวนสัตว์และตามบ้านเรือนมาก รวมทั้งนำมาฝึกให้เล่นละครสัตว์ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้มีจำนวนลิงชิมแปนซีที่อาศัยอยู่ในป่า ธรรมชาติลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว จนน่าวิตกว่าจะสูญพันธุ์หมดไปจากธรรมชาติในไม่ช้า ●

ลิงลม

สุรชิต แวงโสธรณ์

ลิงลมเป็นสัตว์จำพวกลิง (primates) ที่มีขนาดเล็กที่สุดในประเทศไทยขนาดลำตัวยาวประมาณ 30 เซนติเมตร มีหางสั้น ดวงตามีขนาดใหญ่ จมูกสั้นและมีขนาดเล็ก เวลาเกาะบนกิ่งไม้มักขดลำตัวจนกลมป้อม คล้ายลูกฟุตบอล ขนปกคลุมลำตัวมีสีไม่แน่นอนแล้วแต่ฤดูกาล ปกติแล้วมีขนสีเทาออกน้ำตาลจาง บริเวณรอบดวงตาและหูมีสีน้ำตาลเข้มมีแถบสีน้ำตาลพาดตั้งแต่หัวคิ้วไปตามสันหลังจนถึงโคนหาง แถบน้ำตาลนี้จะแยกออกตรงบริเวณท้ายทอยเป็นสีแฉกไปทางหูข้างละสองแฉก

นักอนุกรมวิธานสัตว์ได้จัดลิงลมให้อยู่ในวงศ์ Lorisidae ทั่วโลกมีลิงลมอยู่ 5 สกุล จำนวน 10 ชนิด ในประเทศไทยมีเพียงชนิดเดียว คือ ลิงลมหรือนางอาย slow loris (*Nycticebus coucang*) พบอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ นอกจากนี้ยังพบในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น บังคลาเทศ พม่า

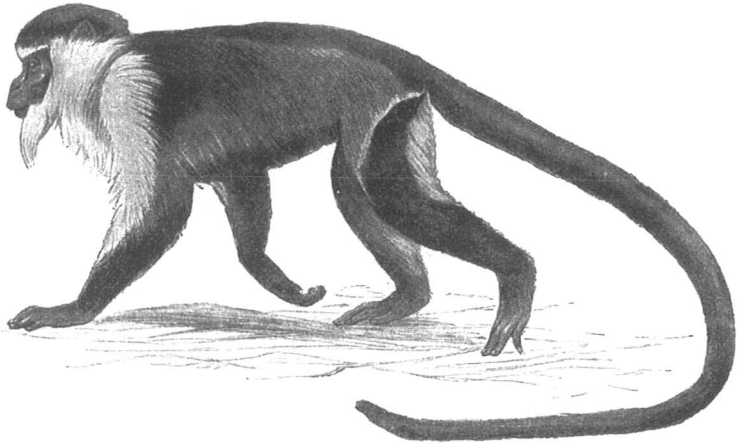
ลาว เวียดนาม มาเลเซีย เกาะสุมาตรา เกาะชวา เกาะบอร์เนียว เป็นต้น

ลิงลมอาศัยอยู่บนยอดไม้ในป่าดงดิบ เป็นสัตว์ที่ออกหากินเฉพาะตอนกลางคืนส่วนตอนกลางวันจะนอนอยู่ตามพุ่มไม้ที่หนาทึบหรือตามโพรงไม้ ดังนั้นจึงมักไม่ค่อยพบเห็นลิงลมในตอนกลางวัน หลังจากพระอาทิตย์ตกดิน ลิงลมจะสี่มตามืดออกมาหาอาหารโดยคลานไปตามกิ่งไม้อย่างเชื่องช้าและระมัดระวัง แต่ถ้ามีลมพัดแรงลิงลมจะเคลื่อนไหวได้รวดเร็วมาก ชาวบ้านจึงได้เรียกชื่อว่าลิงลม อาหารที่ลิงลมโปรดปรานมากที่สุด คือแมลงที่เกาะอยู่ตามกิ่งไม้ในป่า นอกจากนั้นยังกินสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมขนาดเล็ก ลูกนก ไชนก จิ้งจก รวมทั้งผลไม้บางชนิด ขณะที่ออกหาอาหารเมื่อพบแมลงจะค่อยคลานเข้าไปใกล้ๆ แล้วยืดตัวขึ้นตรงยืนบนขาทั้งสองข้าง ทั้งตัวลงใช้มือทั้งสองข้างตะปบแมลงอย่างรวดเร็ว แล้วรีบกัดให้เหยื่อตายทันที บางครั้งพบว่าลิงลมห้อยหัวกินแมลง

ลิงลมเป็นสัตว์ที่หวงถิ่นของตัวเองมาก โดยเฉพาะตัวผู้จะทำหมายอาณาเขตของตัวเอง โดยการฉีรดไฉ้ตามกิ่งไม้ ฉีมีกลิ่นเหม็นและฉุน ถ้าบริเวณใดที่ฉีรดไฉ้มีกลิ่นจางลงจะรีบฉีซ้ำไว้ หลังจากนั้นลิงลมจะรีบกินน้ำจำนวนมากเพื่อทดแทนน้ำที่เสียไป และเพื่อจะมีน้ำเพียงพอสำหรับฉีครั้งต่อไป ลิงลมตัวเมียที่โตเต็มวัยภายหลังได้รับการผสมแล้วมีระยะตั้งท้องนาน 90 วัน ตกลูกครั้งละ 1 ตัวหรือ 2 ตัว ในบางครั้งลูกลิงจะอยู่กับแม่จนกว่าตัวจะโตเกือบเท่าแม่ จึงแยกตัวออกไปหากินตามลำพัง ซึ่งใช้ระยะเวลาอยู่กับแม่นาน 6-9 เดือน ●

ลิงเวอร์เวต

จารุจินต์ นภีตะภักดิ์

เคยมีข่าวการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสอีโบลา (Ebola) ในทวีปแอฟริกาซึ่งได้ก่อให้เกิดการตื่นตระหนกขึ้นทั่วโลก หลายประเทศเริ่มกำหนดมาตรการในการควบคุมโรคมิให้ระบาดแพร่เข้าสู่ประเทศของตน โรคนี้เคยมีการระบาดมาแล้วในปี พ.ศ.2519 ในประเทศซูดานและประเทศซาอีร์ การศึกษาในด้านระบาดวิทยาเท่าที่ทราบแล้วได้ระบุไว้ว่ามีลิงชนิดหนึ่งเป็นตัวเก็บเชื้อไวรัสในสภาพธรรมชาติ ลิงชนิดดังกล่าวนี้ คือ ลิงเวอร์เวต

ลิงเวอร์เวตมีชื่อสามัญภาษาอังกฤษหลายชื่อคือ Vervet monkey, Grivet monkey, Savanna monkey และ Green monkey และมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cercopithecus aethiops* หรือ *Chlorocebus aethiops* ในวงศ์ Cercopithecidae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับลิงกัง ลิงวอก ลิงแสม และค่างชนิด

ต่างๆ ที่พบในประเทศไทย ลิงเวอร์เวตเป็นพวกลิงหางยาวที่พบอาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกา มีความยาวหัวรวมลำตัว 46-66 เซนติเมตร ตัวผู้มีขนาดโตกว่าตัวเมียมาก มีน้ำหนักเฉลี่ย 4.5 กิโลกรัม ในขณะที่ตัวเมียมีน้ำหนักเฉลี่ยเพียง 3.3 กิโลกรัม สีขนบนลำตัวด้านหลังมีความแปรผันไปมาก ตั้งแต่สีน้ำตาลอมเหลืองจนถึงสีน้ำตาลเข้มอมเขียว ใต้ท้องสีขาวจางกว่าด้านหลัง ใต้แขนและขาสีออกเทา หน้าสีดำและมีกระจุกขนสีขาวบนแก้มสองข้าง และมีแถบขาวพาดตรงตำแหน่งคิ้วเห็นเด่นชัด ตัวผู้มีลักษณะเด่นพิเศษตรงที่มีถุงอัณฑะสีฟ้าสดตัดกันกับอวัยวะเพศสีแดงสด ตัวเมียในขณะตั้งท้องมีแผ่นหนังรอบอวัยวะเพศสีแดงสดเห็นได้ชัดเจนในระยะใกล้ ลิงชนิดนี้มีความแตกต่างกันไปมากในแต่ละกลุ่มประชากรตลอดเขตแพร่กระจายที่กว้างขวาง โดยที่ในแต่ละกลุ่มมีลักษณะสีลำตัวและกระจุกขนบนแก้มแตกต่างกันออกไป จนมีการแยกออกเป็นกลุ่มย่อยนับสิบๆ กลุ่ม

ในทวีปแอฟริกาลิงชนิดนี้อาศัยอยู่ในทุ่งหญ้า ชายป่า ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำ โดยเฉพาะบริเวณดงต้นอะเคเซีย (acacia) ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำและลำห้วย ลิงชนิดนี้นับได้ว่ามีเขตแพร่กระจายที่กว้างขวางที่สุดในกลุ่ม ตั้งแต่ประเทศเซเนกัลทางทิศตะวันตก ไปจนถึงประเทศโซมาเลียทางทิศตะวันออก และตลอดทั่วทวีปแอฟริกาลงไปจนถึงแอฟริกาตอนใต้ มีการนำเอาไปเลี้ยงปล่อยไว้ในบริเวณหมู่เกาะแอนติลีสน้อยในทะเลแคริบเบียนอีกด้วย

ลิงเวอร์เวตอาศัยอยู่ทั้งบนพื้นดินและบนต้นไม้ อยู่รวมกันเป็นฝูงที่

มีตัวผู้หลายตัวอยู่ร่วมกันกับตัวเมียหลายตัว กินผลไม้เป็นอาหารหลัก รวมทั้งเมล็ดพืช ดอกไม้ ตาอ่อน ใบพืช เปลือกไม้ ยางไม้ และสัตว์เล็ก ๆ อื่น ๆ รวมทั้งพืชผลที่มนุษย์ปลูกไว้อีกด้วย

ในธรรมชาติลิงชนิดนี้เริ่มผสมพันธุ์ได้เมื่อมีอายุได้ 5 ปี แต่ในที่เลี้ยงจะเริ่มผสมพันธุ์ได้เมื่อมีอายุเพียง 2 ปีครึ่งเท่านั้น ตัวเมียตั้งท้องนาน 5 เดือนตกลูกครั้งละ 1 ตัว แม่ลิงจะเลี้ยงลูกอยู่นานจนกระทั่งมีลูกตัวต่อไปซึ่งจะกินเวลานานถึงหนึ่งปี ศัตรูที่สำคัญของลิงเวอร์เวต ได้แก่ นกอินทรี งูเห่า ลีเมอร์ เสือดาว และแม่แต่มนุษย์

โดยเหตุที่ลิงชนิดนี้ถูกล่าเป็นอาหาร และจับไปเป็นสัตว์เลี้ยงทดลองทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์เป็นจำนวนมาก ทำให้มีจำนวนประชากรในธรรมชาติลดน้อยลง จึงได้รับการคุ้มครองจากอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์และพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ : Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) จัดอยู่ในบัญชีที่ 2 ซึ่งอนุญาตให้ค้าขายระหว่างประเทศได้แต่ต้องมีการควบคุมโดยมีใบอนุญาตนำเข้าและส่งออก

ลิงแสม

สุรชิต แวงโสธรณ์

คนไทยสมัยก่อนมีความคุ้นเคยรู้จักมักคุ้นกับลิงเป็นอย่างดีจนมีคำกล่าวเกี่ยวกับเด็ก ๆ ที่ชวนว่า “ชนเหมือนลิง” ลิงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนสมัยก่อนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะทางด้านการพักผ่อนหย่อนใจ มีการนำเอาลิงมาแสดงละครลิง ซึ่งเป็นที่ถูกอกถูกใจของบรรดาเด็กๆ ในละครลิงมักจะมีลิงที่เป็นดาวเด่น และถือเป็นดาราสำคัญ เป็นลิงหางยาวมีนิสัยทะเล้นมีชื่อเรียกเป็นทางการว่า “ลิงแสม”

นักอนุกรมวิธานทางด้านสัตวได้จัดให้ลิงแสมอยู่ในวงศ์ Cercopithecidae ในประเทศไทยมีลิงในวงศ์นี้ทั้งหมด 5 ชนิด คือ ลิงกัง ลิงไ้

เงี้ยว ลิงวอก ลิงเสน และสุดท้ายคือ ลิงแสม มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Macaca fascicularis* มีการกระจายในบริเวณคาบสมุทรอินโดจีน คือบริเวณตอนใต้ของพม่า ไทย เขมร ตอนใต้ของลาวและเวียดนาม ลงไปทางทิศใต้จนถึงประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เกาะสุมาตรา เกาะชวาและ เกาะเบอร์เนียว เป็นลิงชนิดเดียวของไทยที่หางยาวที่สุด มีความยาวของ หางพอๆ กับ

ความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน ลิงที่โตเต็มวัยจะมีขนบนกระหม่อมสั้น และลูไปทางด้านหลัง ลิงลูกอ่อนจะมีขนยาวเป็นจอมแหลมบนกระหม่อม ส่วนลิงที่แก่แล้วจะมีเครายาวรอบๆ ใบหน้า ลิงผสมตั้งท้องนาน 160-170 วันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ตกลูกในช่วงเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนเมษายน

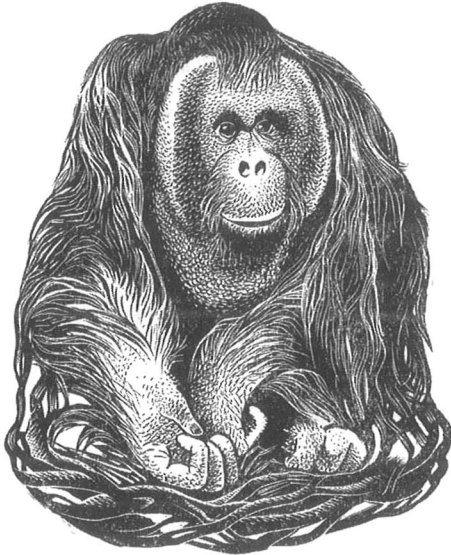
ลิงผสมเป็นลิงที่ชอบอาศัยอยู่ตามป่าชายเลนมาก แต่ก็สามารถพบได้ในป่าจนถึงความสูงจากน้ำทะเล 200 เมตร ลิงที่อาศัยอยู่ในป่าจะอยู่ใกล้กับพื้นที่เกษตรกรรมและมักจะลงมาทำลายพืชผลทางการเกษตร จึงถูกดักและถูกยิงอยู่เป็นประจำ ส่วนลิงที่อาศัยอยู่ตามบริเวณป่าชายเลนจะปรับตัวและเรียนรู้ในการจับปูและสัตว์อื่นๆ มากินเป็นอาหาร เพราะในป่าชายเลนมีพืชที่เป็นอาหารของลิงอยู่น้อย ลิงชอบใช้มือแหย่เข้าไปในโพรงเพื่อล้วงหาสัตว์น้ำมาเป็นอาหาร จึงถูกชาวบ้านดักจับได้ง่าย โดยเอามะพร้าวมาเจาะรูเล็กๆ ไว้พอที่มือลิงจะสอดเข้าไปได้ มาวางที่บริเวณที่ลิงออกหาอาหาร และลิงมักจะใช้มือล้วงเข้าไปในลูกมะพร้าวเพื่อกำอาหาร โดยไม่ยอมปล่อยทำให้ลูกมะพร้าวติดอยู่กับมือลิงและหนีขึ้นต้นไม้ไม่ได้ จึงถูกจับได้ง่าย ปกติลิงผสมชอบปีนต้นไม้แล้วกระโดดลงน้ำเล่น ซึ่งมักจะกระโดดเล่นครั้งแล้วครั้งเล่า นอกจากนี้ยังเป็นลิงที่ดำน้ำและว่ายน้ำได้ดี ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม

ลิงผสมที่อาศัยอยู่ตามบริเวณป่าชายเลนในปัจจุบันได้ลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งถูกจับนำไปค้ายังต่างประเทศเพื่อทดลองวัคซีนโรคโปลิโอ

อีกทั้งเป็นสิ่งที่ชอบทำลายพืชผลทางการเกษตร จึงถูกล่าและถูกยิงอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันมีลิงแสมจำนวนมากต้องหลบหนีเข้าไปอาศัยอยู่ในวัด และได้รับอาหารจากพระ ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว เช่นที่ศาลพระกาฬ จังหวัดลพบุรี วัดถ้ำจอมพล จังหวัดราชบุรี เป็นต้น ดังนั้นการอนุรักษ์ลิงชนิดนี้ให้คงอยู่เราจะต้องรักษาป่าชายเลนเอาไว้ให้อยู่ รวมทั้งการปลูกป่าเสริมบริเวณรอบๆ วัด ปัจจุบันถือได้ว่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ลิงอูรังอุตัง

จารุจินต์ นภิตะภักดิ์

เมื่อเอ่ยถึงคุณจ๊อบแห่งสวนสัตว์ดุสิต ดาราลิงที่ออกแสดงให้ประชาชนได้ชมความเฉลียวฉลาดและความชุกชอนตามประสาลิงทางสถานีโทรทัศน์ ทุกคนอาจจะนึกถึงลิงขนาดกลางสีน้ำตาลแดง ลำตัวผอมบาง แขนยาว ใบหน้าคล้ายคนที่มีอายุมาก และหน้าผากเถิก คุณจ๊อบนี้จัดเป็นลิงขนาดใหญ่ที่ไม่มีหาง เชื่อกันว่ามีความใกล้ชิดทางวิวัฒนาการกับมนุษย์มาก

ลิงชนิดนี้เรียกว่า ลิงอูรังอุตัง (Orangutan) ชื่อนี้มาจากภาษามลายู 2 คำ คือ โอริง แปลว่า คน และ อุทาน แปลว่า ป่า จึงหมายความว่า คนป่าหรือคนที่มาจากป่า มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Pongo pygmaeus* จัดอยู่ในวงศ์ Pongidae ทุกวันนี้จะพบมีลิงอูรังอุตังเหลืออยู่บนพื้นโลกเพียงสองแห่ง คือ ที่เกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียวในประเทศอินโดนีเซีย แต่ซากดึกดำบรรพ์ของลิงอูรังอุตังนั้นยังพบอยู่ในถ้ำในพื้นที่หลายบริเวณในจีนตอนใต้เวียดนามและซาจึงแสดงว่าในอดีตเขตแพร่กระจายของลิงชนิดนี้จะกว้างกว่าในปัจจุบันมาก ตามธรรมชาติลิงอูรังอุตังอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ ที่มีลิงโตเต็มวัย ลิงวัยรุ่นและลูกลิง มีตัวเมียมากกว่าตัวผู้ประมาณหนึ่งเท่า ลิงตัวผู้มีความสูง 1.3-

1.4 เมตร และมีน้ำหนัก 80-90 กิโลกรัม ซึ่งเป็นสองเท่าของลิงตัวเมีย การออกหากินมักทำในช่วงเวลากลางวันตลอดทั้งวัน อาหารได้แก่ ผลไม้ ใบไม้ ยอดอ่อน ดอกไม้ และเปลือกไม้บางชนิด รวมทั้งอาหารจำพวก แมลง

และไข่นกในรังอีกด้วย การกินน้ำจะดื่มจากแอ่งน้ำฝนที่ขังอยู่บนยอดไม้ หรือเลียกินโดยตรงจากน้ำฝนที่ติดอยู่บนใบไม้ บางครั้งดูดกินน้ำที่เปียกขนบนแขนผลไม้ที่โปรดปรานได้แก่ ทุเรียนสุก และลูกไทรป่าหลายชนิด

ลิงชนิดนี้มีนิสัยแปลกตรงที่ชอบสร้างรังด้วยกิ่งไม้และใบไม้บนยอดไม้หรือตามชายป่าเพื่อใช้นอนพักในเวลากลางวัน และใช้นอนในเวลากลางคืน รังของมัน

ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับสูง 13-15 เมตรเมื่อใช้ไป 2-3 วันก็จะเปลี่ยนไปสร้างรังใหม่อีก

ปัจจุบันประชากรลิงอุรังอุตังในธรรมชาติมีจำนวนน้อยมากจนมีแนวโน้มที่จะสูญพันธุ์หมดไปในอนาคตอันใกล้ องค์การอนุรักษ์สัตว์ป่าหลายองค์การจึงได้ใช้ความพยายามอย่างสูงในการควบคุมการค้าลิงอุรังอุตัง และส่งเสริมการศึกษาชีวิตของลิงชนิดนี้ในสภาพธรรมชาติ เพราะฉะนั้นเมื่อได้เห็นคุณจ๊อบแล้วจึงควรสำนึกไว้ว่าญาติๆ คุณจ๊อบกำลังใกล้จะหมดไปจากป่าธรรมชาติ

วอเตอร์บัค

จารุจินต์ นภีตะภัก

ในสวนสัตว์ดูลิตมีสัตว์ประเภทหนึ่งเรียกว่า วอเตอร์บัค (Waterbuck) เป็นสัตว์จำพวกสัตว์กีบคู่ จัดอยู่ในวงศ์ Bovidae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับ วัว ควาย แพะ แกะ เสี่ยงผา ฯลฯ โดยทั่วไปจัดเป็นพวกแอนติโลพ (Antelope) ไม่ใช่พวกกวาง (Deer) ดังเช่นที่มักจะเข้าใจผิดกันเสมอๆ เพราะ ว่าแอนติโลพไม่ผลัดเขาทิ้งเช่นพวกกวางซึ่งผลัดเขาทิ้งทุกปี

วอเตอร์บัค มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Kobus ellipsiprymnus* เป็นแอนติโลพมีรูปร่างลำสัน ขนหยาบ ดูยาวรุงรัง ลำตัวยาว 1.8-2.3 เมตร หางยาว 33-40 เซนติเมตร ความสูงที่ไหล่ 1.2-1.3 เมตร น้ำหนักตัว 170-

250 กิโลกรัมตัวผู้มีขนาดโตกว่าตัวเมีย ลำตัวสีเทาเข้มหรือสีออกน้ำตาลแดง แบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ กลุ่มหนึ่งมีแถบขาวที่ก้นและอีกกลุ่มหนึ่งมีวงขาวที่ก้น นอกจากนี้ ยังมีแถบขาวที่ใต้คอ บริเวณรอบตาจมูกและปากอีกด้วย ตัวผู้เท่านั้นที่มีเขา เขายาวโค้งขึ้น ตอนโคนมีลักษณะเป็นรอยหยักโดยรอบ วอเตอร์บัคมีน้ำมันเยิ้มบนผิวหนัง มีกลิ่นฉุนได้กลิ่นไปไกลถึง 500 เมตร

บริเวณแหล่งอาศัยของวอเตอร์บัคอยู่ในทวีปแอฟริกา ในประเทศเอธิโอเปีย และตอนใต้ของประเทศซูดานไปทางทิศตะวันตก จนถึงประเทศเซเนกัล และไปทางทิศใต้จนถึงประเทศแอฟริกาใต้

ในธรรมชาติชอบอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำและทะเลสาบ โดยชอบหากินในทุ่งหญ้า และป่าไม้ที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว อาหารประกอบด้วยต้นหญ้า อ้อและกก ตลอดจนพืชน้ำหลายชนิดเนื่องจากมีความต้องการอาหารโปรตีนสูง จึงต้องกินพืชน้ำในปริมาณมาก และในวันหนึ่งๆ ยังดื่มน้ำมาก วอเตอร์บัคจึงไม่มีการเคลื่อนย้ายแหล่งหากินไปไกลจากแหล่ง

น้ำ ตัวเมียมักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม 5-8 ตัว มีอาณาเขตที่ครอบครองกว้าง 0.3-6 ตารางกิโลเมตร โดยปกติแล้วตัวผู้มักมีอาณาเขตที่ครอบครองกว้างกว่าอาณาเขตของตัวเมีย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของประชากรในบริเวณนั้นๆ ตัวผู้บางตัวไม่มีอาณาเขตของตัวเองใช้วิธีเร่ร่อนไปเรื่อยๆ ตามอาณาเขตของตัวผู้ตัวอื่นๆ เพื่อผสมพันธุ์กับตัวเมีย ส่วนตัวผู้ที่มีอาณาเขตจะผสมพันธุ์กับตัวเมียที่เข้ามาในอาณาเขตของตน ตัวผู้อายุน้อยมักอยู่รวมกันเป็นฝูงตัวผู้ล้วนๆ

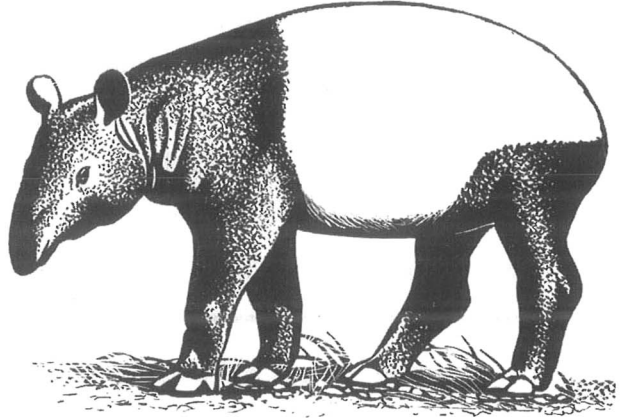
วอเตอร์บัคผสมพันธุ์และตกลูกตลอดปี แต่ลูกจะเกิดมากในช่วงต้นฤดูฝน ขณะที่มีการอุดมสมบูรณ์ ตั้งท้องนาน 8-9 เดือน ตกลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกโตเต็มที่พร้อมจะผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุ 2-3 ปี เนื่องจากวอเตอร์บัคอาศัยอยู่ในใกล้แหล่งน้ำ จึงว่ายน้ำได้เก่ง เวลาถูกศัตรูไล่จวนตัวจะลงดำน้ำหนี หลายครั้งพบว่าวอเตอร์บัคหากินอยู่ร่วมกับสัตว์อื่นๆ วอเตอร์บัคเลี้ยงจะมีอายุยืนประมาณ 15 ปี แต่มีความต้องการอาหารที่มีปริมาณโปรตีนสูงกว่าพวกแอนติโลพชนิดอื่นๆ และต้องการน้ำดื่มค่อนข้างมากในวันหนึ่งๆ

สมเสร็จ

สุรชิต แวงโสธรณ์

สมเสร็จเป็นสัตว์เลี้ยง-
คี่กลุ่มเดียวกับแรด กระซู่
และม้า มีรูปร่างหน้าตา
ค่อนข้างประหลาดคือมี
ลำตัวคล้ายหมู จมูกยื่นเป็น
วงคล้ายวงช้าง ยืดและ
หดได้ แต่จับอาหารไม่ได้
มีเท้าคล้ายแรด เป็นสัตว์
ที่เคยมีชีวิตอยู่ตั้งแต่สมัย

โบราณจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเพียงเล็กน้อย
จึงได้รับการขนานนามว่า “ซากดึกดำบรรพ์ที่มีชีวิต” (living fossil)

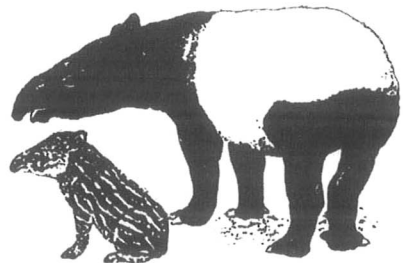
ทั่วโลกมีสมเสร็จอยู่เพียง 4 ชนิดเท่านั้น คือ สมเสร็จที่ลุ่ม
(*Tapirus terrestris*) พบบริเวณประเทศเวเนซุเอลา ปารากวัย และบราซิล
สมเสร็จอเมริกากลาง (*Tapirus bairdi*) พบบริเวณประเทศโคลัมเบีย
เอกวาดอร์ และเปรู สมเสร็จภูเขา (*Tapirus pinchaque*) พบทางทิศตะวัน
ตกของโคลัมเบียชนิดสุดท้ายเป็นสมเสร็จในบ้านเรา มีขนาดใหญ่ที่สุดและ
เป็นสมเสร็จชนิดเดียวที่มีแถบสีขาวขนาดใหญ่พาดรอบกึ่งกลางลำตัว คือ
สมเสร็จมลายู (*Tapirus indicus*) พบทางทิศตะวันตกของไทย ทางใต้สุดของ
พม่าลงไปจนถึงประเทศมาเลเซียและเกาะสุมาตรา

สมเสร็จชอบอาศัยตามป่าทึบที่มีแหล่งน้ำโดยเฉพาะลำธาร ออกหากิน
ในเวลาเย็นจนถึงเวลากลางคืน อาหารของสมเสร็จได้แก่ หญ้า พืชน้ำ ไปไม้

ผลไม้ สมเสร็จจะเดินหากินไปเรื่อย ๆ ทะเล็มกินใบไม้ต้นละชนิด ละหน่อย เส้นทางเดินหากินเป็นรูปซิกแซก เพื่อป้องกันศัตรูที่สะกดรอย ตามมา ปกติแล้วจะอาศัยอยู่เพียงตัวเดียว สามารถปีนป่ายขึ้นที่สูง ๆ เช่น เนินเขาหรือริมห้วยได้เป็นอย่างดี ชอบนอนแช่ปลักหรือแช่อยู่ในน้ำ ดำน้ำ ได้นานเพื่อหลีกเลี่ยงแมลงรบกวน

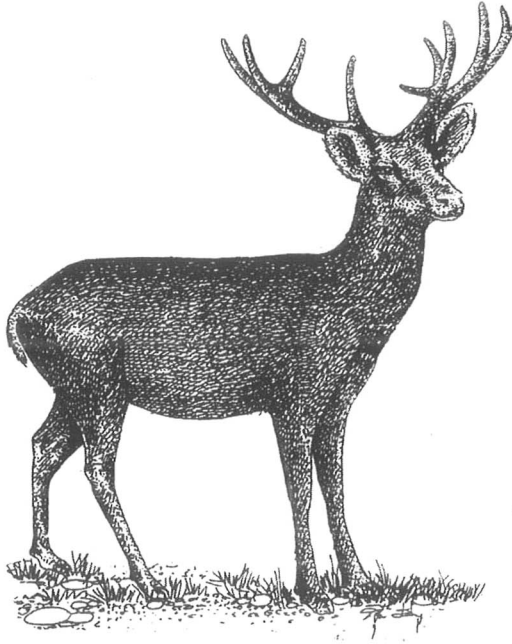
สมเสร็จผสมพันธุ์ตลอดทั้งปี ตั้งท้องนานประมาณ 9 เดือน ตกลูก ครั้งละ 1 ตัว ก่อนจะตกลูก แม่สมเสร็จจะหาแหล่งที่ปลอดภัยสำหรับ ตัวเองและลูกอ่อนที่จะเกิดมา ลูกอ่อนแรกเกิดมีสีน้ำตาลแดง มีจุดประสี ขาวเป็นทางยาวทั่วลำตัวคล้ายลูกแดงไทย ซึ่งมีลักษณะกลมกลืนกับธรรมชาติมาก ลูกสมเสร็จจะอาศัยอยู่กับแม่จนอายุประมาณ 6-8 เดือน จึงจะ แยกตัวออกไปหากินตามลำพัง เมื่ออายุได้ 2-3 ปี จึงจะโตเต็มวัยพร้อม ที่จะผสมพันธุ์ต่อไป

ปัจจุบันการล่าและการทำลายป่าที่ลุ่มต่ำ ทำให้ประชากรของสมเสร็จ ลดลงเป็นอย่างมากจนเกือบจะสูญพันธุ์ มีสถานภาพตามกฎหมายเป็น สัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิดของไทย

สมันหรือเนื้อสมัน สัตว์สงวนที่ไม่เหลือให้สงวนอีกแล้ว

พรทิพย์ อังคปริษาเศรษฐ์

สมันหรือเนื้อสมัน (*Cervus schomburgki*) เป็นสัตว์ป่าสงวนชนิดหนึ่งในบรรดาสัตว์ป่าสงวน 15 ชนิดของไทย อันได้แก่ แรด กระซู่ กูปรี หรือโคไพร ควายป่า ละองหรือละมั่ง เลียงผาหรือกุ่มรำ หรือโครำ กวางผา และสมันหรือเนื้อสมัน แมวลายหินอ่อน เก้งหม้อ หรือเก้งดำ สมเสร็จ พะยูง นกกระเรียน นกแต้วแร้วท้องดำ และนกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร

สมันเป็นสัตว์ประเภทกวางที่ได้ชื่อว่ามีเขาที่สวยงามที่สุดในโลก เมื่อโตเต็มที่จะมีความสูงที่ไหล่ประมาณ 1 เมตรมีขนเรียบเป็นมันสีน้ำตาลแกมแดง หางสั้นเป็นพู่คล้ายแปรงล้างขวด เฉพาะสมันตัวผู้ที่โตแล้วเท่านั้นที่

มีเขา เขาสมันมีขนาดใหญ่และแตกกิ่งก้านออกไปหลายแขนง กิ่งเขาอันแรกหรือที่เรียกว่ากิ่งรับหมา จะโค้งเป็นวงมาทางด้านหน้าปลายของกิ่งเขานี้จะแตกเป็น 2 แขนงเรื่อย ๆ ไปอีก 2 ถึง 3 ชั้น เขามีลักษณะเป็นพุ่มคล้ายสุมหรือตะกร้า สมันจึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กวางเขาสุม

สมันเป็นสัตว์ที่พบเฉพาะในประเทศไทยเพียงแห่งเดียวเท่านั้น เคยมีชุกชุมในภาคกลางแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณจังหวัดที่อยู่รอบ ๆ กรุงเทพฯ เช่น นครนายก ปทุมธานี ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม ในกรุงเทพฯ พบมากบริเวณทุ่งพญาไท รังสิต บางเขน และพระโขนง สมันชอบอาศัยอยู่ในทุ่งโล่ง บางครั้งจะหนีศัตรูเข้าไปในป่าโปร่ง แต่ไม่ชอบอาศัยอยู่ในป่าทึบ เพราะสมันมีเขาใหญ่และมีแขนงเกาะ เวลาเดินหรือวิ่งในป่าที่บอบอาจจะมีเถาวัลย์หรือกิ่งไม้ได้ จึงไม่สะดวกในการหากินหรือหลบหนีศัตรู ในฤดูน้ำหลากสมันจะหนีจากที่ลุ่มขึ้นไปอยู่ตามป่าโคกหย่อมเล็ก ๆ ทำให้ถูกล่าได้ง่าย สมันกินหญ้าเป็นอาหาร โดยเฉพาะหญ้าอ่อนเป็นอาหารที่โปรดมาก นอกจากนั้นยังกินผลไม้และยอดไม้อีกด้วย ในฤดูผสมพันธุ์สมันจะอยู่รวมกันเป็นฝูงเล็กๆ แต่เมื่อพ้นฤดูผสมพันธุ์ไปแล้วตัวผู้จะแยกมาอยู่ตามลำพัง จากการถูกล่าอย่างมากมายและการถูกบุกรุกพื้นที่หากินเพื่อทำเป็นนาข้าว ทำให้สมันสูญพันธุ์ไปจากเมืองไทยเมื่อประมาณ 60 ปีที่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ยังคงกำหนดให้สมันเป็นสัตว์ป่าสงวนอยู่ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการที่จะควบคุมซากโดยเฉพาะเขาซึ่งยังมีผู้เก็บรักษาไว้เพียงจำนวนน้อย ให้ยังคงเหลืออยู่ในประเทศไทยตลอดไป

ปัจจุบันนี้ไม่มีสมันเหลืออยู่ในโลกให้เราเห็นอีกแล้ว ลูกหลานของ เราจะรู้จักสมันได้ก็จากรูปภาพและคำบรรยายจากตัวอักษรเท่านั้น จาก การสูญเสียครั้งนี้ให้บทเรียนกับเราว่า การขาดความรู้ในด้านทรัพยากร ธรรมชาติและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เราต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของเราไป นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่า ของไทยอีกหลายชนิดที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายจนใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร นกแต้วแร้วท้องดำ และค้างคาวคุณกิติ เป็นต้น เมื่อพื้นที่ที่สัตว์เหล่านี้อาศัยอยู่ถูกทำลายไป สัตว์ป่าเหล่านี้ไม่สามารถ ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ก็คงจะต้องสูญพันธุ์ไปใน ที่สุด หากไม่ร่วมมือกันคุ้มครองสัตว์มีคุณค่าดังกล่าวแล้ว เราก็คงจะต้อง มีสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองอีกหลายชนิดที่เหลือแต่ซากให้เรา สงวนหรือคุ้มครองเช่นเดียวกับสมัน

เสือโคร่ง

สุรชิต แวงโสธรณ์

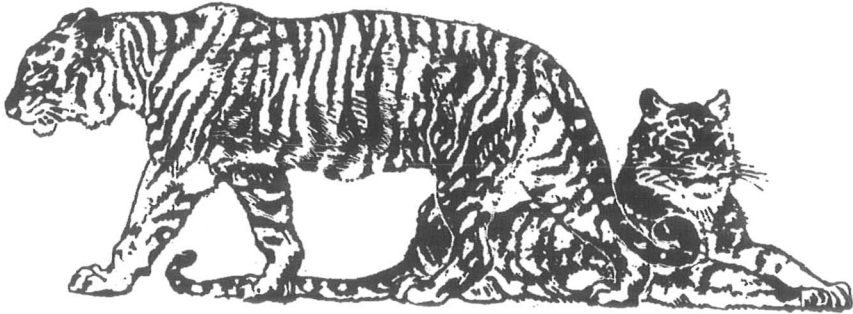
ในอดีตประเทศไทยมีเสือโคร่งอาศัยอยู่อย่างชุกชุม ตามชนบทมักประสบกับความเดือดร้อนเพราะการเข้ามาขโมยสัตว์เลี้ยงของเสือโคร่ง มีบางคนที่เคราะห์ร้ายก็ถูกเสือตะปบจนบาดเจ็บสาหัส และบางครั้งก็ถูกกินเป็นอาหาร จึงมักมีตำนานเล่าเกี่ยวกับเสือโคร่งค่อนข้างมาก ชาวชนบทหรือพรานป่าจึงมีความเชื่อว่า เสือที่กินคนนั้นเป็นเสือสมิง สามารถแปลงร่างเป็นคนได้ ซึ่งเป็นการสร้างภาพลวงให้คนกลัวเสือมากยิ่งขึ้น และมองเห็นว่า เสือเป็นอันตรายและเป็นภัยคุกคามต่อมนุษย์ เมื่อพบที่ไหนจะพยายามฆ่าให้ได้ นี่เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เสือโคร่งมีประชากรลดลงอย่างมาก

เสือโคร่งถือได้ว่าเป็นสัตว์นักล่าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความยาวลำตัวประมาณ 1.7–2.2 เมตร มีความสูงที่ไหล่ประมาณ 90 เซนติเมตร นักอนุกรมวิธานสัตว์ได้จัดให้อยู่ในวงศ์ Felidae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Panthera tigris* ในอดีตมีการกระจายอย่างกว้างขวางในเขตเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศอินเดีย จีน และทิเบต ปัจจุบันมีประชากรกระจายอยู่เป็นหย่อมๆ ในประเทศอินเดีย ตอนใต้ของเนปาล พม่า ไทย เวียดนาม ลาว เขมร เป็นต้น ได้สูญพันธุ์ไปแล้วจากบริเวณเกาะบาหลีและอาจสูญพันธุ์ไปจากเกาะชวาแล้วก็ได้

ลักษณะเด่นของเสือโคร่ง คือ บริเวณลำตัวมีสีน้ำตาลอมเหลืองหรือส้ม ท้องและขาด้านในมีสีจางกว่า มีลายสีดำพาดขวางตลอดลำตัว บริเวณหน้าผากมีลายคล้ายผ้ายันต์ ชาวบ้านจึงมีความเชื่อว่ามีพลังทางด้านไสยศาสตร์ ขาหลังยาวกว่าขาหน้า ทำให้กระโดดได้ดี กล้ามเนื้อที่ขาหน้าและไหล่แข็งแรงมาก กรงเล็บหน้ายาวและคม ทำให้ตะบปเหยื่อให้อยู่ได้ภายในครั้งเดียว

อาหารของเสือโคร่งเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในป่า เสือโคร่งจะออกล่าเหยื่อตามลำพังในเวลากลางวัน ประสิทธิภาพของการล่าเหยื่อจะประสบความสำเร็จเพียงครั้งเดียวต่อการล่า 10 หรือ 20 ครั้ง เสือโคร่งจะค่อยๆ ย่องเข้าหาเหยื่อจากทางด้านหลัง โดยจะหยุดครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อไม่ให้เหยื่อรู้ตัว เสือโคร่งจะตะบปเหยื่อได้ค่อนข้างแน่นหนาระยะไม่เกิน 20 เมตรจากเหยื่อ แต่ก็เป็นที่เหยื่อมักจะรู้ตัวก่อนทุกครั้ง เมื่อเสือโคร่งเข้าใกล้เหยื่อในระยะที่เหมาะสมแล้ว จะค่อยๆ ยกหัวขึ้นแล้วกระโจนเข้าหาเหยื่อจากทางด้านหลังหรือด้านข้าง ใช้ขาหน้าเกาะเหยื่อ บริเวณด้านหลังและลำคอ พร้อมทั้งใช้เขี้ยวกัดลงบนลำคอของเหยื่อ กัดขย้ำจนกว่าเหยื่อจะขาดใจ หยุดการดิ้นรน หลังจากนั้นจะเริ่มกินเหยื่อจากบริเวณบั้นท้ายก่อน ปกติแล้วเสือโคร่งจะหนีคนนอกจากเสือที่เคยได้

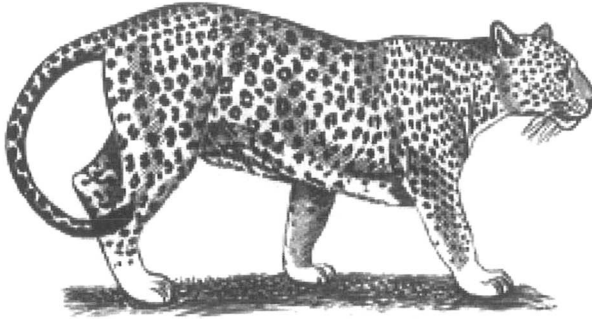

กินคนมาแล้วมักติดใจ และพยายามจะกินคนอื่นอีกเมื่อมีโอกาส ส่วนมากเป็นเสือที่แก่หรือพิการที่ไม่สามารถจับสัตว์อื่น ๆ กินได้แล้ว

เสือโคร่งเพศเมียเป็นสัตว์ทุก ๆ 50 วัน มีระยะเป็นสัตว์นานประมาณ 5 วัน ในช่วงดังกล่าวนี้จะไม่ค่อยอยู่เป็นที่ ไม่อยู่นิ่ง เป็นอาการแสดงออกให้เสือตัวผู้ที่อยู่ใกล้ให้เข้ามาผสมพันธุ์ มีระยะตั้งท้องนาน 100-108 วัน ตกลูกครั้งละ 3-4 ตัว ลูกที่เกิดใหม่จะยังไม่ลืมตาและช่วยตัวเองไม่ได้ จนกระทั่งอายุได้ประมาณ 8 สัปดาห์ ลูกเสือจึงจะตามแม่ออกไปล่าเหยื่อได้ แม่จะสอนวิธีการในการล่าและฆ่าเหยื่อ ลูกเสือจะอาศัยอยู่กับแม่จนกระทั่งอายุประมาณ 2 ปี จึงจะแยกออกไปอยู่ตามลำพัง

เสือดาว เสือด้า

สุรชิต แวงโสธรณ์

โดยทั่วไปแล้ว มักมีการเข้าใจผิดอยู่เสมอคิดว่าเสือดาวและเสือด้า เป็นเสือต่างชนิดกัน แต่ตามข้อเท็จจริงแล้ว เสือทั้งสองเป็นเสือชนิดเดียวกัน แต่มีลักษณะที่ต่างกันเป็นสองลักษณะ (dimorphic) เสือดาวเป็นเสือที่มี พื้นลำตัวเป็นสีน้ำตาลออกเหลือง มีรอยแต้มสีดำๆ หรือเรียกว่ารอยขยุ้มตีนหมากระจายอยู่ทั่วตัว กลางกลุ่มรอยสีดำจะมีสีเหลืองอยู่ตรงกลาง แต่รอยสีดำบริเวณหัวและปลายขา มักไม่มีรอยสีเหลืองตรงกลาง ส่วนเสือด้ามีสี พื้นลำตัวเป็นสีดำ และมีรอยขยุ้มตีนหมาเหมือนเสือดาว แต่มองเห็นไม่ ชัด ตัวผู้มีขนาดใหญ่กว่าตัวเมีย

เสือดาว (Leopard) และเสือด้า (Panther) อยู่ในวงศ์เดียวกันกับเสือโคร่ง คือ วงศ์ Felidae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Panthera pardus* มีขนาดเล็กกว่าเสือโคร่ง ลำตัวยาว 1.0-1.3 เมตร มีความสูงที่ไหล่ 45-80 เซนติเมตร ในอดีตมีการกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกระจายนี้จะกว้างขวางกว่าเสือโคร่ง ปัจจุบันประชากรของแต่ละประเทศมีอยู่น้อยมาก เช่น ในประเทศอินเดีย พม่า ลาว ไทย เขมร เวียดนาม เป็นต้น และได้สูญพันธุ์ไปแล้วในประเทศสิงคโปร์ การที่มีประ

ชากรลดลงมากเนื่องจากการล่าเพื่อเอาหนังมาทำเป็นเสื้อคลุมของสุภาพสตรี

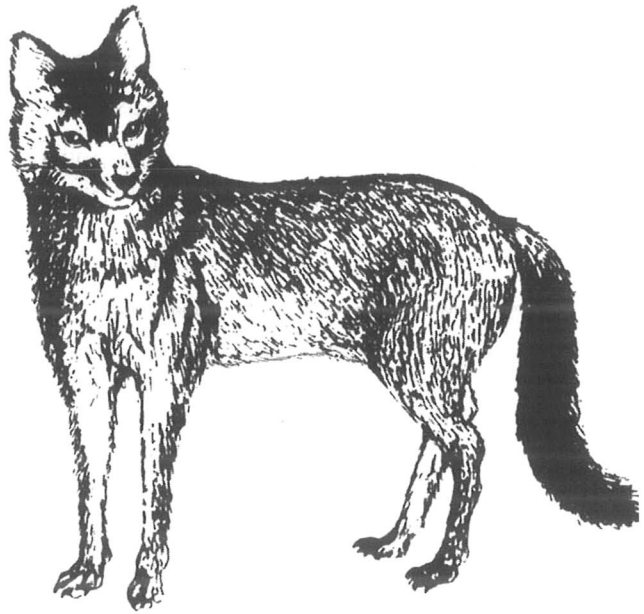
ลักษณะนิสัยของเสือดาวและเสือด้าแตกต่างจากเสือโคร่งอย่างเห็นได้ชัด ชอบอาศัยอยู่ในป่า ทนความร้อนได้ดีกว่าเสือโคร่งจึงอยู่ในพื้นที่ที่ไกลจากน้ำได้ดีกว่า ว่ายน้ำได้เมื่อจำเป็น ชอบอยู่บนบกมากกว่าเสือโคร่ง การล่าเหยื่อของเสือดาวและเสือด้าจะขึ้นไปคอยเหยื่ออยู่บนกิ่งไม้ขนาดใหญ่ เมื่อเหยื่อเข้ามาใกล้จะกระโจนลงตะครุบซึ่งแตกต่างจากเสือโคร่งที่ชอบเดินหาเหยื่อบนพื้นดิน เมื่อจับเหยื่อได้จะกัดบริเวณช่วงท้องก่อน ภายหลังจากกินอิ่มแล้วจะคาบเหยื่อที่เหลือขึ้นไปเก็บไว้บนต้นไม้เพื่อป้องกันสัตว์กินซากอื่นๆ มาแย่ง เช่น หมาใน หมาจิ้งจอก ฯลฯ

เสือดาวและเสือด้ามีวิธีการเป็นพิเศษในการจับลิงและค้างคายเป็นอาหาร โดยจะเดินเข้าไปยังต้นไม้ที่ลิงหรือค้างคางหาอาหารกันอยู่ ลิงและค้างคางเมื่อเห็นเสือดาวจะตกใจกลัวมาก จะกระโจนไปมาระหว่างกิ่งไม้ เตรียมพร้อมที่จะหนี เสือดาวจะแก่งปีนขึ้นไปยังต้นไม้ นั้น พวกลิงหรือค้างคางจะพยายามหนีไปยังต้นไม้ต้นอื่น ค้างคางที่มีประสบการณ์น้อยจะกระโดดลงมายังพื้นดิน ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด และจะถูกเสือดาวจับกินเป็นอาหาร นอกจากจะจับสัตว์อื่นๆ แล้ว บางครั้งเสือดาวหรือเสือด้าก็กินมนุษย์เช่นเดียวกับเสือโคร่ง เสือดาวหรือเสือด้าลักษณะนี้มักดุร้ายและปราบยากกว่าเสือโคร่ง เนื่องจากว่องไวและซุ่มซ่อนตัวได้เร็วกว่า ปกติแล้วเสือดาวหรือเสือด้ามักจะอาศัยอยู่ตัวเดียว ตัวเมียมีระยะตั้งท้องนาน 90-100 วัน ตกูกครั้งละ 1-4 ตัว ลูกจะอยู่กับแม่จนมีอายุ 1.5/2 - 2 ปี จึงจะแยกตัวออกไปหากินตามลำพัง ในที่เลี้ยงมีอายุยืนถึง 20 ปี

หมาใน

สุรชิต แวงโสธรณ์

หมาในเป็นหนึ่งในสองชนิดของหมาป่าของไทย มีชื่อสามัญว่า Dhole หรือ Malay wild dog มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cuon alpinus* เป็นหมาป่าที่มีขนปกคลุมตัวสีแดง หางเป็นพวงสีเข้ม ไม่มีลวดลายบนลำตัว พบกระจายอย่างกว้างขวางในแถบคาบสมุทรอินโดจีน นอกจากนี้ยังพบในประเทศอินเดีย เนปาล ทางตอนใต้ของจีน ในประเทศไทย เคยพบทั่วทุกภาค แต่ปัจจุบันมีประชากรอยู่น้อย จนมีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์จากประเทศแล้ว

หมาในเคยอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง ฝูงละ 5-12 ตัว แต่ละฝูงมีหมาตัวผู้มากกว่าตัวเมีย จำนวนสมาชิกภายในฝูงจะขึ้นกับอัตราการตาย การอพยพออกจากฝูงหรือการเกิดใหม่ อาหารที่หมาในโปรดปรานมากที่สุดคือ เนื้อสัตว์สดๆ แต่ถ้าไม่สามารถหาได้ก็สามารถกินผลไม้บางชนิด บางครั้งก็กินพวกแมลง กิ้งก่า หมาในกินอาหารได้เร็วมาก ถ้าล่าเหยื่อได้จะรีบกินทันที เหยื่อขนาดใหญ่ที่ฝูงหมาในล่าได้ เช่น เก้งหรือกวางจะ

ลูกกินบริเวณหัวใจ ตับ ตะโพก ลูกตา ก่อน หลังจากนั้นจึงเริ่มกินส่วนอื่นๆ เหยื่อที่ล่าได้ถ้ากินไม่หมดจะปล่อยทิ้งไว้ให้เป็นอาหารของพวกเขา แร้ง หมาในจะไม่เก็บเหยื่อไว้กินเหมือนพวกเสื่อ

หมาในออกล่าเหยื่อแต่ละครั้งจะไปเป็นฝูง ภายในฝูงจะเป็นตัวโตเต็มวัย แต่ละตัวสามารถล่าสัตว์ขนาดไม่โตมากนักได้อย่างมีประสิทธิภาพปกติแล้วจะออกล่าเหยื่อในตอนกลางวัน โดยเฉพาะตอนเช้าและตอนบ่าย แต่ก็มีบางครั้งที่ออกล่าเหยื่อในคืนเดือนหงาย หมาในมียุทธวิธีในการล่าเหยื่อ 2 แบบใหญ่ๆ คือ

1. การออกเดินล่าเป็นฝูง ฝูงหมาในจะเดินเรียงตามกันเป็นแถวเรียงหนึ่ง เสาะหาเหยื่อโดยการดมกลิ่น ถ้าพบเห็นจะร่วมมือกันเข้าไล่ล่าทันที ส่วนมากจะเป็นเหยื่อที่หากินตามลำพัง

2. การดักรออยู่ตามป่า ถ้าฝูงหมาในพบเหยื่อหากินอยู่เป็นฝูง จะแยกฝูงออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งไปดักรออยู่ในป่า อีกส่วนหนึ่งจะเข้าไปรบกวนฝูงสัตว์ให้เหยื่อบางตัวตกใจ และวิ่งเตลิดออกจากฝูงเข้าไปหาหมาในอีกส่วนที่ดักรออยู่แล้วจึงลงมือฆ่าเหยื่อ

เหยื่อที่มีขนาดใหญ่จะถูกฝูงหมาในล้อมไว้ทุกๆ ด้าน ทำให้พะว้าพะวังในการป้องกันตัวเอง หมาในจะโจมตีเหยื่อโดยเข้าทางด้านหลังและจะกัดบริเวณตะโพกทำให้เหยื่ออ่อนแรงก่อนแล้วจึงเข้ากัดบริเวณท้อง ก่อนที่จะเจาะกินอวัยวะภายใน หมาในสามารถฆ่าเหยื่อที่มีน้ำหนัก 50 กิโลกรัม ได้ภายใน 2 นาทีเท่านั้น จึงมีประสิทธิภาพในการล่าสูงมากสามารถทำอันตรายต่อกระทิง หมู หรือเสือด่า

หมาในผสมพันธุ์กันตลอดทั้งปี ตัวเมียมีระยะตั้งท้องนานประมาณ 9 สัปดาห์ ปกติจะตกไข่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เมษายน ตกไข่ครั้งละ 8 ตัว ก่อนหน้านั้นตัวเมียจะหาที่ที่เป็นโพรงใต้ดิน ซอกหินหรือเพิงหิน เพื่อเป็นที่ดูแลลูกอ่อนที่จะเกิดใหม่ ในขณะที่เลี้ยงดูลูกอ่อนถ้าถูกรบกวนโดยมนุษย์หรือศัตรูจะย้ายหาที่ใหม่ที่ปลอดภัยทันที เมื่ออายุได้ประมาณ 3 เดือน จะเริ่มออกจากโพรง พออายุ 5 เดือน จะเริ่มตามฝูงออกล่าเหยื่อ และเมื่ออายุ 8 เดือน จึงจะเริ่มล่าสัตว์ขนาดใหญ่ได้ 🐾

หมาหริ่ง

จาร์จินต์ นภีตะภัก

เมื่อได้กล่าวถึงหมูหริ่งมาแล้วน่าจะได้กล่าวถึงสัตว์อีกกลุ่มหนึ่งที่มีความน่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันและมีผู้รู้จักกันน้อยมาก คือ หมาหริ่งหรือหมาหริ่ง (Ferret badger) จัดอยู่ในสกุล *Melogale* วงศ์ Mustelidae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับหมูหริ่งในโลกมีด้วยกัน 3 ชนิด ได้แก่ หมาหริ่งพม่า (*Melogale personata*) พบอาศัยในประเทศเนปาล แคว้นอัสมัมของอินเดีย ตลอดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถึงเกาะชวา หมาหริ่งจีน (*Melogale moschata*) พบในจีนตอนกลางและใต้ อินเดียแถบตะวันออกเฉียงใต้ หวัน เกาะไหหลำ ลาวตอนเหนือ และเวียดนามตอนเหนือ และหมาหริ่งบอร์เนียว (*Melogale everetti*) พบเฉพาะในเกาะบอร์เนียว

สำหรับในประเทศไทย พบมีหมาหริ่งพม่าเพียงชนิดเดียวหมาหริ่งชนิดนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปในภาคต่างๆ เช่น เห็นอี่ตัน เห็นหน้า-แฉก เห็นดอกกว่าน ฯลฯ มีลำตัวคล้ายไปทางชะมดหรืออีเห็น ลำตัวยาว 33-39 เซนติเมตร หางยาว 15-21 เซนติเมตร น้ำหนักตัวประมาณ 2

กิโกรัม ซาค่อนข้างสั้น เล็บนิ้วกางแยกจากกันและมีเล็บแหลมแข็งแรง สีลำตัวเป็นสีเทาแกมน้ำตาลจนถึงสีดำ หัวสีเข้มกว่าลำตัว มีลายแถบสีขาวพาดขวางระหว่างตาแถบหนึ่ง เห็นได้เด่นชัดมาก ยังมีแถบขาวเหนือตาและข้างแก้ม ด้านบนหัวมีแถบขาวลากไปตามแนวสันคอ จนถึงประมาณตำแหน่งไหล่

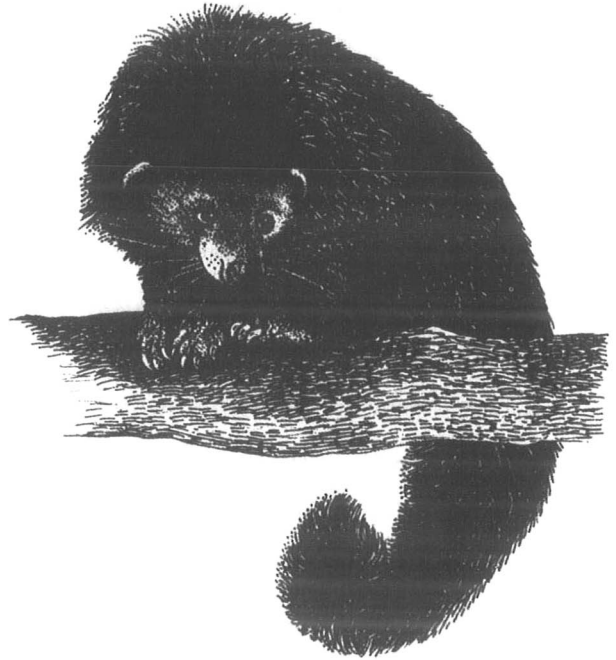
หมาหรีงมีต่อมกลิ่นใต้ก้นใหญ่มาก เวลาตกใจต่อมจะขับกลิ่นออกมาทำให้มีกลิ่นตัวเหม็นรุนแรงมาก ปกติพบอาศัยอยู่ในสภาพป่าเกือบทุกแบบตั้งแต่ทุ่งหญ้า ป่าเต็งรัง ป่าผลัดใบจนถึงป่าดงดิบ บางครั้งอยู่ในบริเวณที่ทำการเกษตรก็มี กลางวันนอนในโพรงไม้หรือซอกหินออกหากินบนพื้นดินในเวลาพลบค่ำและกลางคืน กินอาหารทั้งพืชและสัตว์เช่นเดียวกับหมาหรีง ได้แก่ แมลงต่างๆ ไล่เตียน หนู กิ้งก่า จิ้งเหลน กบ เขียด ตลอดจนผลไม้สุกที่หล่นบนพื้นดิน บางครั้งปีนต้นไม้ขึ้นไปหาหอยทาก และแมลงที่อยู่บนต้นไม้กิน

ฤดูผสมพันธุ์อยู่ในช่วงฤดูร้อนหมาหรีงจะอยู่เป็นคู่ตั้งท้องนานประมาณ 2 เดือน ออกลูกครั้งละ 1-3 ตัว ในราวเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ลูกกินนมแม่อยู่เป็นเวลานานในโพรงที่อาศัยจนมีขนาดโตเกือบเท่าพ่อแม่ ป่อยครั้งที่พบในโพรงเดียวกัน 4-5 ตัว

หมีขอ

สุรชิต แวงโสธรณ์

ตามความเป็นจริงแล้วในประเทศไทยมีหมีแท้เพียง 2 ชนิดเท่านั้น เป็นหมีที่อยู่ในวงศ์ Ursidae คือ หมีหมาหรือหมีคน (*Ursus malayanus*) และหมีควาย (*Ursus thibetanus*) ส่วนหมีขอที่เป็นชื่อเรื่องนั้น เป็นเครือญาติกับพวกชะมดและอีเห็น (Family Viverridae) ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีต่อมกลิ่นใต้โคนหางเอาไว้สำหรับการสื่อสารซึ่งกันและกัน บางชนิดก็มีไว้เพื่อป้องกันตัวเอง

หมีขอบางคนเรียกว่าบินตุรง หรือ Binturong ซึ่งมีความหมายว่า bear cat หรือหมีแมว มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Arctictis binturong* พบกระจายอยู่เฉพาะในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น คือ พม่า ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ลำตัวปกคลุมด้วยขนปกปุยสีดำ ไปจนถึงหางที่ยาวเป็นพิเศษ บริเวณใบหน้ามีสีเทาออกขาว หูกลมขนาดเล็กตรงขอบหูมีสีขาว มองดูแล้วหน้าตาบ้องแบ้ว น่ารักมีความสามารถพิเศษที่สัตว์ชนิด

อื่นๆ ทำไม่ได้ (ยกเว้นลิ้น) คือ การใช้หางเกี่ยวกิ่งไม้ได้คล้ายๆ กับพวก
ลิงและค้างที่ใช้มือเกี่ยวกิ่งไม้ จากลักษณะของคนที่ปกคลุมลำตัวและ
ความสามารถพิเศษของมันนี่เองจึงถูกเรียกว่า “หมีขอ” หมีขออาศัยอยู่ตาม
ลำพังบนเรือนยอดไม้สูงๆ ของป่าดงดิบ ด้วยเหตุที่หมีขอไม่สามารถกระ
โดดได้อย่างลิงหรือค้าง มันจึงจำเป็นต้องคลานตัวมเตี้ยมไปตามกิ่งไม้ เพื่อ
หาอาหารจากต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่ง ดังนั้นมันจึงชอบอาศัยอยู่ในป่าที่มี
ต้นไม้ขนาดใหญ่และมีเรือนยอดซ้อนชิดกัน อาหารที่หมีขอโปรดปรานจะ
เป็นพวกผลไม้ เช่น ลูกไทร ลูกหว้า และนกหรือสัตว์ขนาดเล็กรวมทั้ง
แมลงชนิดต่างๆ ตอนที่อายุน้อยๆ ถ้านำมาฝึกอย่างดีแล้วจะเป็นสัตว์
เลี้ยงในบ้านที่น่ารักมาก แต่พอโตเต็มวัยอาจทำอันตรายกับผู้เลี้ยงได้
ทางที่ดีควรปล่อยให้อยู่ในป่าตามธรรมชาติ

โดยปกติจะผสมพันธุ์และตกลูกตลอดทั้งปี มีระยะตั้งท้องนานประ
มาณ 90 วัน ตกลูกครั้งละ 1-3 ตัว ปัจจุบันเป็นสัตว์ที่ค่อนข้างหายาก
เนื่องจากการบุกรุกทำลายป่าที่เป็นที่อยู่อาศัยอย่างไม่หยุดยั้ง ถ้าเรารัก
ที่จะสงวนสัตว์ชนิดนี้ไว้ การหยุดทำลายป่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด

หมีควาย

นิเวศ ชาติ

ข่าวการนำเอาสัตว์ป่าหลายชนิดมากักขังไว้ เพื่อนำเอาเนื้อและอวัยวะต่างๆ มาปรุงเป็นอาหาร บำรุงกำลังแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ ทำให้เกิดความรู้สึกสลดใจอย่างยิ่งต่อประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่รักธรรมชาติ และสัตว์ป่า ในบรรดาสัตว์ป่าที่คนนิยมเอามาใช้เป็นอาหาร มีหมีควาย และหมีหมา รวมอยู่ด้วย ซึ่งเอาดีแลอึ้งเท่ามาใช้เป็นยาบำรุงกำลัง

หมีควาย (Asiatic black bear) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ursus thibetanus* เป็นชนิดหนึ่งในสองชนิดที่พบในประเทศไทยอีกชนิดหนึ่งคือหมีหมา (Malayan sun bear) หมีควายมีขนาดลำตัวยาว 1.2-1.5 เมตร และน้ำหนักตัวมากกว่า 100 กิโลกรัม ยกเว้นหมีที่เลี้ยงไว้นานๆ อาจมีน้ำหนักสูงถึง 160 กิโลกรัม ขนสีดำยาว ใบหูยาว วงขาวรอบปากไม่คลุมไปจนถึงตา ใต้คอมีแถบสีขาวรูปตัววี (V) กว้าง ซึ่งแถบดังกล่าวนี้คล้ายกับแถบที่พบใต้คอควายเลี้ยง

หมีควายชอบอาศัยอยู่ในป่าที่บบนภูเขา และในหุบเขาที่มีต้นไม้ปกคลุมหนาแน่น ออกหากินในเวลากลางคืน ชุกตัวนอนตามเพิงหิน ถ้ำ โพรงไม้ และพุ่มไม้หนาที่บในเวลากลางวันกินอาหารได้เกือบทุกอย่างที่พบ ตั้งแต่อาหารพืชจำพวกยอดไม้ ใบไม้และผลไม้ จนถึงอาหารสัตว์ เช่น แมลงต่างๆ และสัตว์มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งสัตว์

เลี้ยงของมนุษย์อีกด้วย น้ำผึ้งเป็นอาหารโปรดปรานที่สุด บางครั้งยังพบกินซากสัตว์อีกด้วย นิสัยการกินอาหารนี้ก่อให้เกิดปัญหากับชาวบ้านที่อยู่ใกล้ป่า โดยการล่กัดกินข้าวโพดในไร่ และผลไม้ในสวน

ในอดีตหมีควายเคยมีเขตแพร่กระจายกว้างขวางมากในทวีปเอเชีย ตั้งแต่บริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอิหร่าน ผ่านปากีสถาน อัฟกานิสถาน อินเดียตอนเหนือจนถึงพม่า และด้านทิศเหนือพบอาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของสหภาพโซเวียต จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน พม่า เวียดนาม ลาว และประเทศไทย ในประเทศไทยพบมีจำนวนไม่มากนักในป่าทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของประเทศ แต่หายากมากในบริเวณอื่น โดยเฉพาะตั้งแต่ใต้คอคอดกระลงไปจะไม่พบเลย แต่ปัจจุบันแม้แต่ในเขตที่เคยพบหมีควายก็ยังมีหมีควายได้ยาก บางบริเวณก็หมดสิ้นไปแล้ว แหล่งหมีควายที่ยังเหลืออยู่ก็จะกระจายอยู่เท่าๆ กัน

ปกติหมีควายที่โตเต็มที่จะอาศัยอยู่โดดเดี่ยว แต่จะอยู่เป็นคู่ๆ ในฤดูผสมพันธุ์ ตั้งท้องนาน 7-8 เดือน ออกลูกครอกละ 1-3 ตัว ส่วนใหญ่มีลูก 2 ตัว ลูกหมีลืมตาเมื่อมีอายุได้ 1 อาทิตย์ และจะกินนมแม่ไปจนมีอายุ 3-3.5 เดือน แต่ยังคงอาศัยอยู่กับแม่จนมีอายุได้ 2 ปี จึงโตเต็มที่และจะแยกไปอยู่ตามลำพัง

หมีควายได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง แต่ในปัจจุบันค่อนข้างหายากมาก จึงเป็นการไม่สมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะล่าหมีควายมาไว้เป็นสัตว์เลี้ยงหรือเอามาไว้เป็นอาหารบำรุงกำลังอีกต่อไป

หมีแพนด้า

จารุจินต์ นภิตะภักดิ์

จากข่าวที่สวนสัตว์เอ๊ก-
ซอนแห่งหนึ่ง ได้รับอนุญาตให้
นำหมีแพนด้าจากประเทศจีน
เข้ามาให้ประชาชนชาวไทย
ได้ชมกันเป็นเวลานานประ-
มาณ 3 เดือน นับได้ว่าเป็น
ข่าวที่น่าตื่นเต้นสำหรับผู้
ไม่เคยเห็นตัวจริงของสัตว์
ชนิดนี้มาก่อน นับตั้งแต่ถูก
ค้นพบมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2412
ประเทศจีนได้ใช้หมีแพนด้า
เป็นของขวัญทางการทูตให้แก่
ประเทศที่สำคัญบางประเทศ
หมีแพนด้านี้จัดเป็นสัตว์เลี้ยง

ลูกด้วยนมที่หายากที่สุดและรู้จักกันดีที่สุดในโลกมีจำนวนในธรรมชาติเพียง
ประมาณ 500 ตัว จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นสัตว์สัญลักษณ์ของกองทุน
สัตว์ป่าโลก (World Wild FUND for Nature)

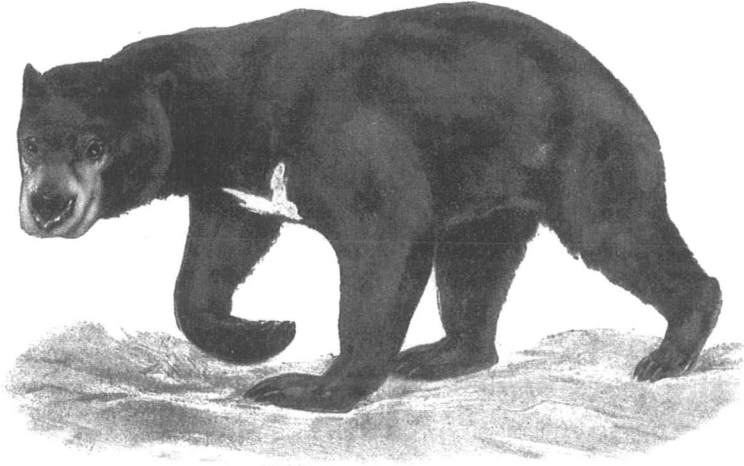
หมีแพนด้า (Giant panda) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Ailuropoda melano-
leuca* จัดอยู่ในวงศ์เดียวกับหมีคือ วงศ์ Ursidae หรือวงศ์เดียวกับแรคคูน
คือ วงศ์ Procyonidae หัวและลำตัวยาว 1.2-1.5 เมตร ความสูงที่ไหล่
70-80 เซนติเมตร เมื่อยืนบนขาคู่หลังลำตัวยาวถึง 1.07 เมตร หางสั้นมาก

มีความยาว 127 มิลลิเมตร น้ำหนัก 75-160 กิโลกรัม หมีตัวผู้มีขนาดใหญ่กว่าตัวเมียประมาณ 10% ขนลำตัวหนาและปกคลุม ลำตัวสลบสีขาวและดำ บริเวณรอบตา ใบหู ขา และแถบคาดไหล่สีดำ ส่วนที่เหลือทั้งหมดสีขาว หัวกะโหลกมีขนาดใหญ่ และมีสันกลางกระหม่อมเด่นชัดเป็นที่ยึดของกล้ามเนื้อขนาดใหญ่ และมีฟันกรามใหญ่มาก ใช้ในการเคี้ยวอาหารที่ค่อนข้างแข็งและมีเส้นใยมากนอกจากนี้ฝ่าตีนคู่หน้ายังมีปุ่มแข็งตรงกระดูกข้อเท้ายื่นสูงขึ้นมา ทำหน้าที่คล้ายเป็นนิ้วหัวแม่เท้า ช่วยให้จับลำไม้ไผ่ได้มั่นคงและถืออาหารได้ดีหมี่ชนิดนี้มีต่อมกลิ่นอยู่ที่ใต้หางซึ่งกลิ่นนี้ใช้ในการผสมพันธุ์

หมี่แพนด้าอาศัยอยู่ในป่าไผ่ที่ขึ้น และหนาวเย็นในที่สูงระดับ 2,600 -3,000 เมตรจากระดับน้ำทะเลในบริเวณภาคกลางและภาคตะวันตกของประเทศจีน และตามแนวขอบด้านทิศตะวันออกของที่ราบสูงทิเบต ปกติอาศัยอยู่โดดเดี่ยว ยกเว้นในฤดูผสมพันธุ์หรือเมื่อมีลูกอ่อน ออกหากินตลอดปี จึงไม่จำศีลดังเช่นหมี่ชนิดอื่นๆ ในแถบอบอุ่นออกหากินส่วนใหญ่บนพื้นดิน เวลาคืนครู่อาจปีนขึ้นต้นไม้ ชอบอาศัยอยู่ในโพรงไม้ ซอกหิน และถ้ำ ใช้เวลากินอาหารนานวันละ 10-12 ชั่วโมง โดยหมี่ชนิดนี้ใช้ทำน่องตัวตรงแล้วใช้อุ้มเท้าถืออาหารส่งเข้าปาก อาหารที่ชอบมากที่สุดคือหน่อไม้และรากไม้ไผ่ นอกจากนี้ยังกินพืชอื่นๆ เช่น หัวพืช หนุ่ย รวมทั้งปลาและสัตว์ฟันแทะขนาดเล็กอีกด้วย หมี่แพนด้าผสมพันธุ์ในฤดูใบไม้ผลิประมาณเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม โดยที่ตัวผู้เริ่มเอากลืนจากต่อมใต้หางทาไปตามก้นหินและต้นไม้วัวอาณาเขต ตัวเมียตั้งท้องนาน 125-150 วัน

หมีหมา

นิเวศ นาดิ

ในประเทศไทย นอกจากจะพบหมีควายแล้ว หมีอีกชนิดหนึ่งซึ่งกำลังมีจำนวนลดลง เพราะการถูกล่าเป็นสัตว์เลี้ยงและนำมาปรุงเป็นอาหารบำรุงกำลังเช่นเดียวกัน ได้แก่ หมีหมา หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า หมีคน (Malayan sun bear) ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Helarctos malayanus* มีขนาดเล็กกว่าหมีควายมาก มีขนสีดำ ลำตัวยาว 1-1.4 เมตร น้ำหนัก 25-65 กิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบกับหมีควายแล้ว ขนบนลำตัวสั้นกว่ามาก ใบหูสั้นกว่า และวงขาวส่วนปากเห็นชัดเจนกว่า และกว้างไปล้อมรอบตาด้วย นอกจากนี้แถบขาวใต้ลำคอเป็นรูปตัวยู (U) ต่างจากรูปตัววี (V) ของหมีควาย

หมีหมานี้จัดว่าเป็นหมีที่ชอบใช้ชีวิตอยู่บนต้นไม้มากกว่าหมีชนิดอื่นๆ อาศัยอยู่ในป่าดิบทุกระดับความสูง ปีนต้นไม้เก่งมาก เวลานอนนอนบนรังที่ทำจากกิ่งไม้บนต้นไม้ มีนิสัยชอบยืนและเดินไปด้วยขาสองขา

ดูไกลๆ คล้ายคนเดินอยู่ในป่า จึงมีชื่อเรียกว่า หมี้คน บางครั้งทำเสียงคล้ายสุนัขเห่าจึงเรียกว่า หมี้หมา มักออกหากินในเวลาากลางคืน แต่พบในเวลาเช้าและเย็นบ่อยๆ กินอาหารทั้งพืชและสัตว์ เช่น ผลไม้ พืชผัก ไล่เดือน ปลวก และสัตว์มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก ชอบกินน้ำผึ้ง และตัวอ่อนผึ้งมากเช่นเดียวกับหมี้ควาย

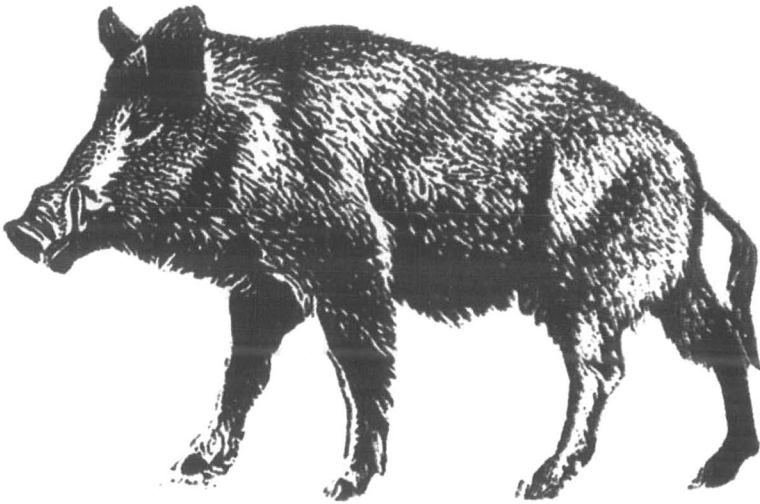
เขตแพร่กระจายในธรรมชาติของหมี้หมาแคบกว่าของหมี้ควายมาก พบในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ตอนใต้ของแม่น้ำพรหมบุตร พม่า ลาว เวียดนาม เขมร มลายู จนถึงสุมาตรา และบอร์เนียว ยังมีรายงานว่าพบอาศัยอยู่ในตอนใต้ของจีนอีกด้วยในประเทศไทยพบทั้งประเทศ แต่ชุกชุมมากในป่าดิบในภาคใต้

หมี้หมาไม่มีฤดูผสมพันธุ์ที่แน่นอน ระยะเวลาตั้งท้องนาน 3 เดือน ออกลูกครั้งละ 1-2 ตัว ลูกหมี้ที่ออกมาใหม่ๆ ตาปิดและไม่มีขนเลย แม่หมี้จะซุกลูกไว้ตามซอกต้นไม้ที่รกทึบจนลูกโตพอที่จะปีนต้นไม้ได้จึงไต่ตามแม่หมี้ขึ้นไปอยู่บนต้นไม้ ลูกหมี้จะอยู่กับแม่จนเกือบโตเต็มที่

หมี้หมาจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง เช่นเดียวกับหมี้ควาย เนื่องจากจำนวนที่ลดน้อยไปทุกที จึงควรเร่งคุ้มครองสภาพป่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยดำรงชีวิตของหมี้ให้มีปริมาณมากเพียงพอต่อการคงอยู่ของหมี้ทั้งสองชนิด

หมูป่า

นิเวศ ชาติ

คำว่า “หมูหมู” มักนำมาใช้ในความหมายเปรียบเทียบกับเรื่องที่ทำสำเร็จได้ง่ายซึ่งเปรียบกับสัตว์เลี้ยงประเภทหมูบ้านที่เอาแต่กินกับนอนอยู่ในคอก เพื่อให้มนุษย์นำไปบริโภคเป็นอาหารแต่หมูป่ามีวิถีความเป็นอยู่ต่างจากหมูบ้าน คือต้องดำรงชีวิตต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในป่าดง

หมูป่าเป็นสัตว์ที่กินพืชเพียงชนิดเดียวที่กินอาหารได้ทั้งพืชและสัตว์ และเป็นบรรพบุรุษของหมูบ้าน

หมูป่า (Common wild pig) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Sus scrofa* จัดอยู่ในวงศ์ Suidae ทั้งวงศ์ในโลกมีอยู่ 5 สกุล 5 ชนิด แต่ในประเทศไทยมีชนิดนี้เพียงชนิดเดียว มีความยาวลำตัวประมาณ 135-150 เซนติเมตร ตัวโตเต็มวัยมีน้ำหนักตั้งแต่ 75-200 กิโลกรัม ความสูงวัดตรงช่วงขาหน้าถึงหัวไหล่สูงประมาณ 60-75 เซนติเมตร หมูป่าเพศเมียมักมีขนาดเล็กกว่า

เพศผู้ ลักษณะตัวสูงด้านข้างแบนเพรียวลมไม่อ้วนกลมอ้วนอ้ายเหมือน หมูบ้าน ตามลำตัวมีขนสีเทาดำขึ้นหนาและยาวกว่าขนของหมูบ้านมาก ที่แปลกอีกอย่างหนึ่งคือ ปลายขนของหมูป่าส่วนมากมักแตกตอนปลาย ออกเป็นแฉกๆรวมสามถึงห้าแฉกติดกับขนสัตว์ป่าชนิดอื่นๆลูกหมูป่าจะมีลำตัว ลายเป็นจุดๆ และเส้นขาวๆ พาดไปตามความยาวของตัวคล้ายผลแดงไทย แต่เมื่อโตขึ้นลายนี้ก็จะจางหายไป ซึ่งเป็นวิธีพรางตาไม่ให้ศัตรูเห็นง่าย ๆ นับเป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องป้องกันตัวของเหล่าสัตว์ บางชนิด คล้ายลูกสมเสร็จตอนยังเล็ก ๆ ก็มีลายแบบนี้เช่นเดียวกัน

หมูป่ามีนิสัยชอบอยู่รวมกันเป็นฝูง 7-10 ตัว ถ้าบางแห่งที่มีชุกชุม ฝูงหนึ่งอาจมีจำนวนถึง 30 ตัว หมูป่าตัวผู้ขนาดใหญ่ที่สุดแข็งแรงที่สุดจะทำหน้าที่เป็นจ่าฝูง เฉพาะตัวผู้โตเต็มวัยจะมีขนแผงตั้งชันสูงขึ้นไปอีกประมาณ 12-15 เซนติเมตร จึงทำให้มันดูสูงใหญ่ราวๆ 90 เซนติเมตร ขนแผง นี้มีสีดำเข้มขนาดกว่าบริเวณอื่น ชันตั้งแต่ท้ายทอยตลอดไปบนสันหลัง จนถึงตะโพก ขนตามตัวเป็นสีเทาๆ ดำบ้าง ขาวบ้าง เป็นเส้นค่อนข้าง สั้นและไม่ขึ้นหนาอย่างหมูป่าตัวอื่นๆ ที่สำคัญคือมีเขี้ยวอันยาวและแหลม โง้งอยู่ที่ข้างปากทั้งสองข้างๆ ละคู่ เขี้ยวบนอยู่ไปทางด้านหน้า โดยมีเขี้ยว ล่างประกบแนบชิดอยู่ทางข้างหลัง ซึ่งปลายเขี้ยวบนกับเขี้ยวล่างถูกกันอยู่ ตลอดเวลาที่มันกัดหรือเคี้ยวอาหาร จึงทำให้ปลายเขี้ยวของมันแหลมคม อยู่เสมอ และช่วยทำให้เขี้ยวของมันสึกสั่นพอดีไม่ยาวจนเกินไป หมูตัวผู้ ที่โตเต็มวัยมีเขี้ยวยาวที่สุดประมาณ 17-25 เซนติเมตร แต่ตัวเมียมีเขี้ยว สั้นไม่ยาวน่ากลัวเหมือนของตัวผู้ ซึ่งมีประโยชน์ใช้สำหรับไว้ต่อสู้ป้องกันตัว

ให้รอดพ้นอันตรายจากศัตรูและไว้ใช้ซึ่งความเป็นจำฝูง โดยการไว้วิถีกัด
กระโจนเข้าชีวิต แถกไถด้วยคมเขี้ยวให้ศัตรูบาดเจ็บและพ่ายแพ้

หมูป่าชนิดนี้มีแพร่กระจายอยู่ในทวีปยุโรป เอเชีย และแอฟริกา
ตอนเหนือ ในประเทศไทยมีอยู่ทุกภาค โดยเฉพาะมีชุกชุมตามที่สูงชันใน
ป่าดงดิบทางภาคใต้ใกล้หมู่บ้านชาวไทยอิสลาม ฝูงหมูป่าจำนวนมากมัก
สร้างความเสียหายในนาข้าวอยู่เสมอ เพราะชาวไทยอิสลามไม่สนใจที่จะล่า
หมูป่าเหมือนชาวไทยพุทธเลย แต่จะยิงบ้างก็เพื่อขับไล่ไม่ให้กินข้าวในนา
และพืชผลของตนมากๆ เท่านั้น

หมูป่าเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ประเภทกินอาหารได้หลายชนิด คือ
กินไม่เลือกเช่นเดียวกับหมูบ้าน มันจะใช้สันจมูกคุ้ยดินตามที่สูงและให้
กระจุกกระจายไปทั่วป่า เพื่อเสาะหาอาหารพวกหัวพืช รากอ่อนของ
ต้นไม้หลายชนิด ผักหญ้า และลูกไม้ต่างๆ สัตว์พวกไส้เดือนดิน ตัวหนอน
ดักแด้ แมลง ู และเนื้อสัตว์เน่าหรือซากสัตว์ที่มันพบหมูป่าสายตา
ไม่ค่อยดี แต่มีจมูกไวมากสามารถดมและจับกลิ่นได้จากที่ไกลๆ เพื่อการ
ปรับตัวที่จะหลีกเลี่ยงอันตราย

เนื่องจากหมูป่าออกลูกตกปีละหลายครอกจึงเป็นเหตุให้มีการระบาดของ
ชุกชุม ในบางครั้งก็เป็นอันตรายแก่พืชผล เพราะมันทำความเสียหาย
ให้แก่พืชผลในไร่นาของชาวบ้านที่อยู่ใกล้กับป่าเป็นประจำ เคยมีบันทึก
จากนักนิยมนไพรรุ่นก่อนเล่าไว้ว่าข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ ที่ใดมีหมูป่าอาศัย
อยู่ชุกชุม ย่อมเป็นเครื่องชี้บอกให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ของดินและป่า
และที่นั่นย่อมมีเสืออาศัยอยู่ เพราะหมูป่าเป็นอาหารอันโอชะที่เสือชอบ

อาจจะเป็นเพราะเนื่องจากข้อสังเกตดังกล่าวนี้ที่เป็นสาเหตุให้หมูป่าไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในบัญชีรายชื่อสัตว์ป่าคุ้มครองของประเทศไทย จึงปล่อยให้ เป็นไปตามกฎสมดุลงตามธรรมชาติได้จัดการกันเอง แนวทางเดียวของ ผู้มีหัวใจเป็นนักอนุรักษ์ที่จะช่วยหมูป่าไม่ให้สูญพันธุ์ และมีมากเพียงพอที่จะ ให้เป็นอาหารของเสือและคนก็คือ “หยุดการโค่นต้นไม้ทำลายป่า” 🌳

หมูหริ่ง

จาร์จินต์ นภิตะภักดิ์

หมูหริ่งหรือหมูหริ่ง (Hog badger) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Arctonyx collaris* จัดอยู่ในวงศ์ย่อย Melinae ในวงศ์ Mustelidae ซึ่งประกอบด้วยเพียงพอน หมาไม้ นาก และหมาหริ่ง หมูหริ่งนี้ในบริเวณจังหวัดภาคใต้ นิยมเรียกว่าหมูดิน หมูหริ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในจำพวกสัตว์กินเนื้อที่มีลำตัวอ้วนหนา หัวเล็กกว่าลำตัว หนักหนาและมีขนยาวและหยาบปกคลุม หัวและลำตัวยาว 55-77 เซนติเมตร หางสั้นมีความยาวเพียง 12-17 เซนติเมตร น้ำหนักตัว 7-14 กิโลกรัม มีจมูกยื่นและปลายตัดคล้ายจมูกหมู เล็บขาคู่หน้ายาวโค้งและแข็งแรงมาก ใบบุมีขนาดเล็กมีสายตาไม่ค่อยดีนัก แต่ประสาทการดมกลิ่นไวมาก ลำตัวมีสีเหลืองปนเทาหรือเหลืองคล้ำจนเกือบดำ ใต้คอ ใบบุและหางสีขาว มีแถบสีดำพาดผ่านตาข้างละแถบ

หมูหริ่งชอบอาศัยอยู่ในบริเวณป่าที่ราบต่ำและป่าบนภูเขาในระดับไม่สูงมากนัก ตั้งแต่บริเวณประเทศจีนลงไปทางทิศใต้ ทิเบต แคว้นอัสสัมของอินเดียพม่า ประเทศไทย ลาว เวียดนาม เขมร ลงไปถึงเกาะสุมาตราสำหรับประเทศไทยพบทั่วทุกภาค โดยเฉพาะมีชุกชุมในป่าดิบบริเวณทิศตะวันตกและภาคใต้ หมูหริ่งถึงแม้ว่าจะมีรูปร่างดูอ้วนทอหะ แต่ค่อนข้างว่องไว ปราดเปรียว มีกลิ่นตัวรุนแรง ออกหากินในเวลากลางคืนใช้จมูกคุดไปตามพื้นดินเหมือนพวกหมูและใช้เล็บเท้าขุด กินอาหารทั้งพืชและสัตว์ เช่น ผลไม้ หน่อไม้ หัวพืชต่างๆ สัตว์ฟันแทะขนาดเล็ก กิ้งก่า กิ้งกือ แมลง และไส้เดือน ในเวลากลางวันหลบซ่อนตัวตามโพรงดินที่ขุดขึ้นมาเอง โพรงดินนี้มีทางเข้าออกหลายทาง บางครั้งพบว่าหมูหริ่งนอนอยู่ตามซอกหิน ปกติชอบอยู่ลำพังตัวเดียว ในฤดูผสมพันธุ์พบอยู่เป็นคู่และมักออกหากินในเวลากลางวันอีกด้วย ฤดูผสมพันธุ์นี้อยู่ในราวปลายฤดูหนาวจนถึงตลอดฤดูร้อน ตัวเมียตั้งท้องนานประมาณ 180 วัน ออกลูกปีละครั้งๆ ละ 1-2 ตัว ลูกอาศัยอยู่ในโพรงดินของพ่อแม่ กินนมแม่จนแข็งแรงแล้วจึงจะตามพ่อแม่ไปหากินนอกโพรงดิน หมูหริ่งนี้นับได้ว่าเป็นสัตว์ที่ค่อนข้างดุ มันจะต่อสู้กับศัตรูอย่างไม่เกรงกลัว แม้ว่าศัตรูจะมีขนาดใหญ่กว่ามาก เช่น เสือดาว หมูหริ่งมีอายุยืนประมาณ 6-7 ปี

หนูเหม็น

นิเวศ นาดิ

ในบรรดาสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีขนาดโตเท่ากับหนูทุก มีรูปร่างลักษณะและหางคล้ายหนู รวมทั้งมีชื่อเรียกว่าหนู แต่ไม่มีฟันแทะอย่างพวกหนู จึงไม่ได้จัดเป็นสัตว์ฟันแทะดังเช่นพวกหนูต่างๆ แต่อยู่ในกลุ่มสัตว์กินแมลง สัตว์ที่กล่าวถึงนี้ก็คือ “หนูเหม็น”

หนูเหม็น (Greater moonrat) ยังมีชื่อเรียกอีกว่า หนูพระจันทร์ และสาฑู มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Echinosorex gymnurus* จัดอยู่ในวงศ์ Erinaceidae มีขนาดลำตัวยาว 26-45 เซนติเมตร หางยาว 20-21 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 0.5-1.4 กิโลกรัม ลักษณะลำตัวคล้ายหนู มีขนยาว ปุกปุยรุงรังสีดำแซมขาว หัวมีขนสีขาวและมีแถบดำพาดผ่านตาเห็นได้ชัดเจน ปลายปากด้านบนและตั้งจมูกยาวเรียวยื่นออกไปมากกว่าปลายริมฝีปากล่าง หางมีเกล็ดเล็กๆ ปกคลุมคล้ายหางหนู มีสีดำและปลายหางสีขาว พบกระจายอยู่ในแถบเทือกเขาตะนาวศรีในเขตพม่า และภาคใต้ของไทยตั้งแต่คอคอดกระลงไปตลอดแหลมมลายู สุมาตรา และเกาะบอร์เนียว

หนูเหม็นนี้เป็นสัตว์ที่มีกลิ่นตัวเหม็นรุนแรงสมชื่อซึ่งคล้ายกับกลิ่นระเหยของแอมโมเนียหรือกลิ่นหัวหอมเน่า สามารถส่งกลิ่นออกไปได้ไกลเป็นระยะหลายเมตร ซึ่งมันจะใช้กลิ่นนี้ติดต่อกับหนูเหม็นตัวอื่น มักพบว่าอยู่โดดเดี่ยว ชอบอาศัยอยู่ในที่ชื้นแฉะตามป่าดงดิบชื้น เช่น ป่าโกงกาง ป่าตามพื้นที่ราบเชิงเขา โดยเฉพาะตามหุบเขาที่มีป่ารกทึบ ติดกับลำธารน้ำไหลผ่าน ซึ่งเหมาะเป็นแหล่งในการหาอาหารได้สะดวก เป็นสัตว์ที่ออกหากินในเวลากลางคืน อาหารได้แก่ หนอน ดั้ว และแมลงต่างๆ ไล่เดือนดิน ตลอดจนลูนน้ำล่าสัตว์เล็กๆ กิน เช่น ลูกกบ เขียด กุ้ง ปู ปลา และหอย กลางวันจะพักอาศัยหลบซ่อนอยู่ในรูดิน โพรงไม้และตามซอกใต้รากไม้ในป่ารกทั่วไป หนูเหม็นมีช่วงผสมพันธุ์ตลอดทั้งปี ละ 2 ครอก มีลูกครอกละ 2 ตัว

ปัจจุบันเป็นสัตว์ที่หายาก ทั้งๆ ที่คนไม่กินเป็นอาหารแต่มีจำนวนลดลงไปอย่างรวดเร็ว สาเหตุจากการตัดไม้ทำลายป่าที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของมัน จึงควรช่วยกันคุ้มครองป่าไม้และหนูเหม็นไว้เพื่อที่จะได้เป็นทรัพยากรสัตว์ป่า อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารูปร่างลักษณะต่อไป 🌀

อันเล็ก

สุรชิต แวงโสธรณ์

ในบรรดาสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (mammals) ของเมืองไทย จำนวนทั้งหมด 285 ชนิด พบว่ามีสัตว์เพียง 2 กลุ่มเท่านั้นที่อาศัยอยู่ใต้ดิน คือ สัตว์ในวงศ์ตุ่นหรือตึง (Family Talpidae) จำนวน 1 ชนิด และสัตว์จำพวกอัน ซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับพวกหนู (Family Muridae) จำนวน 3 ชนิดเท่านั้น ซึ่งเป็นการปรับตัวให้แตกต่างจากสัตว์ชนิดอื่นๆ เพื่อลดการแก่งแย่งที่อยู่อาศัย อาหารและปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

ราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มักจะเรียกอันว่า ตุ่น อันเป็นสัตว์ในอันดับสัตว์ฟันแทะ (Order Rodentia) อันดับเดียวกับ หนูและเม่น ทั่วโลกมีอันทั้งหมดเพียง 4 ชนิดเท่านั้น พบในเมืองไทยถึง 3 ชนิด คือ อันใหญ่ (Large bamboo rat ; *Rhizomys sumatrensis*) อันกลาง (Hoary bamboo rat ; *Rhizomys pruinosus*) และอันเล็ก (Bay bamboo rat ; *Cannomys badius*) อันมีการปรับปรุงและพัฒนารูปร่างให้สามารถอาศัยอยู่ในโพรงไม้ได้โดยการมีลำตัวกลมป้อมและสั้น ตาและหู มีขนาดเล็ก หางสั้นไม่มีขน ขาค่อนข้างสั้น

อ้นเล็กเป็นอ้นที่มีขนาดเล็กที่สุดลำตัวยาวประมาณ 15-27 เซนติเมตร มีขนาดลำตัวเท่าๆ กับข้อมือเด็ก มีการกระจายทางภาคตะวันตก ภาคเหนือตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบริเวณรอยต่อระหว่างภาคเหนือกับภาคกลางของประเทศ ในต่างประเทศพบอาศัยอยู่บริเวณประเทศเนปาล แคว้นอัสมัมของอินเดียและประเทศพม่า อ้นเล็กมีขนปกคลุมร่างกายสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลเทา ใต้ท้องมีสีจางกว่า บริเวณจะงอยหน้าด้านบนมีสีจางเห็นได้ชัดเจน

อ้นเล็กชอบขุดโพรงในบริเวณพื้นที่ที่เป็นภูเขาและมีไม้ไผ่ขึ้นอยู่ค่อนข้างหนาแน่น โพรงที่ขุดมักอยู่ใกล้ลำธาร ไต่กอไผ่หรือโคนต้นไม้ใหญ่ อ้นเล็กจะขุดโพรงลึกลงไปใต้ดินประมาณ 60 เซนติเมตร หรือมากกว่านั้นตรงปลายสุดของโพรงจะเป็นโพรงกว้างสำหรับเป็นที่นอนหรือเลี้ยงดูลูกอ่อน บริเวณปากโพรงจะใช้ดินปิดไว้ อ้นเล็กจะขึ้นมาหาอาหารในตอนพลบค่ำหรือเข้ามืด อาหารที่อ้นชอบกินคือรากไผ่ หน่อไผ่ และลำต้นไผ่สดๆ รวมทั้งผลไม้ป่าต่างๆ ที่หล่นอยู่ตามพื้นป่า โดยปกติแล้วอ้นจะไม่ดื่มน้ำแต่จะได้น้ำจากอาหารที่กินเข้าไป หรือจากน้ำค้างที่เกาะตามใบไม้ ศัตรูตามธรรมชาติของอ้นเป็นสัตว์ผู้ล่าที่หากินในตอนกลางคืน เช่น พวกนกเค้าแมว พวกชะมด อีเห็น แมวดาว ชีววิทยาการสืบพันธุ์ของอ้นเล็กรู้จักกันน้อยมาก แต่คาดว่าออกลูกในโพรงครั้งละ 2-3 ตัว

อีเห็นข้างลาย

สุรชิต แวงโสธรณ์

คนไทยในชนบทสมัยก่อนมักนิยมเลี้ยงเปิด ไก่ ไข่ในครอบครัวเพื่อเป็นอาหารสำหรับกินกันในโอกาสพิเศษ หรือเป็นอาหารในยามขาดแคลน แต่มักประสบกับปัญหาที่สัตว์เลี้ยงเหล่านี้ถูกขโมยอยู่เป็นประจำ หัวขโมยที่ขึ้นชื่อที่สุดไม่ใช่มนุษย์เราแต่อย่างใด แต่เป็นสัตว์ป่าขนาดปานกลางชนิดหนึ่ง นั่นก็คือ อีเห็นข้างลาย ดังนั้นมันจึงเป็นศัตรูที่ชาวบ้านค่อนข้างจะเกลียดชังอยู่ไม่น้อย โดยที่มักจะชอบขโมยสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านในตอนกลางคืน

อีเห็นข้างลาย เป็นสัตว์ในกลุ่มสัตว์กินเนื้อ (carnivores) นักอนุกรมวิธานได้จัดไว้ในวงศ์ Viverridae ซึ่งเป็นวงศ์เดียวกับพวกชะมด มีชื่อสามัญว่า Palm civet หรือ Toddy cat มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Paradoxurus hermaphroditus* มีการกระจายอยู่อย่างกว้างขวางในแถบเอเชียอาคเนย์ ตั้งแต่ทางตอนเหนือของประเทศเนปาล ลงมาทางใต้จนถึงอินเดีย และศรีลังกา ทางตอนใต้ของประเทศไทย พม่า ลาว เขมร เวียดนาม และมาเลเซีย จนถึงเกาะชวา บอร์เนียว และฟิลิปปินส์

ลักษณะของสัตว์ในกลุ่มอีเห็น จะมีลำตัวค่อนข้างยาวหน้าแหลม ขาสั้น และหางค่อนข้างยาว อีเห็นข้างลายก็เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมี สีสันเป็นสีเทาออกน้ำตาล มีแถบสีดำ 3 แถบบริเวณด้านหลังของลำตัว พาดจากบริเวณคอไปจนถึงโคนหาง บางครั้งแถบสีดำจะขาดตอนเป็น ช่วงๆ ทำให้ดูเหมือนจุดดำๆ เรียงกันเป็นแนวยาวบริเวณใบหน้ามีสีดำ คล้ำ แต่บริเวณหน้าผากเหนือตาขึ้นไปมีแถบสีขาวพาดจากบริเวณใต้หู ซ้ายจนถึงบริเวณปลายหาง มีต่อมกลิ่นบริเวณโคนหางใกล้ทวารหนัก ซึ่ง จะขับกลิ่นเหม็นออกมาเพื่อป้องกันตัวในกรณีที่ถูกคุกคามจากสัตว์ผู้ล่า

อีเห็นข้างลาย ออกหากินในเวลาากลางคืน ปีนต้นไม้ได้เก่งมาก ใช้ เวลาส่วนใหญ่อยู่บนต้นไม้ที่เรือนยอดหนาที่บ ซึ่งจะใช้หลบนอนในเวลา กลางวัน ชอบอาศัยอยู่ใกล้กับชุมชนของมนุษย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีหนู อาศัยอยู่อย่างชุกชุม ซึ่งอีเห็นข้างลายชอบจับกินเป็นอาหาร นอกจากนี้ ตามชุมชนยังนิยมเลี้ยงเป็ด ไก่ ไข่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นอาหารที่โปรด ปราน ซึ่งไม่ต้องไล่ล่าให้เหนื่อยแรงมากนัก อาหารอย่างอื่นที่อีเห็นข้าง ลายชอบกิน ได้แก่ พวกผลไม้ต่างๆ เช่น มะม่วง กาแฟ สับปะรด แตงโม กล้วย รวมทั้งลูกไม้ที่อยู่ตามพื้นป่า เช่น ลูกหว้า ลูกไทร เป็นต้น อาหาร ที่อีเห็นข้างลายโปรดปรานอีกชนิดหนึ่งคือ น้ำตาลสดในกระบอกที่แขวน อยู่ตามยอดมะพร้าวของชาวสวน ดังนั้นจึงได้รับขนานนามว่า Toddy cat

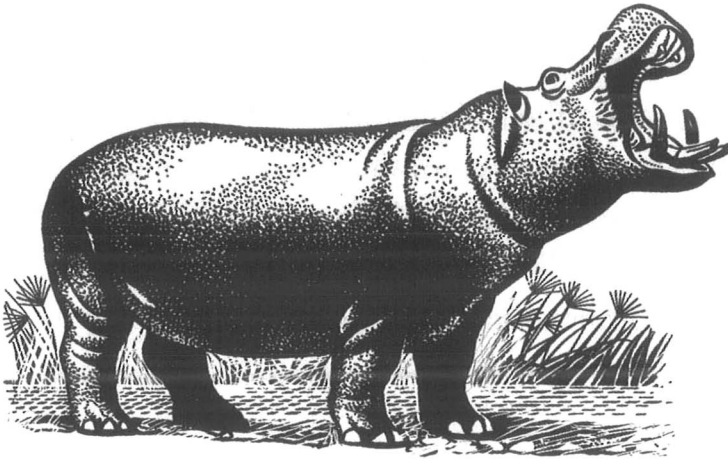
ปกติแล้วอีเห็นข้างลายจะตกลูกครั้งละ 2-4 ตัวในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม อย่างไรก็ตามสามารถมีลูกได้ตลอดทั้งปี ในแต่ละปีสามารถ ตกลูกได้มากกว่า 1 ครั้ง มีอายุยืนประมาณ 14 ปี ปัจจุบันแม้ว่าอีเห็นข้าง

ลายจะมีประชากรในธรรมชาติอยู่มาก แต่กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเราเห็นว่า เป็นสัตว์ที่ชอบขโมยสัตว์เลี้ยงจึงวางกับดักและล่านำมาประกอบอาหาร ประกอบกับพื้นที่ป่าอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยถูกทำลายอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แม้ว่าอีเห็นข้างลายจะยังไม่เป็นสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ แต่เราก็ควรที่จะอนุรักษ์ไว้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระบบนิเวศในการเป็นตัวช่วยแพร่กระจายเมล็ดพรรณไม้ ก่อนที่ทุกอย่างจะสาบสูญไป

ฮิปโปโปแตมัส

จารุจินต์ นภิตะภักดิ์

ในบรรดาสัตว์โลกทั้งหลายจะมีสัตว์ขนาดใหญ่เพียงไม่กี่ชนิดที่จะมีรูปร่างเด่นชัดและเป็นที่รู้จักกันดีของคนทั่วไป อีกทั้งยังเป็นดาราของสวนสัตว์ต่างๆ ทั่วโลกมากไปกว่าฮิปโปหรือฮิปโปโปแตมัส (Hippopotamus) ชื่อนี้มาจากคำสองคำคือ ฮิปโป แปลว่าม้า และโปตามอน แปลว่าแม่น้ำ หมายความว่ารวมว่า ม้าแม่น้ำ ซึ่งดูไม่สมกับขนาดลำตัวที่อ้วนใหญ่ ดูคล้ายถังกลมๆ และมีขาใหญ่สั้นๆ

ฮิปโปเป็นสัตว์กึ่งคู่ ที่จัดอยู่ในวงศ์ Hippopotamidae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Hippopotamus amphibius* ลำตัวยาว 3.3-3.5 เมตร สูง 1.4-1.6 เมตร น้ำหนักตัวผู้ 1,600-3,200 กิโลกรัม ตัวเมีย 1,400 กิโลกรัม ลำตัวสีน้ำตาลออกแดง หลังสีเข้มกว่า และใต้ท้องสีออกม่วงจางๆ หัวใหญ่และหนา ปากอ้าได้กว้างมาก ใบหูเล็ก คอสั้นสมตัว ขาสั้นมีนิ้วเพียงขาละ 4 นิ้ว ซึ่งมีพังผืดยึดระหว่างนิ้ว หางกลมและสั้น แต่ตอนปลายแผ่แบนออก

เล็กน้อย ผิวหนังของฮิปโปหยาบและแทบไม่พบขนเลยยกเว้นหนวดเส้นหนา รอบปาก และขนกระจุกที่ปลายหาง

ในอดีตฮิปโปมีเขตแพร่กระจายทั่วทวีปแอฟริกา ปัจจุบันเหลืออยู่ใน บริเวณบางส่วนของภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ ของทวีปเท่านั้น อาศัยอยู่ได้ตั้งแต่ในที่ราบ จนถึงระดับสูง 2,000 เมตร ไม่ชอบการเคลื่อนย้าย แหล่งอาศัยชอบหนองน้ำนิ่งและลำธารที่มีน้ำไหล เอื่อยๆ ที่ริมฝั่ง มีป่าชื้นปกคลุม

ในเวลากลางวันฮิปโปจะนอนตากแดดบนตลิ่งหรือบนสันทรายกลาง น้ำเมื่อแดดร้อนจัดจะลงแช่ในน้ำ กินหญ้าในเวลากลางคืนตัวผู้อายุน้อย เริ่มขึ้นจากน้ำไปหาหญ้ากินบนแผ่นดินเมื่อพระอาทิตย์ตก ตัวผู้อายุมากจะ ขึ้นไปหากินตึกมาราวเวลา 2 ทุ่ม หรือ 3 ทุ่ม เมื่อกินหญ้าอิ่มแล้วส่วนใหญ่ กลับลงสู่น้ำในเวลาประมาณตีสี่กว่าๆ ยกเว้นบางตัวจะกลับลงน้ำสายมาก เมื่อเวลา 11.00 นาฬิกาทีเดียว

อาหารของฮิปโปส่วนใหญ่ได้แก่ หญ้านานาชนิด รวมทั้งพืชน้ำ ตันกก และต้นอ้อ ฮิปโปกินหญ้าโดยใช้ริมฝีปากที่แข็งแรงแล้วดึงให้ขาดทั้งกอทั้งใบ เอาไว้

ฮิปโปชอบอาศัยอยู่ในน้ำที่มีความลึก 1-1.5 เมตร ไม่ค่อยชอบ ว่ายน้ำแต่ักเดินไปบนพื้นท้องน้ำมากกว่า เวลาดำน้ำจู่จุมจะปิดสนิท ฮิปโปดำน้ำได้นาน 2-4 นาที เวลาที่อันตรายฮิปโปจะดำน้ำหนีแล้วไป โผล่ขึ้นหายใจอย่างเงิบๆ ในกอพืชน้ำ หรือในดงกิ่งไม้ที่ทอดลงไปเรื่อยๆ ผิวหน้า หลังจากสุดลมหายใจลึกๆ แล้วก็ดำกลับลงไปอีกอย่างเงิบกริบ

หากฮิปโปไม่ได้ลงน้ำเป็นเวลานาน ต่อมาที่ผิวหนังจะสร้างเมือกที่มีสีน้ำตาลแกมแดงที่มีปริมาณเกลือสูงขึ้นทั่วลำตัว ดูเหมือนว่ามันมีเลือดไหลซึมทั่วทั้งตัว

ฮิปโปยังมีนิสัยชอบอ้าปากกว้าง พร้อมส่งเสียงคำรามดังกึกก้องเพื่อข่มขู่ตัวอื่น ๆ บางครั้งก็เข้าต่อสู้กันโดยการใช้เขี้ยวที่ยาวกัดและฉีกผิวหนังของคุณต่อสู้ ฮิปโปยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของธรรมชาติ โดยถ่ายมูลออกมาเป็นจำนวนมากเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุแก่แหล่งน้ำ เป็นอาหารของสัตว์ขนาดเล็กพวกแพลงก์ตอน ซึ่งเป็นอาหารของปลาอีกต่อหนึ่ง นอกจากนี้มูลของฮิปโปยังใช้ในการทำเครื่องหมายแสดงอาณาเขตของมันอีกด้วย

ฮิปโปจะโตเต็มวัยช้าหรือเร็วต่างกันไปตามเพศ ตัวผู้ผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุ 7-7.5 ปี ส่วนตัวเมียเมื่อมีอายุ 9 ปี ฤดูผสมพันธุ์ของฮิปโปอยู่ราวปลายฤดูแล้ง ในเดือนกุมภาพันธ์หรือเดือนสิงหาคม ขึ้นอยู่กับแหล่งที่อยู่ ตั้งท้องนาน 8 เดือน ตกลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกเกิดมากที่สุดในเดือนตุลาคมและเดือนเมษายน ซึ่งมีฝนตกสูงสุด มีหญ้ากินเพียงพอที่จะให้นมลูก ลูกฮิปโปเมื่อแรกเกิดมีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 50 กิโลกรัม กินนมแม่ได้น้ำระยะนี้แม่ฮิปโปจะมีนิสัยดุร้ายมาก ฮิปโปมีอายุยืน 35-40 ปี ในที่เลี้ยงฮิปโปอาจมีอายุได้ถึง 45 ปี 🐾

ดัชนีเรื่อง

เรื่อง	หน้า
กระจง	1
กระจงควาย	1
กระจงเล็ก	2
กระจู๋	80,82
กระจ่าย	1,53
กระจแต	4
กระจแตธรรมดา	4
กระจแตเล็ก	4
กระจแตหางขนนก	4
กระจแตหางหนู	4
กระจถิก ดู่ที่ กระจเส้น	
กระจทิง	14,24
กระจรอก	4,6,9,53,58,62
กระจรอกบิน	6
กระจเส้น	9
กวาง	1,11,16,20,22
กวางชะมด	11
กวางชะมดไซบีเรีย	12
กวางชะมดดำ	12
กวางชะมดป่า	12
กวางชะมดภูเขา	12
กวางผา	14,82

เรื่อง	หน้า
กวางเรนเดียร์ (Reindeer)	16
กวางเห่า ดูที่ เก้งหม้อ	
กิ้งก่า	90
กูปรี	14,18,24,82
แก้งดำ ดูที่ เก้งหม้อ	
แก้งหม้อ	20
แกะ	77
ไก่อ	113
ไก่อฟ้า	62
ควายป่า	14,24,82
ค่าง	27,30,31,89,95
ค่างคาว	46
ค่างดำ	28,34
ค่างแว่น	30
ค่างแว่นถิ่นใต้	28,30,31,32
ค่างแว่นถิ่นเหนือ	28,30,31,32,33
ค่างหงอก	28,33
ค่างห้าสี	35,63
โคไพร ดูที่ กูปรี	
งู	41
งูหลาม	38
งูเหลือม	2,38,71
งูเห่า	50
จามรี	24

เรื่อง	หน้า
จิงโจ้	47
ชะนีเขียมมั่ง	37
ชะนีมงกุฏ	37
ชะนีมือขาว	37
ชะนีมือดำ	37
ชะมด	95
ชะมดเข็ด	40
ชะมดเขียง ดูที่ กวางชะมด	
ช้าง	80
ช้างไทย	43
ช้างแอฟริกา	44
ด้วง	5
ตุ่น ดูที่ อ้น	
นก	41
นกกระทาดง	62
นกกินปลี	10
นกเค้าแมว	8
นกแซงแซว	10
นกปรอด	10
นกเหยี่ยว	8
นกอินทรี	71
นาก	52,107
เนื้อทราย	20
เนื้อสมัน ดูที่ สมัน	

เรื่อง	หน้า
บ้างแท้	6,46
บินตรง ดุที หมีขอ	
ปลวก	5
เปิด	113
พญากระรอก	48
พญากระรอกดำ	48
พญากระรอกเหลือง	48
พังพอน	2,50
เพียงพอน	52,107
เพียงพอนเล็กสีน้ำตาล	52
เพียงพอนเส้นหลังขาว	52
เพียงพอนเหลือง	52
แพนด้าแดง	55
แพะ	14,77
มด	5
ม้า	80
เม่น	58
เม่นธรรมดา	58
เม่นหางพวง	59
แมงมุม	5
แมว	56
แมวดาว	2
แมวป่า	61
แมวลายหินอ่อน	61

เรื่อง	หน้า
แรคคูน	55,59
แรด	80,82
ละมั่ง	63
ละอง	20,63,82
ลิง	4,27,37,89,95
ลิงกอริลลา (Gorilla)	65
ลิงกัง	69,72
ลิงชิมแปนซี (Chimpanzee)	65
ลิงลม	67
ลิงวอก	69,72
ลิงเวอร์เวต (Vervet)	69
ลิงเสน	72
ลิงแสม	69,72
ลิงอุรังอุตัง (Orangutan)	65,75
เลียงผา	14,77
วอเตอรบัค (waterbuck)	63,77
วัว	24
วัวแดง	14,19,24
วัวป่า	18
สมเสร็จ	80
สมัน	20,82
สาหร่ายที่ หนูเหม็น	
เสือดอ	29,106
เสือดอโคร่ง	25,85,88

เรื่อง	หน้า
เสือดาว	71,88
เสือด้า	2,88
เสือปลา	2
เสี้อยายเมฆ	61
หนู	41,51,53,58,62
หนูพระจันทร์ ดุที หนูเหม็น	
หนูพุก	109
หนูเหม็น	109
หมาจิ้งจอก	89
หมาใน	89,90
หมาไม้	8,52,107
หมาหริ่ง	52,93
หมาหริ่งจีน	93
หมาหริ่งพม่า	93
หมีขอ	95
หมีควาย	95,97,101,102
หมีแพนด้า(Panda)	55,56,99
หมีหมา	95,101
หมู	80
หมูดิน ดุที หมูหริ่ง	
หมูป่า	1,103
หมูหริ่ง	52,107
เห็นดอกกว่าน ดุที หมาหริ่ง	
เห็นหน้าเว ดุที หมาหริ่ง	

เรื่อง	หน้า
เห็นอึดั้น ดูที่ หมาหริ่ง	
เหยี่ยว	38
อัน	111
อันกลาง	111
อันเล็ก	111
อันใหญ่	111
อื่แก้ง	11,90
อื่เห็น	40,41,95
อื่เห็นข้างลาย	113
อูฐ	1
ฮิปโปโปเตมัส(Hippopotamus)	63,116

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.)

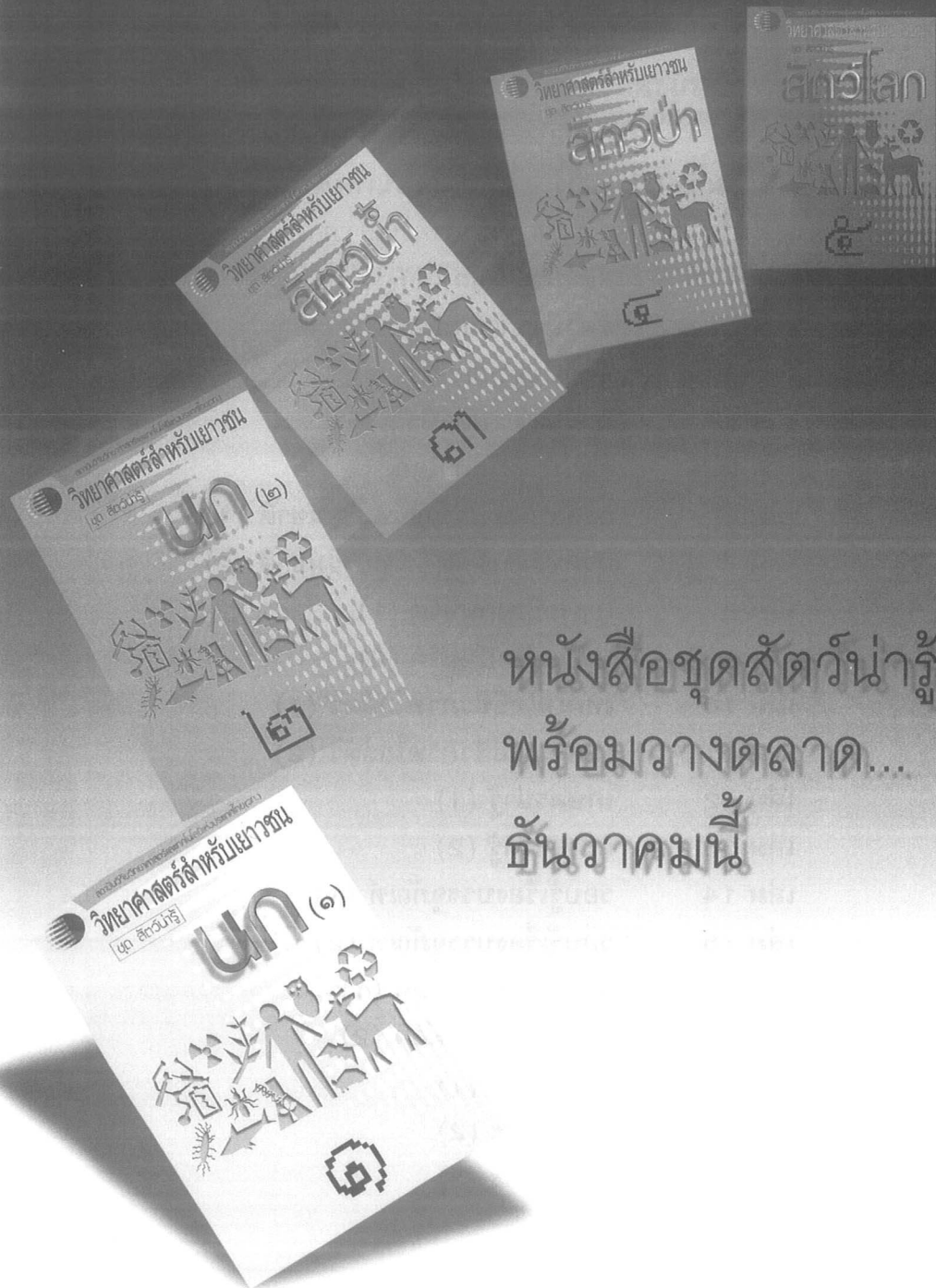
ดัชนีผู้แต่ง

จารุจินต์ นภีตะภัก	11,16,18,43,50,52,55,61,65,69 75,77,93,99,107,116
นิเวช นาดิ	20,97,101,103,109
พรทิพย์ อังคปรีชาเศรษฐ์	82
สุรชิต แวงโสธรณ์	1,4,6,9,14,24,27,30,33,35,37,40 46,48,58,63,67,72,80,85,88,90 95,111,113

หนังสือวิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน

ติดตามอ่านเรื่องน่ารู้ สารความบันเทิงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ใน หนังสือวิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน

เล่ม 1	สัตว์น่ารู้ : นก (1)
เล่ม 2	สัตว์น่ารู้ : นก (2)
เล่ม 3	สัตว์น่ารู้ : สัตว์น้ำ
เล่ม 4	สัตว์น่ารู้ : สัตว์ป่า
เล่ม 5	สัตว์น่ารู้ : สัตว์โลก
เล่ม 6	อาหารและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ (1)
เล่ม 7	อาหารและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ (2)
เล่ม 8	เกราะป้องกันชีวิต (1)
เล่ม 9	เกราะป้องกันชีวิต (2)
เล่ม 10	เทคโนโลยีชีวภาพใกล้ตัว (1)
เล่ม 11	เทคโนโลยีชีวภาพใกล้ตัว (2)
เล่ม 12	เกษตรน่ารู้ (1)
เล่ม 13	เกษตรน่ารู้ (2)
เล่ม 14	รอบรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์ (1)
เล่ม 15	รอบรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์ (2)
เล่ม 16	ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม (1)
เล่ม 17	ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม (2)
เล่ม 18	นานาสาระ (1)
เล่ม 19	นานาสาระ (2)
เล่ม 20	นานาสาระ (3)

หนังสือชุดสัตวน่ารู้
พร้อมวางตลาด...
ธันวาคมนี้

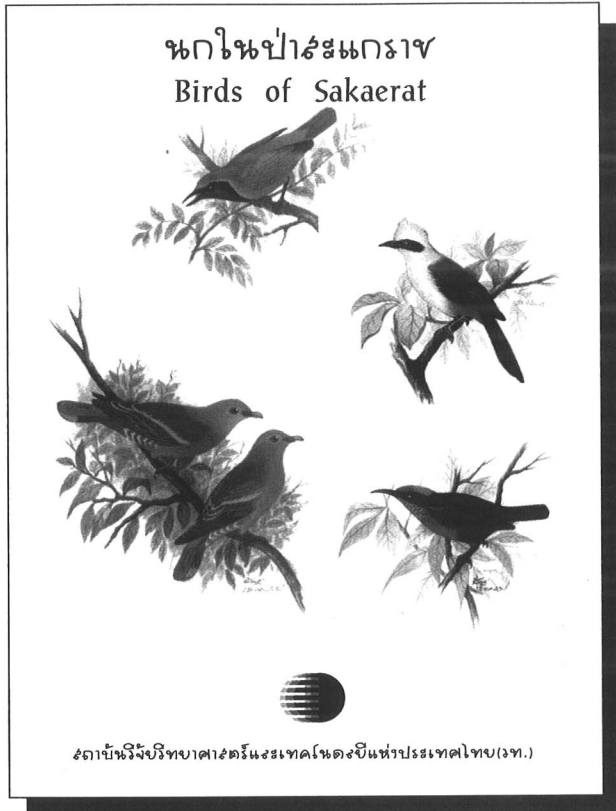
แนะนำหนังสือที่น่าอ่าน

หนังสือการใช้สมุนไพรอย่างถูกวิธี : เกิดความรู้ต่างๆ
ของหลักการเลือกใช้สมุนไพรที่น่าสนใจ พร้อมตัวอย่างและสรรพคุณ
ของสมุนไพรยอดฮิต เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ต้องการเพิ่มพูนความรู้
และสนใจในการดูแลและรักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรไทย

แนะนำหนังสือที่น่าอ่าน

หนังสือนกในป่าสะแกราช : รวบรวมรายละเอียดของนก 60 ชนิดที่พบในป่าสะแกราช สถานีวิจัยย่อยของ วท. ที่ได้รับการยกย่องจาก UNESCO ให้เป็นแหล่งสงวนชีวมณฑล จัดพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้รักธรรมชาติและต้องการศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับนกในประเทศไทย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(วท.)

วิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชน

ชุด สัตว์น่ารู้

สัตว์ป่า

5/6-053.7:591.9

สถบ

ด.4, ด.2

